

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

**Ovlivňuje členství v Evropské unii postoj k reformě
Rady bezpečnosti OSN? Srovnání případů Německa a
Japonska**

Diplomová práce

Autor práce: Robert Franěk

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 27.7.2018

Robert Franěk

Bibliografický záznam

FRANĚK, Robert. *Ovlivňuje členství v Evropské unii postoj k reformě Rady bezpečnosti OSN? Srovnání případů Německa a Japonska*. Praha, 2018. 79 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rozsah práce: 113 435 znaků

Anotace

Reforma Rady bezpečnosti OSN se již pomalu stává evergreenem mezinárodní politiky. Existuje mnoho návrhů, ale nedaří se najít dostatečnou shodu na žádném z nich. Jedním z hlavních kandidátů na nového stálého člena je Německo, které zveřejnilo svou kandidaturu v roce 1992. V průběhu 90. let se také objevily první návrhy, zmiňující možnost budoucího stálého členství pro Evropskou unii jako celek. Tato práce se snaží přispět do debaty o europeizaci zahraničních politik členských států EU. Cílem je zjistit, zda je německá kandidatura na stálé křeslo v RB ovlivněna členstvím této země v EU. Pro lepší rozeznání možného europeizačního efektu je provedena komparace s Japonskem, které zveřejnilo svou kandidaturu pouze o rok později a vykazuje podobné charakteristiky jako Německo. V práci je použita metoda obsahové analýzy pro srovnání německé a japonské argumentace ohledně čtyř témat: spravedlivého zastoupení v Radě bezpečnosti, ekonomické síly, multilaterální spolupráce a zodpovědnosti a závazků.

Annotation

Reform of the United Nations Security Council has already become an evergreen of international politics. There are many reform proposals, but it's impossible to find satisfactory solution. One of the main candidates for new permanent membership is Germany, which published its bid in 1992. During 90's also emerged first proposals mentioning the possibility of future permanent membership of the European Union. This thesis contributes to debate on Europeanisation of foreign policies of EU member states. The aim is to find out, whether has German bid for permanent membership in the UN Security Council been influenced by membership of Germany in the European Union. For a better recognition of possible Europeanisation effects is German case compared with Japan, which published its bid only one year later and shares similar characteristics to Germany. Content analysis method is used to compare German and Japanese argumentation with regard to four topics: equitable representation, economic power, multilateral cooperation and responsibility.

Klíčová slova

Německo, Japonsko, Evropská unie, europeizace, reforma Rady bezpečnosti OSN, stálé členství

Keywords

Germany, Japan, European Union, Europeanisation, UN Security Council reform, permanent membership

Title

Does EU Membership Influence the Approach to the United Nations Security Council Reform? Comparison of Germany and Japan

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce doc. Mgr. Tomáši Weissovi, M.A., Ph.D. za velkou ochotu a trpělivost v průběhu celé tvorby. Obrovský dík patří mé přítelkyni, která mě po celou dobu nezištně podporovala a také mé rodině.

Obsah

Seznam zkratk.....	3
Úvod.....	4
1. Výzkumný rámec.....	7
1.1. Institucionalismus racionální volby.....	7
1.2. Koncept europeizace.....	10
1.3. Metodologie výzkumu.....	14
2. Historie reformy Rady bezpečnosti OSN.....	17
2.1. Vznik a funkce Rady bezpečnosti.....	17
2.2. Pokusy o reformu po roce 1945.....	18
2.3. Pokusy o reformu po konci Studené války.....	21
2.4. Současný vývoj.....	24
2.5. Nejvýznamnější uskupení.....	24
2.5.1. Africká skupina.....	25
2.5.2. G4.....	25
2.5.3. L69.....	26
2.5.4. Uniting for Consensus.....	27
2.5.5. Stálí členové.....	27
2.6. Evropská unie a OSN.....	27
2.6.1. Evropské státy v Radě bezpečnosti OSN.....	29
2.6.1.1. Koordinace EU v RB.....	29
2.6.1.2. Reprezentace EU v RB.....	30
3. Srovnání kandidatury Německa a Japonska na stálé členství v Radě bezpečnosti.....	32
3.1. Historie Německa a Japonska v OSN.....	32
3.1.1. Německo.....	32
3.1.1.1. Německo a možnost stálého členství v RB pro EU.....	34
3.1.2. Japonsko.....	35
3.2. Spravedlivé zastoupení v RB.....	36
3.2.1. Německo.....	36
3.2.2. Japonsko.....	40
3.2.3. Srovnání.....	42
3.3. Ekonomická síla.....	43
3.3.1. Německo.....	43
3.3.2. Japonsko.....	46
3.3.3. Srovnání.....	48

3.4. Multilaterální spolupráce.....	49
3.4.1. Německo	49
3.4.2. Japonsko.....	52
3.4.3. Srovnání	53
3.5. Zodpovědnost a závazky	54
3.5.1. Německo	54
3.5.2. Japonsko.....	56
3.5.3. Srovnání	58
Závěr.....	60
Summary.....	63
Seznam zdrojů	66
Primární zdroje.....	66
Sekundární zdroje.....	72

Seznam zkratek

ASEAN	Sdružení národů jihovýchodní Asie (Association of South East Asian Nations)
C10	African Union Committee of Ten Heads of State and Government
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
NDR	Německá demokratická republika
OSN	Organizace spojených národů
RB	Rada bezpečnosti OSN
SN	Společnost národů
SPD	Sociálně demokratická strana Německa (Sozialdemokratische Partei Deutschlands)
SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU
TICAD	Tokyo International Conference of Africa's Development
UfC	Uniting for Consensus
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání vědu a kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)
UNICEF	Dětský fond OSN (United Nations Children's Fund)
USA	Spojené státy americké (United States of America)
VS	Valné shromáždění OSN

Úvod

Na začátku 90. let nastala v mezinárodní politice éra velkých změn. Po konci Studené války bylo nutné najít novou rovnováhu sil, protože se rozpadlo dosavadní bipolární uspořádání světa. Řada států chtěla využít situace a získat větší globální vliv. Nejen z tohoto důvodu se stala znovu aktuální otázka reformy Rady bezpečnosti Organizace spojených národů. RB je klíčovým orgánem pro chod organizace, po většinu Studené války byla ale paralyzována soupeřením dvou mocenských bloků. Po konci konfliktu získalo její fungování novou dynamiku a úspěšně se zapojila do první války v Perském zálivu. Vydařené angažmá však přitáhlo pozornost ke složení tohoto orgánu. Kritici poukazovali na fakt, že RB reflektovala geopolitickou realitu období po 2. světové válce, a ne současné rozložení sil. Jako jedni z hlavních kandidátů na nové stálé členy se na počátku 90. let vyprofilovali Japonsko a znovusjednocené Německo, kteří v letech 1992-93 zveřejnili svou oficiální kandidaturu.

Ve stejném období došlo k významnému vývoji také v rámci evropské integrace. V roce 1992 byla podepsána Maastrichtská smlouva, která vedla k založení Evropské unie. Touto smlouvou byla navíc založena Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU, která měla za cíl sjednotit evropskou politiku po dokončení jednotného trhu i v této oblasti. V rámci snahy posílit roli EU ve světě a v mezinárodních organizacích se začalo postupně mluvit i o možném stálém členství EU v Radě bezpečnosti. Tato varianta si však dodnes nezískala komplexní podporu všech států EU.

Prohloubení evropské integrace vyvolalo akademickou debatu o vzájemném ovlivňování evropské a národní úrovně v rámci evropské politiky. Právě na přelomu 80. a 90. let získal popularitu koncept europeizace,¹ který byl nejdříve využíván k výzkumu komunitárních politik, ale posléze se rozšířil i do dalších oblastí. Tato práce se snaží přispět k debatě o europeizaci národních zahraničních politik, která se rozvíjí v posledních letech. Záměrem Lisabonské smlouvy bylo posílit roli EU v mezinárodních vztazích a organizacích. EU proto posílila svoji vnější reprezentaci a např. v OSN získala posílený pozorovatelský status. V posledních letech byla často analyzována vzrůstající koheze hlasování členských států EU v rámci OSN, neexistuje však mnoho studií věnujících se

¹ Weiss, Tomáš. Europeizace a zahraniční politika: prostor pro další výzkum (Středoevropské politické studie, vol. 15, no.4, 2013) s. 271

vlivu EU na prosazování národních zájmů jednotlivých zemí v této organizaci. Na příkladu Německa a reformy RB se snažím zjistit, zda je Německo, které již čtvrt století usiluje o stálé křeslo, ovlivněno svým členstvím v EU a vidinou možného budoucího jednotného evropského místa. Pro lepší rozeznání europeizačního efektu provedu komparaci německé kandidatury s Japonskem, které jsem vybral, protože vykazuje podobné charakteristiky jako Německo. Jde o současné ekonomické velmoci, které mají do jisté míry stejný poválečný osud. Porážka ve druhé světové válce znamenala ponížení a také určitou izolaci. Obě země byly až do počátku 50. let okupovány spojeneckými vojsky a do OSN byly přijaty až po delší době – Japonsko v roce 1956 a Německo v roce 1973. Po konci Studené války a sjednocení Německa využily oba státy změny mezinárodního systému a zveřejnily kandidaturu do Rady bezpečnosti.

Cílem práce je zjistit, zda je německá kandidatura na stálé místo v Radě bezpečnosti ovlivněna členstvím země v Evropské unii. Mou tezí je, že EU, která se plánuje v dlouhodobém horizontu ucházet o stálé místo v RB jako celek, má skutečně na německou kandidaturu vliv. Samostatná německá kandidatura je v protikladu s budoucí jednotnější evropskou zahraniční politikou, kterou paradoxně podporuje právě i Německo. Německo je tímto faktem částečně limitováno, a proto bude v projevech německých politiků a v německých dokumentech kladen důraz na společné evropské hodnoty a zastupování evropské politiky, zatímco Japonsko bude naopak více zdůrazňovat národní zájmy.

V práci využívám metodu kvalitativní obsahové analýzy, která slouží k porovnání argumentace Německa a Japonska a odhalení možného vlivu europeizace v německých dokumentech. Hlavními zdroji pro výzkum se staly primární dokumenty, konkrétně projevy německých a japonských zástupců na Valném shromáždění OSN. Dále jsou využity národní dokumenty vztahující se k možnostem reformy RB a sekundární zdroje analyzující postoje obou států k reformě. Z důvodu neznalosti japonštiny jsem nucen v případě Japonska spoléhat pouze na anglicky psané studie a články a projevy japonských zástupců, které jsou v archivu OSN všechny přeloženy do angličtiny.

Samotná práce sestává ze tří kapitol. V první kapitole je představen výzkumný rámec. Nejprve je práce zasazena do nového institucionalismu, konkrétně do institucionalismu racionální volby. Tento směr předpokládá, že jsou preference aktérů

nezávislé na institucích a aktéři si sami volí strategii k dosažení co nejlepšího výsledku.² Druhá část se soustředí na současnou akademickou debatu o konceptu europeizace se zaměřením na zahraniční politiku. Je zde popsán spor mezi racionalisty a konstruktivisty a hlavní výzkumné problémy tohoto konceptu. Poslední část se zaměřuje na metodologii výzkumu.

V druhé kapitole jsou nejprve krátce vylíčeny vznik a funkce Rady bezpečnosti, a poté je hlavní část věnována chronologickému popisu reformních snah. První pasáž se zaměřuje na pokusy v průběhu Studené války, kdy došlo zatím k jedinému uskutečněnému rozšíření RB. Druhá část se koncentruje na vývoj po konci Studené války. V 90. letech byla reforma Rady bezpečnosti jedním z hlavních témat debaty, ale ani přes velké množství reformních návrhů nebylo dosaženo konsensu. Poslední část krátce popisuje současné dění, jenž se dá charakterizovat jako patová situace. Následně jsou představeny hlavní uskupení, která se vyprofilovala v průběhu diskusí o reformě. Poslední část této kapitoly se věnuje působení Evropské unie v rámci OSN. Pozornost je věnována především snahám o celounijní koordinaci a reprezentaci v Radě bezpečnosti.

Třetí kapitola je koncipována jako komparativní případová studie německé a japonské kandidatury na stálé členství v RB. V úvodu krátce shrnuji historii obou zemí v souvislosti s OSN. Následují čtyři srovnání vyjádření obou kandidátů k vybraným tématům, která se často objevují v diskusi o reformě. Jedná se o spravedlivé zastoupení v RB (*equitable representation*), ekonomickou sílu, multilaterální spolupráci a zodpovědnost a závazky (*responsibility*). Docházím k závěru, že u prvních dvou témat je německá argumentace velice podobná té japonské, zatímco u dalších dvou vykazuje známky europeizace. V závěru je, kromě shrnutí dosažených poznatků, výzkum porovnán se současnou debatou o europeizaci zahraniční politiky.

² Hall, Peter a Taylor, Rosemary. Political Science and Three New Institutionalisms (Political Studies, vol. 44 no. 5, 1996) s. 944

1. Výzkumný rámec

1.1. Institucionalismus racionální volby

Nový institucionalismus je v současnosti jedním z nejčastěji užívaných teoretických přístupů v literatuře zabývající se evropskou integrací. Tento směr vznikl v 70. letech minulého století jako reakce na racionalistické a behavioristické teorie, které považovaly instituce pouze za nutné prostředí pro sdružování individuálních preferencí a zájmů.³ Instituce podle tohoto přístupu přispívají k větší stabilitě mezinárodního systému, snižují náklady na vyjednávání a zvyšují informovanost jednotlivých aktérů. Podle Bena Rosamonda působí instituce jako zasahující proměnné mezi zájmy aktérů a politickými výsledky.⁴ Nový institucionalismus v mnohém navazuje na tzv. „starý institucionalismus“, který dominoval politickému výzkumu v druhé polovině 19. a na začátku 20. století, ačkoliv nebyl některými považován za ucelenou teorii.⁵ Zásadní rozdíl mezi těmito dvěma směry můžeme vidět v chápání institucí. Starý institucionalismus chápe instituce mnohem užší – zaměřuje se na „statické“ politické instituce, zatímco nový institucionalismus studuje i neformální pravidla, zvyklosti, normy nebo ustálené soubory významů. Pro oba přístupy jsou naopak společné dvě základní teoretické otázky: zaprvé, jak chápat souvislost mezi institucemi a chováním aktérů a zadruhé, jak vysvětlit proces, pomocí něhož instituce vznikají a mění se.⁶

Základy nového institucionalismu byly položeny v dílech Lynne G. Zucker⁷, Johna W. Meyera a Briana Rowana⁸, nebo Paula DiMaggia a Waltera Powella⁹. Samotný termín „nový institucionalismus“ se objevil v článku Jamese G. Marche a Johana P. Olsena z roku 1984, ve kterém kritizovali fakt, že se politické instituce ocitly na okraji výzkumného zájmu a zdůrazňovali jejich relativní autonomii a klíčovou roli při vytváření politických

³ Fiala, Vlastimil (et al.). Teoretické a metodologické problémy evropské integrace. (Periplum, Olomouc, 2007) s. 135

⁴ Rosamond, Ben. Theories of European Integration. (Palgrave, Houndmills, 2000) s. 114

⁵ Bell, Stephen. Institutionalism Old and New. In Woodward, Dennis, Parkin, Andrew, a Summers, John (eds.). Government, Politics, Policy and Power in Australia, 7th edition. (Longman, Frenchs Forest N.S.W., 2002) s. 365-366

⁶ Hall a Taylor (1996) s. 937

⁷ Zucker, Lynne G. The Role of Institutionalization in Cultural Persistence. (American Sociological Review, vol. 42, 1977) s. 726-743

⁸ Meyer, John W. a Rowan, Brian. Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth Ceremony. (American Journal of Sociology, vol. 83 no. 2, 1977) s. 340-363

⁹ DiMaggio, Paul J. a Powell, Walter W. The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. (American Sociological Review, vol. 48, no. 2, 1983) s. 147-160

rozhodnutí.¹⁰ Období od druhé poloviny 80. let lze tedy v akademické sféře, i vzhledem k rychle se měnícímu globálnímu politickému prostředí, charakterizovat obnoveným zájmem o studium a význam institucí. Přestože je nový institucionalismus prezentován jako ucelený teoretický přístup, v praxi existuje několik odlišných variant. Například Kenneth K. Armstrong a Simon Bulmer popisují ve své práci historický a racionalistický přístup.¹¹ V díle Guy B. Peterse¹² najdeme dokonce sedm různých druhů institucionalismu.¹³ Dnes všeobecně přijímané dělení vychází z článku Petera Halla a Rosemary Taylor, kteří rozdělují nový institucionalismus na historický, sociologický a racionalistický.¹⁴

Historický institucionalismus se zaměřuje na vývoj a vliv institucí v průběhu času. Vychází z tzv. závislosti na cestě (*path dependency*), podle které je obtížné změnit směr, kterým se instituce v minulosti vydala. Struktura instituce poté snižuje náklady aktérů na vyjednávání a získávání informací takovým způsobem, že by budoucí změna funkce, nebo zániknutí instituce, znamenaly neakceptovatelné zvýšení těchto nákladů.¹⁵ Paul Pierson pracuje také s logikou nezamýšlených důsledků, podle které aktéři delegují pravomoci na instituce kvůli krátkodobým cílům a nedokáží odhadnout vliv, který na ně tyto instituce budou v budoucnu mít.¹⁶

Sociologický institucionalismus zdůrazňuje roli institucí v utváření aktérova náhledu na svět. Na rozdíl od historického a racionalistického přístupu nepovažuje ten sociologický preference a zájmy států za nezávislé na institucích, ale předpokládá, že jsou přetvářeny působením dané instituce. Následně se aktéři při utváření preferencí a výběru strategie řídí logikou vhodnosti. To znamená, že nejde vždy o maximalizaci vlastního prospěchu, např. v Evropské unii mohou jednotlivé státy ustoupit ve prospěch celoevropského zájmu.¹⁷

¹⁰ March, James G. a Olsen, Johan P. The New Institutionalism: The Organizational Factors in Political Life. (The American Political Science Review, vol. 78, no. 3, 1984) s. 734

¹¹ Armstrong, Kenneth K. a Bulmer, Simon. The Governance of the Single European Market. (Manchester University Press, Manchester, 1998)

¹² Peters, Guy B. Institutional Theory in Political Science: The New Institutionalism. (Pinter, Londýn, 1999)

¹³ Jedná se o empirický, historický, mezinárodní, normativní, racionalní, síťový a sociologický institucionalismus

¹⁴ Hall a Taylor (1996) s. 936

¹⁵ Pierson, Paul. Increasing Returns, Path Dependence and the Study of Politics. (The American Political Science Review, vol. 94, no. 2, 2000) s. 251-267

¹⁶ Pierson, Paul. The New Politics of the Welfare State. (World Politics, vol. 48, no. 2, 1996) s. 156

¹⁷ Hall a Taylor (1996) s. 946-950

Vzhledem k povaze mé práce se jako nejvhodnější přístup jeví institucionalismus racionální volby. Ten vznikl v 70. letech 20. století v USA, kde současní politologové zabývali politickým rozhodováním v Kongresu a došli k závěru, že institucionální nastavení pomáhá udržovat stabilitu celého systému. Od 90. let je tento přístup hojně využíván politiky ke studiu evropské integrace. Racionalistický institucionalismus vychází z teorie racionální volby, ale zároveň klade důraz na roli institucí. Dále je spjat s koncepcí nové ekonomiky organizace, jejímž leitmotivem je snižování transakčních nákladů jednotlivých aktérů.¹⁸ Podle Rosamonda se jedná o úspěšné využití mikroekonomických axiomů v politické vědě.¹⁹

Institucionalismus racionální volby považuje vytváření preferencí za nezávislé na institucích, což se zdá být případ německé i japonské kandidatury na stálé členství v Radě bezpečnosti OSN, jejichž kořeny můžeme nalézt v domácích politikách obou států. Instituce je definována jako entita a soubor pravidel, který omezuje sobecké zájmy politických aktérů. Ti mají zájem o úpravu pravidel, ale když narazí na pevný rámec instituce, upraví své chování a strategii. Oba státy jsou v tomto případě omezeny institucionálním nastavením OSN. To ovlivňuje sebereprezentaci a způsob vyjednávání těchto dvou aktérů tak, aby získali co největší podporu pro svou kandidaturu na stálé členy Rady bezpečnosti. Dále má forma evropské integrace vliv na působení Německa v Evropské unii, kde je jeho kandidatura vnímána velmi rozporuplně, a částečně v protikladu k další integraci, jelikož jedním z uvažovaných modelů do budoucna je stálé křeslo v RB OSN pro EU jako celek.

Racionalistický institucionalismus vychází z předpokladu, že jsou preference aktérů pevně dané a aktéři se pomocí své strategie snaží dosáhnout maximálního výsledku.²⁰ Základní otázkou je, jak překonat potíže spojené s kolektivním vyjednáváním. Podle Petra Kratochvíla mohou vzniknout dva typy problémů: buď existuje více možných variant spolupráce a aktéři se na žádné z nich nedokáží většinově dohodnout, nebo se dohodnou, ale jeden z nich poté svůj slib poruší. V tomto případě mohou instituce vytvořit kontrolní, nebo sankční mechanismy.²¹ Racionalističtí institucionalisté také zdůrazňují roli strategické interakce v určení politických výstupů. Chování aktérů je řízené strategickým

¹⁸ Moe, Terry M. The New Economics of Organization. (American Journal of Political Science, vol. 28, no. 4, 1984) s. 739-777

¹⁹ Rosamond (2000) s. 114

²⁰ Hall a Taylor (1996) s. 944

²¹ Kratochvíl, Petr. Teorie evropské integrace. (Portál, Praha, 2008) s. 137

plánováním, které je ovlivněné očekávaným chováním ostatních účastníků. Existence institucí tak pomáhá aktérům k lepší informovanosti a snižuje nejistotu ohledně chování ostatních.²² Institucionalismus racionální volby se snaží osvětlit i problematiku vzniku institucí. Nejprve se autoři většiny prací zabývajících se tímto tématem snaží odhalit funkci, kterou instituce plní. Poté je samotná existence vysvětlena odkazem na hodnotu, kterou má tato funkce pro ovlivněné aktéry. To znamená, že instituce jsou vytvářeny na základě dobrovolného souhlasu relevantních účastníků, a pokud obstojí v konkurenčním prostředí, obvykle zůstane zachována, protože nabízí aktérům více prospěchu než alternativní institucionální možnosti. Její výhodou tedy je minimalizace nákladů.²³

Institucionalismus racionální volby je, stejně jako ostatní ekonomicky zaměřené teorie v sociálních vědách, často kritizován jako příliš zjednodušující, protože redukuje chování na plně racionální a sledující maximální zisk. Nebere tak v potaz složitou sociální strukturu institucí a politiky obecně. Podle kritiků také nedostatečně vysvětluje tvorbu preferencí, které jsou tímto přístupem považovány za neměnné a nezávislé na institucích.²⁴

1.2. Koncept europeizace

Vzhledem k vývoji evropské integrace se v posledních desetiletích rozvíjí také akademická debata o vzájemném ovlivňování evropské a národní úrovně v rámci jednotlivých politik EU. Původně se v rámci evropských studií většina autorů soustředila na vliv států na budování evropských institucí,²⁵ avšak na přelomu 80. a 90. let se trend otočil a většina studií se zaměřila na vliv evropské úrovně na národní politiky. Právě v tomto období získal koncept europeizace popularitu a od té doby je v literatuře běžně využíván.²⁶

Jedním z jeho základních problémů bylo od počátků nejasné teoretické vymezení. Lze se setkat s rozdělením na maximalistické pojetí, které zahrnuje historický vývoj evropského kontinentu a minimalistické, které se zabývá výhradně evropskou integrací.²⁷ V oboru evropských studií postupně převládlo pojetí minimalistické, ale i v rámci něj bylo

²² Hall a Taylor (1996) s. 945

²³ Ibid. s. 945

²⁴ Cook, Karen Schweers a Levi, Margaret. *The Limits of Rationality*. (The University of Chicago Press, Chicago, 1990) s. 2-11

²⁵ Börzel, Tanja A. *Pace-Setting, Foot-Dragging and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization*. (Journal of Common Market Studies, vol 40, no. 2, 2002) s. 193

²⁶ Weiss, Tomáš (2013) s. 271

²⁷ Havlík, Vlastimil a Pšeja, Pavel. *Europeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách (Sociální studia, vol. 3, 2007) s. 8*

kritizováno příliš široké využití. Podle Johana P. Olsena autoři často vymezili definici pouze pro potřeby vlastního díla. On sám definoval ve svém článku pět způsobů použití konceptu europeizace, kterými jsou: změny ve vnějších hranicích, vývoj institucí na evropské úrovni, narušení národních systému vládnutí, export formy politické organizace a projekt politického sjednocování.²⁸ Některými autory je europeizace dokonce používána jako teorie středního dosahu, avšak podle Simona Bulmera jde o fenomén, který musí být naopak teoretickými přístupy vysvětlen.²⁹ V současné době se tento koncept nejčastěji používá k popisu vlivu, který má evropská integrace na domácí instituce a politiky.³⁰

Nejasné teoretické vymezení konceptu europeizace může způsobit jeho zaměnění s jinými koncepty, nebo také připisování každé změny tomuto vágnímu pojmu.³¹ Europeizace nesmí být zaměňována s evropskou integrací jako celkem. Literatura zabývající se politickou integrací se snaží vysvětlit, proč se členské státy vzdaly části vlastní suverenity. Europeizace se oproti tomu zaměřuje na efekty, které toto vzdání se má na domácí instituce a aktéry.³² Tento koncept by tedy bez evropské integrace nemohl existovat.³³ Proces europeizace také neznamená stoprocentní konvergenci členských států. Může sice dojít k určitému, přestože omezenému, stupni sblížení v politických výstupech, ale co se týče institucionálního modelu, nedá se žádná významná konvergence vypořádat.³⁴ Europeizace se neomezuje pouze na členské státy EU. Naopak se velmi výrazně projevuje během rozšiřování, kdy jsou kandidátské země nuceny prokázat schopnost přijmout evropská pravidla. Podle Simona Bulmera a Claudia M. Radaelliho tak lze rozlišovat mezi externím a interním europeizačním efektem.³⁵

Europeizace je v současnosti považována za trojdimenzionální proces, jehož tři úrovně se navzájem ovlivňují. Vzájemná provázanost jednotlivých vlivů ale způsobuje

²⁸ Olsen, Johan P. Many Faces of Europeanization (Journal of Common Market Studies, vol. 40, no. 5, 2002) s. 923-924

²⁹ Bulmer, Simon. Theorizing Europeanization. In: Graziano, Paolo a Vink, Maarten. Europeanization: New Research Agendas (Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2007) s. 47

³⁰ Weiss (2013) s. 272

³¹ Major, Claudia. Europeanisation and Foreign and Security Policy – Undermining or Rescuing the Nation State? (Politics, vol. 25, no. 3, 2005) s. 177-178

³² Börzel, Tanja A. Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanisation in Germany and Spain (Journal of Common Market Studies, vol. 37, no. 4, 1999) s. 576-577

³³ Major (2005) s. 178

³⁴ Olsen (2002) s. 934-935

³⁵ Bulmer, Simon a Radaelli, Claudio M. The Europeanisation of National Policy? (Queen's Papers on Europeanisation, no. 1, 2004) s. 2

metodologické problémy, protože se stírá rozdíl mezi závislou a nezávislou proměnnou.³⁶ Autoři tento problém většinou řeší tak, že se soustředí pouze na jednu dimenzi. Nejčastěji zkoumanou dimenzí je *downloading*, neboli proces národní adaptace na evropské politiky a institucionální struktury.³⁷ Tento proces se vyznačuje zvýšením důrazu na evropské priority v národní agendě a větší snahou nalézt jednotná evropská stanoviska.³⁸ *Uploading* se oproti tomu zaměřuje na vliv členských států na institucionální a politický vývoj evropské integrace. Vyznačuje se snahou zvýšit globální profil daného státu, ovlivnit politiku ostatních členských zemí nebo využít EU ke znásobení vlastního vlivu. K těmto dvěma dimenzím, které definovala Tanja Börzel,³⁹ se později přidal třetí směr vlivu – tzv. *crossloading*, podle kterého nemusí být domácí změna motivována pouze evropskou úrovní, ale také nepřímou výměnou myšlenek a norem mezi členskými státy navzájem.⁴⁰

Základním předpokladem konceptu europeizace je, že na základě nesouladu mezi domácí a evropskou úrovní dochází k politické změně, která je vyvolána tlakem na adaptaci.⁴¹ Podle racionalistického institucionalismu se členské státy po zvážení všech možných nákladů a zisků rozhodují, do jaké míry se jejich zahraniční politika buď evropskému rámci přizpůsobí, nebo se ho naopak bude snažit využít.⁴²

Touto prací se budu snažit přispět do debaty o europeizaci národních zahraničních politik, která se více rozvinula až v nedávné době. První studie, které se europeizací zabývaly, se soustředily na komunitární politiky, u kterých byl vliv EU lépe rozeznatelný.⁴³ Zahraniční politika byla považována za oblast, kde se rozhoduje výlučně na mezivládní úrovni a nadnárodní evropské instituce jsou pouze bezvýznamným aktérem. Rozlišování mezi prvním a druhým pilířem se ale postupem času ukázalo jako zavádějící, protože se dynamika europeizace lišila i mezi jednotlivými politikami v rámci prvního

³⁶ Major (2005) s. 177

³⁷ Tonra, Ben. Europeanisation and EU Foreign Policy: A Genealogy and Survey (Paper presented at the 8th PanEuropean Conference on International Relations, Varšava, 2013) s. 5

³⁸ Wong, Reuben a Hill, Christopher (eds.). National and European Foreign Policies: towards Europeanization (Routledge, Abingdon, 2011)

³⁹ Börzel, (2002)

⁴⁰ Major (2005) s. 181

⁴¹ Borzel, Tanja A. a Risse, Thomas. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change (European Integration Online Papers, vol. 4, no. 15, 2000) s. 1-2

⁴² Tonra (2013) s. 8

⁴³ Např. The Europeanisation of National Administrations: Patterns of Institutional Change and Persistence od Ch. Knilla, která se zabývá environmentální politikou nebo Developing Conceptualisations of Europeanisation: A Study of Financial Services od Kerry Howell zabývající se finančními službami

pilíře.⁴⁴ Další výzkumy ukázaly, že je možné sledovat změny způsobené evropskou integrací i v oblastech, které nejsou zcela konstituované, nebo i v rámci přístupového procesu – tedy ve státech, které nejsou členy EU.⁴⁵

Ohledně konceptu europeizace probíhá debata mezi racionalisty a konstruktivisty. Racionalistický přístup je častěji (ale ne výhradně) používán při zkoumání *uploadingu*, neboli projekce národních zájmů na evropskou úroveň. Racionalisté považují národní zájmy za fixní a předem dané. Hlavní strategií státních aktérů je pomocí vhodně zvolené strategie maximalizovat vlastní zisky při co nejnižších nákladech, což se může podařit pomocí exportu národních zájmů, nebo naopak přizpůsobením se společné evropské strategii.⁴⁶ Konstruktivistický přístup je naopak více využíván v oblasti *downloadingu*. Zaměřuje se na roli idejí a norem, které mohou mít za následek změnu identity a preferencí. Konstruktivisté často využívají koncept logiky vhodnosti,⁴⁷ podle níž se aktéři v členských státech řídí tím, co je za daných okolností normální nebo správné.

Podle Patricka Müllera a Nicole Alecu de Flers jsou základními dvěma mechanismy europeizace zahraničních politik učení (*learning*) a socializace. V některých oblastech nabídla samotná EU platformu pro kolektivní učení, kterou je otevřená metoda koordinace. To však neplatí v oblasti zahraniční politiky.⁴⁸ I v ní se přesto dají prvky *crossloadingu* najít, například když Francie založila své obchodní vztahy s Čínou na německém modelu.⁴⁹ Většina politických změn v oblasti zahraniční politiky nicméně vznikla na základě poučení se z předchozích kritických událostí a chyb. Dobrým příkladem může být vznik Evropské bezpečnostní a obranné politiky, který byl následkem předchozí neschopnosti EU zasáhnout efektivně ve válkách v bývalé Jugoslávii.

Radaelli rozlišuje mezi dvěma formami učení.⁵⁰ Zatímco tzv. slabé (*thin*) učení má za následek změnu strategie pro dosažení nezměněných cílů, silné (*thick*) učení se často

⁴⁴ Müller, Patrick a Alecu de Flers, Nicole. Applying the Concept of Europeanisation to the Study of Foreign Policy: Dimensions and Mechanisms (Institute for European Integration Research, Working Paper Series, no. 5, 2009) s. 8

⁴⁵ Weiss (2013) s. 273

⁴⁶ Tonra (2013) s. 5

⁴⁷ March, James G. a Olsen Johan P. The Logic of Appropriateness (Centre for European Studies, Arena Working Papers, no. 4, 2009) s. 3

⁴⁸ Müller a Alecu de Flers (2009) s. 19

⁴⁹ Wong, Reuben, The Europeanization of French Foreign Policy: France and the EU in East Asia (Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2006)

⁵⁰ Radaelli, Claudio M. The Europeanisation of Public Policy. In: Featherstone, Kevin a Radaelli, Claudio M. (eds.) The Politics of Europeanization (Oxford University Press, Oxford, 2003) s. 38

projevuje změnou preferencí a hodnot.⁵¹ Mechanismus socializace se zaměřuje na jednotlivé aktéry v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Předpokládá, že mezi reprezentanty států vznikají při jednání těsnější vazby, na jejichž základě jsou potom ochotnější přizpůsobit své jednání společnému rámci. I zde se dá rozlišit mezi dvěma typy, založenými buď na racionalistickém, nebo konstruktivistickém přístupu. Strategická socializace předpokládá, že účastníci berou při sledování národních cílů v potaz normativní kontext SZBP, zatímco u druhého typu socializace dochází ke změnám v národní identitě a zahraničně-politických preferencích.⁵²

Množství literatury k europeizaci zahraniční politiky se v poslední době znatelně zvětšuje. Ačkoliv se stále většina autorů věnuje *top-down* dimenzi, napříč oborem je znát snaha o větší provázanost jednotlivých směrů vlivu. Od začátku nového tisíciletí vzniklo mnoho případových studií, které se věnují vlivu EU na zahraniční politiky jednotlivých zemí.⁵³ Další autoři se snaží porovnat proces europeizace napříč určitým vzorkem států,⁵⁴ nebo dokonce pokrýt členské státy všechny.⁵⁵ Tato práce se soustředí pouze na Německo. Na základě racionalistického přístupu k europeizaci se snaží zjistit, zda je německý postoj k reformě RB OSN ovlivněn členstvím země v EU. Předpokladem je, že se Německo nevzdalo svého cíle získat stálé členství v RB, ale zároveň ve své kandidatuře zohledňuje svoji příslušnost k EU.

1.3. Metodologie výzkumu

Vzhledem k tomu, že se ve své práci budu zabývat srovnáním přístupu Německa a Japonska k reformě Rady bezpečnosti OSN, jeví se jako nejvhodnější metoda *komparativní případová studie*. Ta slouží ke srovnání a analýze dvou, nebo více případů, a patří mezi metodologie tzv. *vysvětlujícího výzkumu*. Její přidanou hodnotou je, že oproti případové studii kombinuje konstrukční platnost a teoretický potenciál s vyšší mírou vnější platnosti.⁵⁶ Jedná se o asymetrickou komparaci, protože větší důraz budu klást na

⁵¹ Müller a Alecu de Flers (2009) s. 20

⁵² Ibid. s. 21

⁵³ Např. *Europeanization without the European Union: French Military Reforms 1991-1996* od Bastiena Irondelle nebo *Germany and the common foreign and security policy of the European Union: between Europeanisation and national adaptation* od Alistera Miskimmona

⁵⁴ Např. *National and European Foreign Policies: towards Europeanization* od Wonga a Hilla nebo *The New Member States and the European Union: Foreign Policy and Europeanization* od Bauna a Marka

⁵⁵ Např. *Foreign Policies of EU Member States: Continuity and Europeanisation* od Hafieldové, Mannerse a Whitmana

⁵⁶ Karlas, Jan. *Komparativní případová studie*. In: Drulák Petr (ed.). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (Portál, Praha, 2008) s. 63-64

případovou studii Německa, jehož možné ovlivnění evropskou integrací je hlavním výzkumným tématem. Jedním z hlavních metodologických problémů při výzkumu europeizace je izolování vlivu EU od dalších globálních a domácích faktorů, které mohou mít vliv na domácí instituce a politiky.⁵⁷ Pro věrohodnější určení kauzality jsou ve studiích použity metody jako například *process tracing* nebo právě *komparativní studie*.⁵⁸

Japonsko jsem si jako pomocný případ pro srovnání vybral proto, že patří s Německem mezi nejvýznamnější kandidáty na získání stálého místa v RB. Obě země zakládají svůj nárok na globální vliv, finančním příspěvkem do rozpočtu organizace a na historickém velmocenském statusu (oba státy byly členy Rady Společnosti národů, předchůdce RB OSN). Zisk stálého členství by tak pro ně byl pouze potvrzením právoplatného místa v mezinárodním systému. Pro porovnání rozdílů v argumentaci obou zemí jsem identifikoval čtyři témata, která se velmi často objevují v diskusi o reformě. Jedná se o spravedlivé zastoupení v RB (*equitable representation*), ekonomickou sílu, mezinárodní zodpovědnost a závazky (*responsibility*) a multilaterální spolupráci.

Spravedlivé zastoupení v RB je od počátku středobodem vyjednávání o reformě, protože na její potřebě se shodnou všechny členské státy, zatímco na její podobě žádný konsensus neexistuje. Spory se vedou např. o tom, zda by se měl rozšiřovat počet stálých členů, a které státy by případně měly stálé členství získat, o počtu míst pro jednotlivé regiony nebo o právu veta. Ekonomická síla je důležitá, protože Německo i Japonsko opírají svoji kandidaturu o status ekonomické velmoci a výši finančních příspěvků do rozpočtu OSN. Téma mezinárodní zodpovědnosti a závazků vychází přímo z Charty OSN. Podle článku 24 je Radě bezpečnosti svěřena „základní zodpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti“ a podle článku 23 by i při volbě nestálých členů mělo být přihlíženo k tomu, jak k jejich zachování kandidáti přispívají.⁵⁹ Multilaterální spolupráce je leitmotivem fungování OSN a pro Německo i Japonsko je důležitá i z hlediska politických ambic. Vzhledem k historii se obě země snaží co nejvíce fungovat v rámci mezinárodních struktur a vyvarovat se unilaterální mocenské politiky.

V rámci práce kladu důraz na období od konce Studené války, neboť v tuto dobu

⁵⁷ Mendez, Carlos, Wislade, Fiona a Yuill, Douglas. Made to Measure? Europeanization, Goodness of Fit and Adaptation Pressures in EU Competition Policy and Regional Aid (Journal of Comparative Policy Analysis, vol. 10, no. 3, 2008) s. 281

⁵⁸ Major (2005) s. 184-185

⁵⁹ Organizace spojených národů. Charta Organizace spojených národů – články 23 a 24. Dostupné na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf> (k 6.7.2018)

volání po reformě s koncem bipolárního uspořádání světové politiky opět zesílilo a německý požadavek získal díky znovusjednocení relevanci. Téma se budu snažit sledovat co nejvíce do současnosti, protože v poslední době nedošlo k žádnému výraznému zlomu v otázce reformy nebo v postoji jednotlivých států, kterým by se dala práce srozumitelně ohraničit.

Kromě analýzy sekundárních zdrojů bude v práci použita metoda *kvalitativní obsahové analýzy* primárních dokumentů. Podle Klause Krippendorffa je obsahová analýza, „výzkumná technika, sloužící k vytvoření replikovatelných a odůvodněných závěrů z textů v kontextu jejich použití“.⁶⁰ Ačkoliv se tento typ analýzy původně využíval spíše pro kvantitativní výzkum, brzy se prosadil i v tom kvalitativním.

V této práci se soustředím zejména na projevy zástupců Německa a Japonska na Valném shromáždění OSN od roku 1990 do současnosti. Dále využiji návrhy obou zemí na reformu RB a dokumenty vydané k tomuto tématu ministerstvy zahraničí. V případě Německa použiji i několik novinových rozhovorů s vrcholnými politiky. V těchto materiálech budu hledat, jakým způsobem se zástupci obou zemí vyjadřují ke čtyřem identifikovaným tématům diskuse o reformě RB OSN a obhajují svůj nárok na získání stálého členství. V případě Německa budu hledat hlavně známky evropského vlivu. Německou argumentaci budu považovat za europeizovanou, pokud v ní bude Německo připouštět možnost budoucího stálého členství pro EU, nebo bude zdůrazňovat celoevropská témata místo národních. Pokud bude německá argumentace totožná s tou japonskou, k europeizačnímu efektu zjevně nedochází.

⁶⁰ Krippendorff, Klaus. *Content Analysis: An Introduction to its Methodology* (Sage, Thousand Oaks, 2004) s. 18

2. Historie reformy Rady bezpečnosti

OSN

2.1. Vznik a funkce Rady bezpečnosti

Rada bezpečnosti je nejmocnějším orgánem Organizace spojených národů „s primární zodpovědností za udržování světového míru a bezpečnosti“.⁶¹ Je postavena na myšlence dominance velkých mocností, v tomto případě vítězů druhé světové války, kteří se stali stálými členy Rady s pravomocí vetovat důležitá rozhodnutí. Myšlenka spolupráce nejmocnějších států nebyla v té době novinkou – navazovala na „ponapoleonovskou“ Svatou alianci a na Radu Společnosti národů z meziválečného období.⁶² Architekti OSN se chtěli poučit z neúspěšného fungování Společnosti národů, která sice byla první globální organizací snažící se o udržení světového míru, ale její fungování bylo ve své podstatě neúspěšné.

Společnost trpěla neúčastí některých velkých států, hlavně USA, jejichž prezident Woodrow Wilson byl přitom hlavním iniciátorem vzniku organizace, vstup Spojených států ale odmítl ratifikovat americký senát. Dalším zásadním problémem byla absence efektivní páky. Společnost postrádala vlastní armádu a byla tak plně závislá na armádách členských států. Kvůli zavedení jednomyslného hlasování v Radě nebyla SN schopna zasáhnout proti velmocím. V případě konfliktů menších členských států – jako například konfliktu mezi Švédskem a Finskem o Alandské ostrovy nebo v případě sporu o Horní Slezsko – dokázala SN prosadit mírové řešení, ale po napadení Mandžuska Japonskem nebo Habeše Itálií zůstala bezzubá.⁶³ V průběhu 30. let začaly postupně ze SN vystupovat členské státy, a to byl začátek jejího konce. S vypuknutím druhé světové války Společnost de facto ztratila relevanci a oficiálně byla rozpuštěna v roce 1946.

O nutnosti vytvoření nové celosvětové organizace se začalo hovořit už v průběhu druhé světové války. Termín United Nations (anglický název organizace) se poprvé objevil v Deklaraci spojených národů v roce 1942, která byla ale v té době pouze stvrzením širší protihitlerovské koalice. Zásadním krokem ke vzniku OSN byla konference

⁶¹ Charta OSN, článek 24

⁶² Bosco, David L. Five to Rule Them All: The UN Security Council and the Making of the Modern World (Oxford University Press, Oxford, 2009) s. 5

⁶³ Pedersen Susan, Back to the League of Nations (American Historical Review, vol.112, no. 4, 2007) s. 109

v Dumbarton Oaks konající se od srpna do listopadu 1944. Na této konferenci bylo dohodnuto složení stálých členů Rady bezpečnosti. Kromě tří hlavních válečných vítězů (USA, SSSR, Velká Británie) se jimi měla stát Čína, která byla schválena i přes počáteční nesouhlas Sovětů⁶⁴ a Francie mohutně podporována Velkou Británií. Spojené státy se snažily získat ještě šesté křeslo pro Brazílii, ale to už narazilo na rozhodný nesouhlas Sovětského svazu, který se bál dalšího hlasu ve prospěch Spojených států.⁶⁵

Na Jaltské konferenci v únoru 1945 byl dohodnut poslední sporný bod. Každý ze stálých členů RB získal právo veta, kterým mohl zablokovat jakékoliv rozhodnutí. Toto veto se však nevztahuje na procedurální otázky, takže nelze zablokovat diskusi o jednotlivých tématech. Hranice pro přijetí rezolucí byla nastavena na 7 z 11 hlasů (bylo schváleno 6 nestálých členů), tudíž by se muselo pro vetování rezoluce dohodnout minimálně 5 nestálých členů. V dubnu 1945 se v San Franciscu konala konference 50 států, jejímž výsledkem bylo vytvoření Charty OSN. Ta byla následně všemi státy podepsána a 24. října 1945 oficiálně vznikla Organizace spojených národů. Rada bezpečnosti OSN se následně poprvé sešla 17. ledna 1946 v Londýně.

Zásadní role Rady bezpečnosti v otázce světového míru je v Chartě OSN definována třemi způsoby.⁶⁶ Podle článku 26 je RB zodpovědná za formulaci plánů na regulaci zbrojení.⁶⁷ V kapitole VI je definována role Rady při mírovém řešení sporů, přičemž rozhodnutí nejsou v tomto případě závazná, ale mají spíš formu doporučení.⁶⁸ Klíčový je kapitola VII, podle níž má RB jednat v případě ohrožení míru nebo projevu agrese. V tomto případě už jsou rezoluce závazné a Rada si může jejich splnění vynutit i silou. Kromě těchto funkcí má RB důležité slovo i ve volbě generálního tajemníka OSN⁶⁹ nebo v přijímání, či vyloučení členů organizace.⁷⁰

2.2. Pokusy o reformu po roce 1945

Fungování Rady bezpečnosti bylo od prvního okamžiku poznamenáno velmocenským zápolením v rámci začínající Studené války. Sovětský svaz poprvé využil

⁶⁴ V Dumbarton Oaks se dokonce konaly de facto dvě konference, protože SSSR odmítl s Čínou jednat – nejdříve ve složení USA, Velká Británie SSSR a poté USA, Velká Británie, Čína

⁶⁵ Bosco (2009), s. 28

⁶⁶ Bourantonis, Dimitris. *The History and Politics of UN Security Council Reform: the Case for Adjustment in the post-Cold War Era* (Routledge, Milton Park, 2005) s. 3

⁶⁷ Charta OSN, článek 26

⁶⁸ Charta OSN, kapitola 6

⁶⁹ Charta OSN, článek 97

⁷⁰ Charta OSN, články 4-6

právo veta hned v únoru 1946 při hlasování o stažení britských a francouzských jednotek se Sýrie a Libanonu čímž předznamenal své budoucí chování v RB.⁷¹ Tento přístup vyvolal v mezinárodní komunitě poměrně velké rozčarování. Jedinou brzkou faktickou změnou ve fungování Rady byla dohoda stálých členů, o tom že dobrovolná absence při hlasování nebude považována za negativní hlas. Tato interpretace článku 27 Charty šla sice proti oficiálnímu výkladu říkajícímu, že pro schválení rezoluce je potřeba souhlas všech stálých členů, ale podařilo se díky ní přijmout daleko větší množství rezolucí.⁷²

V prvních letech existence OSN bylo kvůli Studené válce zablokováno i přijímání nových států. Do roku 1954 podalo přihlášku celkem 31 zemí, ale přijato jich bylo pouze 9.⁷³ Průlom nastal až v roce 1955, kdy se USA se Sovětským svazem dohodly, že nebudou přístupový proces nadále blokovat. Tato dohoda měla za následek téměř zdvojnásobení členské základny během dalšího desetiletí.

Vzhledem k rostoucímu počtu členů se v průběhu 50. let objevily požadavky na rozšíření Rady bezpečnosti. V roce 1946 uzavřeli stálí členové neformální, tzv. gentlemanskou, dohodu o rozdělení šesti nestálých křesel. Podle ní měla dvě místa připadnout latinskoamerickým státům, jedno státům Britského Commonwealthu, jedno pro Blízký Východ, jedno pro Západní a jedno pro Východní Evropu. Toto rozhodnutí naráželo minimálně na dva problémy. Africké a asijské státy nebyly oficiálně nijak zastoupeny, ačkoliv se to de facto týkalo jen Libérie a Etiopie, ostatní státy mohly být zvoleny v rámci Commonwealthu, nebo Blízkého Východu. Místo pro zástupce Východní Evropy bylo navíc zneužíváno, když byly místo států Východního bloku voleny např. Jugoslávie, Řecko nebo Turecko, a poté i Filipíny, Japonsko a Libérie.⁷⁴

Rozšíření počtu členů Rady bezpečnosti poprvé navrhly latinskoamerické státy společně se Španělskem v roce 1955, protože se obávaly, že jim bude z důvodu narůstajícího tlaku na zastoupení afrických a asijských států jedno ze dvou garantovaných nestálých míst odebráno. Jejich návrh zahrnoval rozšíření počtu nestálých členů z 6 na 8 a posunutí hranice počtu hlasů potřebných ke schválení rezoluce ze 7 na 8.⁷⁵ Latinskoamerické státy předpokládaly, že se jejich návrh nesetká s velkým odporem,

⁷¹ Bosco (2009), s. 43

⁷² Bourantonis (2005), s. 10-11

⁷³ Ibid. s. 10

⁷⁴ Padelford, Norman J. Politics and Change in the Security Council (International Organization, vol. 14, no. 3, 1960) s. 384

⁷⁵ Bourantonis (2005), s.13

protože šlo o poměrně malý zásah do složení Rady, který měl navíc podporu stále významnější skupiny afrických a asijských států. Sovětský svaz ale využil toho, že k jakékoliv změně složení RB je zapotřebí pozměnění Charty OSN, a tím i souhlas všech stálých členů, a spojil otázku rozšíření Rady s otázkou zastoupení Číny a také Východní Evropy.

Vyjednávání o reformě Rady bezpečnosti se kvůli přístupu SSSR dostalo do patové situace. Částečně ji pomohl odblokovat až zakládající summit Hnutí nezúčastněných v Bělehradě v roce 1961. Jeho členy byly převážně africké a asijské státy a v deklaraci daly najevo, že považují rozšíření Rady a zastoupení Číny za dvě rozdílné otázky.⁷⁶ Sovětský svaz se tím dostal do izolace a postupně přestal snahy o reformu blokovat.

K úplnému průlomu došlo až v roce 1963. Nejdříve latinskoamerické státy znovu podaly návrh rezoluce z roku 1956. Poté přišly africké a asijské státy s vlastním konceptem reformy. Podle jejich plánu měla být Rada bezpečnosti rozšířena o 4 nestálá místa na 15 členů. Nově mělo pět míst připadnout právě africkým a asijským státům, 2 latinskoamerickým, 2 západoevropským a 1 východoevropskému státu. Latinskoamerické státy se následně podřídily tomuto návrhu, aby nedocházelo ke zbytečnému štěpení sil. Tento návrh získal podporu i evropských států, protože Západní Evropě přibýlo jedno nestálé křeslo a té Východní bylo garantováno, že bude skutečně nominován její zástupce. Na konci roku 1963 schválilo Valné shromáždění OSN navrženou rezoluci a po následné ratifikaci byl v roce 1965 upraven článek 27 Charty OSN.⁷⁷ Až do současnosti se jedná o jedinou uskutečněnou reformu v rámci OSN. Rozšíření RB poněkud ztížilo stálým členům přijímání rezolucí, protože se hranice pro schválení posunula ze 7 na 9 hlasů. I v případě, že se dohodnou všichni stálí členové mezi sebou, musí si zajistit další 4 hlasy. Nestálým členům se naopak lépe tvoří blokační menšina, ke které stačí 7 z 10 hlasů.⁷⁸

Po realizaci této reformy na určitou dobu opadl tlak na další rozšíření Rady bezpečnosti. Výbušným tématem se však stala otázka zastoupení Číny. Od vzniku OSN byla Čína zastoupena nacionalistickou vládou, která byla v té době u moci. Ta se však po prohře v občanské válce stáhla na ostrov Tchaj-wan a v pevninské části vznikla

⁷⁶ Bělehradská deklarace z roku 1961. Dostupné na: <https://ratical.org/radiation/BftB/BelgradeConference-1961.pdf> (k 25.7.2018)

⁷⁷ Organizace spojených národů. Yearbook of the United Nations, 1963 (UN Office of Public Information, New York, 1964) s. 80-83

⁷⁸ Bourantonis (2005), s. 24

Čínská lidová republika ovládaná Komunistickou stranou Číny. Té se však poměrně dlouho nedařilo dosáhnout všeobecného mezinárodního uznání. V prvních letech fungování OSN měli v členské základně převahu spojenci USA, kteří se nechtěli dobrovolně vzdát křesla v Radě bezpečnosti ve prospěch druhého bloku, a proto nebylo přijetí komunistické Číny ve hře. Společně s nárůstem počtu rozvojových států, které byly více nakloněné Pekingu, se ale rostl i tlak na výměnu politických reprezentantů. Problém zastoupení Číny se ještě nepodařilo spojit s otázkou reformy RB, avšak v roce 1971 již byla schválena rezoluce, která uznala pevninskou Čínu jako jediného právoplatného reprezentanta Číny na poli OSN, a tím jí předala i právo na stálé místo v Radě bezpečnosti. Spojené státy se snažily vyjednat alespoň setrvání Tchaj-wanu jako řadového člena, ale ani s tímto návrhem neuspěly.⁷⁹

I v průběhu 60. a 70. let členská základna OSN dále rostla a v roce 1979 bylo členy organizace už 152 států. Indie, Japonsko a dalších 12 států se z tohoto důvodu rozhodly podat další návrh na reformu Rady bezpečnosti. Konkrétně navrhly rozšíření o 4 nestálá místa, z nichž by tři připadly africkým a asijským státům a jedno Latinské Americe. Cílem tohoto návrhu bylo snížit nerovnost zastoupení rozvojových zemí, alespoň co se nestálého členství týče, ale narazil na neochotu západních států znovu otevírat otázku reformy.⁸⁰

2.3. Pokusy o reformu po konci Studené války

Obrovským impulsem pro jednání o reformě, a stejně tak i pro fungování celé organizace, se stal konec Studené války. Již konec osmdesátých let vyvolal naděje na odblokování Rady bezpečnosti, která trpěla obrovským počtem vetovaných rezolucí. To se změnilo s nastoupením Michaila Gorbačova do vedení SSSR. Gorbačov považoval OSN a RB za základ mezinárodního systému a chtěl s ostatními stálými členy konstruktivně spolupracovat. Výsledkem byla pouze dvě sovětská, potažmo ruská, veta v období 1986-1995.⁸¹ S koncem Studené války tedy velmi vzrostla aktivita, ale i legitimita Rady bezpečnosti. K tomu přispělo i úspěšné angažování se v první válce v Perském zálivu, které dalo stálým členům pádný argument proč odmítat reformu fungujícího tělesa.

⁷⁹ Ibid. s. 32-33

⁸⁰ Ibid. s. 26

⁸¹ Organizace spojených národů. Veto List. Dostupné na: <https://research.un.org/en/docs/sc/quick> (k 25.7.2018)

K jedné malé reformě Rady bezpečnosti ale přeci jen na začátku 90. let došlo. Po rozpadu Sovětského svazu bylo Rusko téměř okamžitě uznáno jako jeho nástupnický stát. Právně to sice bylo poněkud nejednoznačné, protože SSSR byl oficiálně rozpuštěn a všechny nové státy by teoreticky měly projít oficiálním přístupovým procesem, ale ostatní stálí členové se báli otevření otázky celkové reformy. Proto bylo uznání Ruska jako nástupnického státu schváleno pouze Radou bezpečnosti a k hlasování ve Valném shromáždění nedošlo.⁸²

I přes nevoli stálých členů nabývala snaha o další rozšíření Rady bezpečnosti na intenzitě. Jako dva nejpřirozenější kandidáti na stálé členství se objevili Japonsko a Německo – dva poražení z druhé světové války, kteří se během Studené války stali ekonomickými velmocemi a nyní chtěli zaujmout pravoplatné místo v mezinárodním systému. Stálá místa chtěly získat i státy z Hnutí nezúčastněných, které tím usilovaly o napravení nedostatečného zastoupení rozvojových států. Vzrůstající tlak vyústil ve dva výsledky. Zaprvé byla v roce 1992 otázka reformy OSN přidána na program Valného shromáždění OSN, které v roce 1993 zřídilo tzv. Otevřenou pracovní skupinu,⁸³ a zadruhé byla mezi lety 1993-95 přijata řada opatření, která učinila vyjednávání Rady bezpečnosti více transparentní, a tím usnadnila řadovým členům přístup k informacím.⁸⁴

V polovině 90. let se tón diskuse o reformě poněkud změnil. Možnost rozšíření Rady o dva stálé členy – Německo a Japonsko – ustoupila do pozadí, jelikož se jednalo o dva industrializované státy, což bylo pro ostatní členy nepřijatelné. Reálnější obrysy naopak získaly návrhy obsahující komplexnější řešení – rozšíření o větší počet stálých i nestálých členů.

Plán se zřejmě největší nadějí na úspěch představil v březnu 1997 na zasedání Otevřené pracovní skupiny předseda Valného shromáždění Ismail Razali z Malajsie. Jeho plán, který měl být schválen ve třech krocích, navrhoval rozšíření RB o pět stálých členů bez práva veta a čtyři nestálé členy. V případě stálých členů se mělo jednat o dvě industrializované a tři rozvojové země – po jedné z Afriky, Asie a Latinské Ameriky. Čtyři nestálí členové měli pak pocházet z Afriky, Asie, Latinské Ameriky a Východní Evropy.

⁸² Samuels, Gertrude. *Mixed Reaction at the UN: Russia Slips into the Soviet Seat* (The New Leader, vol. 75, no. 2, 1992) s. 5

⁸³ Bourantonis (2005), s. 40

⁸⁴ Wood, Michael C. *Security Council Working Methods and Procedure: Recent Developments* (International and Comparative Law Quarterly, vol. 45, no. 1, 1996) s. 150-161

Plán dále obsahoval řadu změn v pracovních metodách Rady.⁸⁵

Ačkoliv se Razaliho plán snažil najít kompromis mezi pozicemi většiny členských států, jeho přijetí bylo poměrně chladné. Podporu našel pouze u států, které předpokládaly, že by jim zajistil stálé členství v Radě bezpečnosti, jednalo se zejména o Německo, Japonsko, Brazílii a Indii, státy, které později utvořily G4. Ze stálých členů našel podporu pouze u Francie. USA a Rusko odmítaly rozšíření o více než 5 nebo 6 států a Velká Británie s Čínou se k němu v podstatě nevyjádřily. Pro neúspěch tohoto plánu byl zásadní nesouhlas států Hnutí nezúčastněných, které na konci 90. let tvořily více než polovinu členské základny OSN. Hnutí by sice získalo větší vliv na rozhodování RB, avšak jeho členové se obávali vnitřního rozkolu, protože nebyli schopni dosáhnout dohody ohledně plánované reformy. Hnutí by muselo nominovat některé své členy na stálá a nestálá místa, což mohlo vyvolat spory a ohrozit jeho samotnou existenci.⁸⁶

Po odmítnutí Razaliho plánu se vyjednávání o reformě dostala do patové situace kvůli polarizaci pozic jednotlivých skupin. Tuto situaci se pokusil prolomit až tehdejší generální tajemník OSN Kofi Annan, který v roce 2005 představil zprávu *In Larger Freedom*,⁸⁷ ve které navrhl dvě možné varianty reformy. Model A počítal s vytvořením 6 nových stálých míst bez práva veta a 3 nestálých míst. V rámci modelu B byla vytvořena nová kategorie 8 semi-permanentních míst obnovitelných každé 4 roky a počítalo se i s přidáním jednoho tradičního nestálého člena. Debata o reformě v tomto období nabrala na intenzitě, protože 60. zasedání Valného shromáždění v září 2005 v New Yorku bylo překřtěno na Světový summit a mělo se ho účastnit nejvíce světových vůdců v historii. Oprávněně byl tedy považován za velkou šanci na změnu. V návaznosti na Annanův návrh uveřejnily své představy o reformě i státy G4, uskupení *Uniting for Consensus*, jehož vůdčími členy jsou zejména regionální rivalové států G4, a také skupina afrických států. Ačkoliv se vyjednávání, zejména mezi státy G4 a Africkou skupinou, jevílo zpočátku jako nadějně, nakonec ztroskotalo na otázce práva veta. Světový summit se tak stal další promarněnou příležitostí v rámci reformního procesu RB.⁸⁸

⁸⁵ Bourantonis, Dimitris a Magliveras, Konstantinos. *The Enlargement of the UN Security Council: Reflections from the Current Debate* (Politics, vol. 22, no. 1, 2002) s. 24-30

⁸⁶ Bourantonis (2005), s. 67-71

⁸⁷ Report of the Secretary General. *In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All*, (2005) Dostupné na: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/A.59.2005.Add.3.pdf> (k 22.7.2018)

⁸⁸ Swart, Lydia a Perry, Estelle (eds.). *Governing and Managing Change at the United Nations: Reform of the Security Council from 1945 to September 2013* (Center for UN Reform Education, New York, 2013) s. 7-9

2.4. Současný vývoj

Po událostech v roce 2005 se u členské základny OSN projevila všeobecná únava z vyjednávání a téměř dva roky nedošlo k žádnému významnému posunu. Postupně se však začínala projevovat frustrace některých států, v čele s G4, z nedostatečného progresu. V září 2007 se členské státy dohodly na založení nového fóra pro jednání o reformě RB. Mezivládní vyjednávání měla částečně nahradit Otevřenou pracovní skupinu. Tento krok byl státy dychtivými po reformě hodnocen velmi pozitivně, ale trvalo téměř rok, než se státy dohodly na pracovních metodách. Mezivládní vyjednávání začala na jaře roku 2009, ale trvalo další rok, než byl vyprodukován základní text pro jednání.⁸⁹ Vyjednávací proces nicméně od té doby až do současnosti zůstává v patové situaci a nezdá se, že by v blízké budoucnosti mělo dojít k průlomu.

Od počátku reformního úsilí těmto pokusům dominuje snaha o větší vyváženost mezi jednotlivými regiony a o větší zastoupení rozvojových zemí. Těm se ale nedaří shodnout se na jednotném plánu reformy a zemích, které by měly v RB zasednout. Největší nárok na stálá místa si dělají současné ekonomické velmoci, což ale naráží na obavy, že se ekonomická rovnováha v budoucnu změní. Tento problém už v současnosti reprezentují Velká Británie a Francie, ze kterých se v průběhu 20. století staly pouze středně silné státy. V 90. letech se Německo a Japonsko snažily podpořit svou kandidaturu na stálá místa zvýšením příspěvků organizaci, ale ani to k úspěchu nevedlo. Mezi členskými státy panuje všeobecná shoda, že by noví členové RB měli být velmi aktivní ve všech sférách činnosti OSN, což se pojí s dostatečnou ekonomickou silou, ale další kritéria jsou nejasná. Další problémy jsou spojené s otázkou práva veta. Současní stálí členové ho nechtějí přiznat potenciálním novým členům a proti jsou i některé další státy, které nechtějí způsobovat další nerovnosti v postavení členských zemí. Další země však pevně trvají na tom, že by ho noví stálí členové měli získat.

2.5. Nejvýznamnější uskupení

Od začátku 90. let vzniklo v rámci OSN několik uskupení podporující různé typy reformy. K vytvoření prosaditelného návrhu bude zapotřebí najít konsensus právě mezi těmito skupinami. Jejich pozice si ale často přímo protiřečí. Nejvýznamnějšími uskupeními jsou Africká skupina, L69, G4 a Uniting for Consensus. Další de facto samostatnou

⁸⁹ Ibid. s. 23

skupinu tvoří stálí členové RB, které spojuje fakt, že musí vzhledem k právu veta s reformou souhlasit, jejich postoje k její možnosti jsou však velmi rozdílné.

2.5.1. Africká skupina

Afrika je, co se týče počtu států, v OSN největším regionem, avšak vzhledem k tomu, že poslední reforma RB proběhla v roce 1963, kdy teprve probíhala dekolonizace kontinentu, jedná se také o region v RB nejméně zastoupený. Africké státy chtějí tuto historickou nerovnost napravit a argumentují například tím, že tři čtvrtiny agendy Rady bezpečnosti mají co do činění s Afrikou.⁹⁰ Díky svému sjednocenému postupu (alespoň navenek) má Africká skupina velmi silnou pozici a je téměř jisté, že bez její podpory nepůjde jakákoli reforma prosadit.

První jednotná africká pozice vznikla v roce 1997 na summitu Organizace africké jednoty⁹¹ v Harare. Africké státy se dohodly na podpoře rozšíření RB na 26 členů, z nichž 7 by připadlo Africe – 2 stálá místa s právem veta, která by ovšem rotovala mezi státy a 5 dalších nestálých míst.⁹² Tato pozice platí až dodnes, pouze v dokumentu z roku 2005 nazvaném „Ezulwini konsensus“, vypadla formulace o rotaci stálých míst mezi africkými státy.⁹³ Africká skupina je celkově pro úplné zrušení práva veta, ale pokud na něm budou ostatní členové trvat, tak chce stálá místa za stejných podmínek. V roce 2008 vytvořila Africká unie speciální desetičlenný výbor (C10), který zastupuje africkou pozici v mezivládních vyjednáváních o reformě.⁹⁴ Členy výboru jsou dva státy z každého z 5 afrických regionů a předsedá mu Sierra Leone.⁹⁵

2.5.2. G4

Skupina čtyř svedla na začátku nového tisíciletí dohromady vážné kandidáty na stálé členství v RB – Brazílii, Indii, Japonsko a Německo. Tyto státy nejdříve

⁹⁰ Projev stálého zástupce Sierry Leone Shekou Touraye na mezivládním vyjednávání o reformě OSN. (10.4.2012). Dostupné na:

<http://www.centerforunreform.org/sites/default/files/SIerra%20Leone%20Statement%2010%20April%202012.pdf> (k 4.6. 2018)

⁹¹ Předchůdce Africké Unie

⁹² Deklarace z Harare 1997. Dostupné na:

[http://archive.au.int/collect/auassemb/import/English/AHG%20Decl%203%20\(XXXIII\)%20_E.pdf](http://archive.au.int/collect/auassemb/import/English/AHG%20Decl%203%20(XXXIII)%20_E.pdf) (k 4.6.2018)

⁹³ Ezulwini konsensus. Dostupné na: http://www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/cap_screform_2005.pdf (k 4.6.2018)

⁹⁴ African Parliamentary Alliance for UN Reforms. Committee of Ten. Dostupné na:

<http://apaunr.org/c10.php> (k 4.6.2018)

⁹⁵ Swart a Perry (2013) s. 43-44

podporovaly Razaliho plán, který by jim velmi pravděpodobně zajistil stálá křesla a v roce 2005 dokonce vydaly vlastní rezoluci, kde požadovaly rozšíření RB o 6 stálých a 4 nestálá místa.⁹⁶ Ze stálých míst měla 4 patřit právě členům této skupiny a další dvě měla připadnout africkým státům. Tato rezoluce byla velmi blízká návrhu africké skupiny, ale k dohodě nedošlo kvůli otázce veta, které byly státy G4 na rozdíl od těch afrických ochotny dočasně nevyužívat. V roce 2011 vydala skupina další krátkou rezoluci, která získala podporu více než 80 států, avšak k hlasování na Valném shromáždění nedošlo.⁹⁷ Zásadním problémem států G4 je, že každý z nich má regionálního rivala, který je absolutně proti jejich kandidatuře. Jedná se zejména o Argentinu, Pákistán, Jižní Koreu a Itálii, jenž jsou společně s dalšími státy sdruženy ve skupině Uniting for Consensus.

2.5.3. L69

V uskupení L69 pojmenovaném po rezoluci z roku 2007, která požadovala zahájení mezivládních vyjednávání o reformě RB, jsou sdruženy hlavně rozvojové země.⁹⁸ Neoficiálním lídrem je Indie, což je pozoruhodné vzhledem k jejímu souběžnému členství v G4. Hlavním cílem této skupiny je zajistit lepší postavení pro rozvojové země, které jsou prozatím v RB reprezentovány nedostatečně. V roce 2012 vydala L69 návrh rezoluce požadující rozšíření Rady dokonce o 12 míst. Garancí práva veta pro nové stálé členy si chtěla naklonit Africkou skupinu a ponecháním jednoho nestálého místa pro malé ostrovy napříč regiony zase tyto státy. V roce 2013 vydaly velmi podobný návrh rezoluce státy Karibského společenství, čímž se přihlásily k podpoře skupiny L69.⁹⁹ Zahájení mezivládních vyjednávání bylo velkým úspěchem této skupiny, ale další zatím nepřicházejí, protože mnoho členů je zároveň členy i jiného uskupení, a také proto, že se L69 spoléhá téměř výhradně na podporu rozvojových zemí, z nichž jsou ovšem některé proti jakýmkoli novým stálým členům.

⁹⁶ Návrh rezoluce G4 z roku 2005: <https://www.globalpolicy.org/images/pdfs/0706g4resolution.pdf> (k 4.6.2018)

⁹⁷ Swart a Perry (2013) s. 47

⁹⁸ Organizace spojených národů. Rezoluce Valného shromáždění č. 61/69. Dostupné na: <https://undocs.org/A/61/L.69/Rev.1> (k 5.6.2018)

⁹⁹ Porovnání návrhu rezolucí skupiny L69 a CARICOM: <http://www.centerforunreform.org/sites/default/files/L69%20and%20CARICOM%20resolutions%20pdf2.pdf> (k 5.6.2018)

2.5.4. Uniting for Consensus

Státy, které odmítají rozšíření kategorie stálých členů, jsou sdruženy v uskupení UfC. Hlavními lídry této skupiny jsou regionální rivalové států G4, kteří se bojí jejich posílení. Tyto státy spojil dohromady odpor k Razaliho plánu a jeho odmítnutí vytvořilo platformu pro další spolupráci. V roce 2005 představila skupina vlastní návrh reformy RB spočívající v přidání 10 nestálých míst, který se ovšem nesetkal s úspěchem.¹⁰⁰ Vzhledem k tomu, že jsou státy odmítající rozšíření stálého členství v menšině, zveřejnila Itálie společně s Kolumbií v roce 2009 kompromisní návrh, který by vytvořil třetí kategorii členství – dlouhodobější nestálá místa. Nabízely se dvě varianty, 3-5leté období s možností následného znovuzvolení, nebo dvouleté období s možností dvou následných znovuzvolení. Ani tento návrh však nedokázal změnit patovou situaci při vyjednáváních, jelikož byl kritizován za možné vytvoření dalších nerovností v RB.

2.5.5. Stálí členové

Stálí členové Rady bezpečnosti jsou jednotní ve svém tichém odporu k reformě, která znehodnotí jejich privilegovanou pozici. Navenek ovšem vyhláší podporu reformě, která udělá z RB reprezentativnější těleso. Spojené státy s Ruskem podporují pouze omezené rozšíření RB na maximálně 20-21 členů tak, aby neutrpěla schopnost Rady jednat.¹⁰¹ USA navíc nechtějí novým stálým členům přiznat právo veta. Čína podporuje větší zastoupení rozvojových států v čele s Afrikou a Velká Británie s Francií vyjádřily podporu kandidatuře států G4.¹⁰² Všichni stálí členové jsou ale podle všeho spokojeni s patovou situací ve vyjednávání. Někteřími experty jsou dokonce obviňováni z úmyslně rozdílných postojů k reformě, aby bylo pro ostatní ještě těžší přijít s přijatelným řešením.¹⁰³

2.6. Evropská unie a OSN

Pouze 4 z původních 6 států zakládajících Evropské společenství uhlí a oceli byly zakládajícími členy OSN. Itálie byla přijata v roce 1955, a Západní Německo dokonce až

¹⁰⁰ Návrh rezoluce Uniting for Consensus z roku 2005: <https://www.un.org/press/en/2005/ga10371.doc.htm> (k 5.6.2018)

¹⁰¹ Bourantonis (2005), s. 66

¹⁰² Center for UN Reform. Factsheet on position of states to UNSC reform. Dostupné na: <http://www.centerforunreform.org/sites/default/files/Security%20Council%20Reform%20Country%20Positions%20-%208%20Dec%202008.pdf> (k 5.6.2018)

¹⁰³ Swart a Perry (2013) s. 52

v roce 1973. Z tohoto důvodu byla v 50. a 60. letech užší spolupráce mezi těmito organizacemi téměř nemožná. Až po vstupu Německa byl Evropskému společenství v roce 1974 udělen stálý pozorovatelský status, který mu povolil účastnit se Valného shromáždění a zasedání dalších orgánů, mluvit během setkání nebo podepisovat rezoluce. ES už ale nesmělo rezoluce sponzorovat, nebo o nich hlasovat.¹⁰⁴ Udělení tohoto statusu ale nebylo rozhodně ničím výjimečným, například Liga arabských států se stala stálým pozorovatelem už v roce 1950.¹⁰⁵ ES bylo od té doby reprezentováno na Valném shromáždění zemí, která zrovna organizaci předsedala. V některých otázkách – například obchodních nebo zemědělských – měla právo vystupovat se společnou pozicí Evropská komise.¹⁰⁶

Se vznikem Evropské unie začaly evropské státy klást větší důraz na koordinaci i v zahraniční politice. Důsledkem toho bylo zvýšení koheze hlasování ve Valném shromáždění z 86 % na zhruba 97 %.¹⁰⁷ Dalším krokem se mělo stát posílení jednotné evropské reprezentace. Jedním ze základních cílů Lisabonské smlouvy schválené v roce 2009 bylo posílit roli EU v mezinárodní politice. EU se snažila posílit svou pozici v OSN návrhem rezoluce už v roce 2010,¹⁰⁸ ale ta nebyla k jejímu velkému rozčarování přijata. Uspěla až značně upravená rezoluce z roku 2011,¹⁰⁹ která přiznala EU posílený pozorovatelský status, ovšem jen málo splňovala její původní cíle. Podle Wouterse EU vlastně jen získala právo „mít před sebou svou vlastní jmenovku, ale ve všech ostatních aspektech zůstala plně závislá na členských státech“.¹¹⁰

Podle Lisabonské smlouvy ztratil stát předsedající EU právo reprezentovat Unii v rámci Valného shromáždění OSN, tato funkce nyní náleží předsedovi Evropské rady. Valného shromáždění se účastní i Vysoká představitelka EU pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, která zároveň prezentuje jednotné evropské postoje

¹⁰⁴ Organizace spojených národů. Rezoluce Valného Shromáždění č. 3208. Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/738/10/IMG/NR073810.pdf?OpenElement> (k 15.6.2018)

¹⁰⁵ Götz, Norbert. Western Europeans and Others: The Making of Europe at United Nations (Alternatives, vol. 33, no. 3, 2008) s. 363

¹⁰⁶ United Nations Regional Information Centre for Western Europe (UNRIC). How the European Union and the United Nations cooperate (2007). Dostupné na: https://www.unric.org/html/english/pdf/Leporello_EU-VN_e.pdf (k 15.6.2018)

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ Organizace Spojených národů. Návrh rezoluce Valného shromáždění č. 64/67. Dostupné na: <http://undocs.org/A/64/L.67> (k 24.6.2018)

¹⁰⁹ Organizace spojených národů. Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 65/276. Dostupné na: <https://undocs.org/A/RES/65/276> (k 15.6.2018)

¹¹⁰ Wouters, Ian, Odermatt, Jed a Ramopoulos Thomas. The Lisbon Treaty and the Status of the European Union in the International Arena: The May 2011 Upgrade at the UN General Assembly (IEMed Mediterranean Yearbook, 2011) s. 167. Dostupné na: http://www.iemed.org/observatori-en/arees-danalisi/arxiu-adjunts/anyari/med.2011/Wouters_en.pdf (k 15.6.2018)

v Radě bezpečnosti.¹¹¹ Dále platí, že v některých oblastech, které se týkají zejména výlučných pravomocí EU, zastupují Unii členové Evropské komise. Každodenní koordinaci evropských postojů a administrativní činnost převzala od podepsání Lisabonské smlouvy Delegation EU při OSN, která má celkem 6 poboček,¹¹² ale ta nejdůležitější a nejaktivnější sídlí v New Yorku.

2.6.1. Evropské státy v Radě bezpečnosti OSN

Evropa má jako jediný světadíl dva stálé zástupce v RB – Francii a Velkou Británii. Od reformy v roce 1963 ji navíc náleží také tři nestálá místa – dvě jsou určena Západní Evropě a jedno té Východní. Výhodná pozice, kdy evropské státy tvoří třetinu Rady bezpečnosti, je důvodem, že až do současnosti přetrvává umělé rozdělení na Západ a Východ, které u žádného jiného světadílu nenajdeme. Evropské státy ví, že otevření otázky reformy velmi pravděpodobně poměrně zhorší jejich pozici v Radě.¹¹³ V ideálním případě může mít v současnosti Evropská unie v RB až 6 zástupců najednou – Kypr totiž patří k Asijsko-Pacifické skupině.¹¹⁴

2.6.1.1. Koordinace EU v RB

Vzhledem k tomu, že Evropská unie nemá v Radě bezpečnosti formální reprezentaci jako celek, snažily se členské státy už od začátku 90. let koordinovat své pozice.¹¹⁵ Podle bývalého článku J5 Smlouvy o Evropské unii měly všechny členské státy EU – stálí i nestálí členové – v rámci Rady bezpečnosti spolupracovat a informovat ostatní členské státy o probíraných záležitostech. Francie a Velká Británie měly jako stálí členové navíc povinnost bránit zájmy celé EU.¹¹⁶ Spolupráce evropských států byla dále od roku 2001 posílena pravidelnými týdenními schůzkami, které podpořily výměnu informací. Na to navázala měsíční setkání vedoucích misí jednotlivých států při OSN v New Yorku a mnohé další.¹¹⁷ V článku 34 Lisabonské smlouvy, který staví na článku J5 Smlouvy o EU, byla o pár let později povinnost bránit zájmy celé EU rozšířena

¹¹¹ Evropská unie. Lisabonská smlouva – článek 34. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/lisabonsk_smlouva.pdf (k 15.6.2018)

¹¹² Nairobi, New York, Paříž, Řím, Vídeň, Ženeva

¹¹³ Götz (2008) s. 360

¹¹⁴ Organizace spojených národů. United Nations Regional Groups of Member States. Dostupné na: <http://www.un.org/depts/DGACM/RegionalGroups.shtml> (k 15.6.2018)

¹¹⁵ Pirozzi, Nicoletta a Ronzitti, Natalino. The European Union and the Reform of the UN Security Council: Toward a New Regionalism (IAI Working Papers 11/12, 2011) s. 12-13

¹¹⁶ Evropská unie. Smlouva o EU – článek J5. Dostupné na: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf (k 15.6.2018)

¹¹⁷ Pirozzi a Ronzitti (2011), s. 13

i na všechny státy EU, které budou zvoleny na nestálá místa v RB.¹¹⁸ V nedávné době zmínila potřebu větší koordinace evropských aktivit v rámci RB i německá kancléřka Angela Merkel, když toto téma uvedla do souvislosti s nadcházejícím tzv. Brexitem, po kterém zbyde EU pouze jeden stálý člen – Francie.¹¹⁹

2.6.1.2. Reprezentace EU v RB

Největším zastáncem jednotného stálého křesla pro EU je od počátku Itálie. Tuto možnost poprvé vyzdvihl italský ministr zahraničí Gianni de Michelis v září 1990, když navrhl, aby se Francie a Velká Británie vzdaly svých míst a byly nahrazeny Evropským společenstvím a Japonskem.¹²⁰ Tento návrh se pochopitelně setkal se zuřivým odporem ze strany obou evropských stálých členů a opatrností ze strany Německa, které sice tuto možnost nevyklučovalo, ale mělo také zájem získat stálé křeslo pro sebe. Itálii vedly k tomuto návrhu nejméně dvě motivace – podpora silnější evropské zahraniční politiky, ale také obava, že pokud by získalo stálé křeslo pouze Německo, z Itálie by se stal v rámci EU druhořadý stát.¹²¹ Největším obhájcem společného křesla pro EU na unijní úrovni je Evropský parlament, který ho uvedl jako dlouhodobý cíl EU (např. v rezoluci z listopadu 2015¹²²).

Mezi evropskými státy se však objevily i reálnější plány, jak zajistit větší účast EU na fungování RB. Španělsko a Německo získaly nestálá místa pro rok 2003 a 2004 a navrhly ostatním členským státům EU, aby do svých delegací zahrnuly předsednictví EU. Návrh však zablokovala Francie a Velkou Británie.¹²³ To samé navrhla později i Itálie, která byla nestálým členem RB v letech 2007-2008, ale tato možnost opět zkrachovala kvůli zamítavému postoji obou stálých evropských členů a také vlažnému postoji Německa, které v první polovině roku 2007 předsedalo EU.¹²⁴ Už od počátku nového tisíciletí byl v některých případech Vysoký představitel EU pro SZBP Javier Solana zván

¹¹⁸ Lisabonská smlouva, článek 34

¹¹⁹The New York Times. Germany's Merkel Calls for EU Coordination at UN's Top Table. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/aponline/2018/06/07/world/europe/ap-eu-germany-un-security-council.html> (k 15.6.2018)

¹²⁰ Bourantonis (2005) s. 29

¹²¹ Ibid.

¹²² Evropský parlament. Rezoluce Evropského parlamentu z 24.11.2015. Dostupné na: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0403&language=EN&ring=A8-2015-0308> (k 15.6.2018)

¹²³ Marchesi, Daniele. The EU Common Foreign and Security Policy in the UN Security Council: Between Representation and Coordination (paper presented at the 2008 International Studies Association (ISA) convention in San Francisco on 27 March 2008) s. 11-12

¹²⁴ Pirozzi a Ronzitti (2011) s. 15

na RB, aby mluvil jménem EU. Tento zvyk byl posléze kodifikován v Lisabonské smlouvě.¹²⁵ V článku 34 je zakotveno, že „pokud členské státy dospějí k dohodě ohledně tématu, které je v agendě RB, měly by členské státy EU, které jsou znovu členy RB, požádat o pozvání Vysoké představitelky, aby prezentovala jednotnou pozici EU“.¹²⁶ Její účast je podmíněna souhlasem většiny členů RB, což ale v praxi nebývá problém. Například v roce 2016 vystoupila Vysoká představitelka, nebo její zástupce – vedoucí delegace EU při OSN v RB – celkem 32x.¹²⁷

¹²⁵ Marchesi (2008) s. 16

¹²⁶ Lisabonská smlouva, článek 34

¹²⁷ European External Action Service. The European Union at United Nations. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu-un_relations_fact_sheet.pdf (k 26.6.2018)

3. Srovnání kandidatury Německa a Japonska na stálé členství v Radě bezpečnosti

V této kapitole nejprve krátce shrnu historii Německa a Japonska v OSN, a následně se budu věnovat porovnání kandidatur obou států na stálé členství v Radě bezpečnosti. V první kapitole jsem identifikoval čtyři témata, která se často objevují v diskusi o reformě. Na základě těchto témat analyzuji projevy německých a japonských zástupců na Valném shromáždění OSN a národní dokumenty vztahující se k reformě RB.

3.1. Historie Německa a Japonska v OSN

3.1.1. Německo

Německo zůstalo, jako poražený stát a hlavní viník druhé světové války, po válce v troskách. Většina infrastruktury byla zničena a země byla okupována vítěznými mocnostmi. Vstup do nově vzniklé OSN tak nepřicházel v úvahu. Proti Německu, a dalším poraženým státům, byly dokonce namířeny tzv. klauzule o nepřátelských státech, které jsou dodnes součástí Charty OSN, od roku 1995 však prohlášeny za zastaralé.¹²⁸

Po začátku Studené války bylo Německo častým předmětem jednání OSN – např. kvůli Berlínské blokádě nebo kvůli rozdělení na Západní (Spolková republika Německo – SRN) a Východní (Německá demokratická republika – NDR). SRN se v 50. letech stala členem specializovaných agentur OSN, kterými jsou např. UNICEF nebo UNESCO. Po navrácení suverenity v roce 1955 navíc získalo i pozorovatelský status a v OSN fungovalo jako „aktivní nečlen“.¹²⁹ Oproti tomu NDR nebylo umožněno se na jednání OSN podílet. Důvodem byla tzv. Hallsteinova doktrína, pojmenovaná po německém ministru zahraničí, podle které byla SRN jediným zástupcem německého národa v mezinárodních vztazích a navázání vztahů s NDR bylo považováno

¹²⁸ Organizace spojených národů. Report of the Special Committee on the Charter of the United Nations and on the Strengthening of the Role of the Organization (11.12.1995) Dostupné na: <http://www.un.org/documents/ga/res/50/a50r052.htm> (k 13.7.2018)

¹²⁹ United Nations Association of Germany. 40 Years of German Membership in the United Nations. Dostupné na: <https://www.dgvn.de/germany-in-the-united-nations/40-years-of-german-membership-in-the-united-nations/> (k 13.7.2018)

za nepřijatelné. Tento směr západoněmecké politiky vedl k izolaci NDR, protože nebyla žádným ze západních států uznána. Změna nastala až s nástupem Willy Brandta na pozici německého kancléře. Jeho snaha uvolnit vztahy s východoevropskými státy vedla k podepsání smlouvy s NDR o normalizaci vztahů. Po celosvětovém diplomatickém uznání byl i NDR udělen v OSN pozorovatelský status a v září 1973 byly oba německé státy přijaty do OSN jako 133. a 134. člen. V roce 1974 mohl být následně udělen pozorovatelský status Evropskému společenství, protože SRN byla do té doby jediným členským státem, který nebyl zároveň členem OSN. SRN byla před koncem Studené války zvolena jako nestálý člen RB v letech 1977-78 a 1988-89, zatímco NDR získala členství v období 1980-81.¹³⁰ Po německém znovusjednocení se stala nástupnickým státem SRN označovaná jednoduše jako Německo. To bylo zvoleno do RB celkem 4x, naposledy pro období 2018-19.¹³¹ Znovusjednocené Německo získalo větší diplomatickou váhu, která se promítla do zveřejnění kandidatury na stálé členství v roce 1992.¹³²

V 90. letech byly velkým podporovatelem stálého členství pro Německo Spojené státy, ale kvůli neshodám ohledně války v Iráku zaujaly od té doby spíše neutrální postoj.¹³³ Německá kandidatura je podporovaná evropskými stálými členy Francií a Velkou Británií, pro které by přijetí Německa legitimizovalo vlastní postavení. Vzhledem k úpadku jejich mocenského postavení totiž dochází ke zpochybňování jejich nároku na stálé členství, a nejen v Evropě vzrůstá poptávka po jednotné evropské reprezentaci.¹³⁴ Stále členství pro Německo by tento tlak, minimálně na určitou dobu, zmírnilo. Bude zajímavé v budoucnu sledovat, co s otázkou evropské reprezentace udělá za současné situace tzv. Brexit. Je možné, že se Francie dostane, jako jediný zbývající stálý člen EU, pod větší tlak kvůli koordinaci evropských postojů, a případně i přepuštění svého stálého místa EU jako celku. Pokud se Velká Británie přestane podílet na evropské zahraniční politice, nebude muset tyto problémy řešit, ale naopak bude možná její pozice více zpochybňována kvůli nadměrné reprezentaci Evropy.

¹³⁰ Organizace spojených národů. Countries Elected Members of the Security Council. Dostupné na: <http://www.un.org/en/sc/members/elected.asp> (k 6.7.2018)

¹³¹ Ministerstvo zahraničí Německa. Germany: Member of the United Nations Security Council in 2019-20. Dostupné na: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/internationale-organisationen/vereintenationen/-/229924> (k 13.7.2018)

¹³² Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkelera na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (23.9.1992) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/47/PV.8 (k 13.7.2018)

¹³³ Hellmann, Gunther a Roos Ulrich. Das deutsche Streben nach einem ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat (Institut für Entwicklung und Frieden, Dusiburg, 2007) s. 18

¹³⁴ Marchesi, (2008) s. 26

Největším odpůrcem stálého křesla pro Německo je naopak Itálie, která ho potenciálně vnímá jako hrozbu pro své mocenské postavení v rámci Evropy a navrhuje místo toho stálé křeslo pro EU jako celek, nebo rozšíření RB pouze o nestálé členy.¹³⁵ Proti německé kandidatuře se vyjadřuje i řada rozvojových států z Afriky a Asie, které považují již současné stálé členství dvou evropských zemí za nadměrnou reprezentaci, která by se přijetím Německa dále zhoršila.

3.1.1.1. Německo a možnost stálého členství v RB pro EU

Kromě vlastní národní kandidatury podporuje Německo v dlouhodobém horizontu možnost stálého členství pro EU. První taková zmínka se objevila v koaliční smlouvě mezi SPD a Zelenými v roce 1998, kde se píše: „Německo využije možnosti stát se stálým členem RB OSN, pokud dojde k dohodě o reformě s ohledem na větší regionální vyváženost a nebude možné do té doby dosáhnout upřednostňovaného stálého evropského křesla“.¹³⁶ Od roku 1998 se toto sdělení objevuje v pozměněné formě v každé koaliční smlouvě, pouze se podmiňovací „pokud to nebude možné“ změnilo v oznamovací „protože to není možné“.¹³⁷ V nejnovějším koaličním ujednání z roku 2018 stojí: „Německo chce převzít více zodpovědnosti za mír a bezpečnost také díky zisku stálého místa v RB OSN. (...) Do budoucna budeme usilovat o stálé křeslo pro Evropskou unii“.¹³⁸

Možnost stálého členství EU podporují, alespoň slovně, i vrcholní němečtí politici. Hans-Dietrich Genscher, který byl ministrem zahraničí v letech 1974-92, tedy ještě před zveřejněním německé kandidatury, prohlásil v roce 2010 v rozhovoru pro *Mitteldeutsche Zeitung*: „Musím otevřeně říct, že s myšlenkou stálého křesla pro Německo nesouhlasím. (...) Pokud to myslíme vážně s evropským sjednocením, potřebujeme jedno místo pro Evropskou unii.“¹³⁹ V roce 2004 se dostali do sporu při debatě v Bundestagu tehdejší ministr zahraničí Joschka Fischer s Wolfgangem Schäuble, několikanásobným ministrem vnitra a financí. Schäuble kritizoval snahu vládní koalice o získání stálého členství

¹³⁵ Ibid. s. 19

¹³⁶ Sociálně-demokratická strana Německa. Koaliční smlouva mezi SPD a Zelenými (1998) s.45. Dostupné na: https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Beschluesse/Bundesparteitag/koalitionsvertrag_bundesparteitag_bonn_1998.pdf (k 13.7.2018)

¹³⁷ Hellmann a Roos (2007) s.14-15

¹³⁸ Křesťansko-demokratická unie. Koaliční smlouva mezi CDU, CSU a SPD (2018) s. 147. Dostupné na: https://www.cdu.de/system/tdf/media/dokumente/koalitionsvertrag_2018.pdf?file=1 (k 13.7.2018)

¹³⁹ *Mitteldeutsche Zeitung*. Interview s Hans-Dietrich Genscherem: Ein Volk stellt sein Leben auf den Kopf (24.9.2010) Dostupné na: <https://www.mz-web.de/politik/archiv--interview-mit-hans-dietrich-genscher-ein-volk-stellt-sein-leben-auf-den-kopf-7415236#> (k 13.7.2018)

pro Německo slovy: „Usilování o další národní stálé místo v Radě bezpečnosti posune Evropu v cestě ke společné zahraniční a bezpečnostní politice dozadu, a ne dopředu“. ¹⁴⁰ Fischer na to reagoval slovy: „Po právu navrhuje stálé místo pro EU. Byl bych první, kdo by byl pro. (...) Pokud bude stálého evropského členství dosaženo, mělo by být opravdu evropské. To znamená, že by neměly být zastoupeny členské státy, ale opravdu Evropská unie.“ ¹⁴¹ Krok tímto směrem učinila v nedávné době i kancléřka Angela Merkel. V rozhovoru pro Frankfurter Allgemeine doslova řekla: „Navrhuji, abychom prozatím udělali z nestálých míst členských států EU evropská místa.“ ¹⁴² Navzdory této slovní podpoře však žádný německý politik nikdy ani nezmínil možnost stálého evropského členství při skutečných jednáních o reformě v rámci OSN.

3.1.2. Japonsko

V době vzniku OSN v roce 1945 bylo i Japonsko poníženou a zničenou zemí. Vzpamatovávalo se z šoku způsobeného jadernými bombami a americkou okupací. Japonsku nebylo umožněno stát se zakládajícím členem OSN, ba dokonce ho Charta OSN označovala za nepřátelský stát. ¹⁴³ Ke změně jeho mezinárodního statusu došlo až v roce 1951 podpisem Sanfranciské mírové smlouvy, která ukončila americkou okupaci a zajistila zemi znovu suverenitu. ¹⁴⁴ Japonsko podalo přihlášku do OSN hned v roce 1952, avšak doplatilo na současně probíhající Studenou válku, kdy jeho vstup zablokoval Sovětský svaz kvůli spojení s USA. Změna nastala až po dohodě o neblokování přihlášek z roku 1955 a Japonsko se v prosinci 1956 stalo 71. členem OSN.

Ihned po vstupu se Japonsko stalo velmi aktivním členem. Díky americké podpoře se v letech 1958-59 stalo nestálým členem Rady bezpečnosti. ¹⁴⁵ Od počátku se také zapojilo do debaty o reformě RB a v roce 1960 podpořilo neúspěšný návrh latinskoamerických států na zvýšení počtu nestálých členů na 8. Japonskou podporu měl poté i jediný úspěšný návrh reformy z roku 1963, po kterém došlo v roce 1965 k rozšíření

¹⁴⁰ Německý spolkový sněm. Stenografischer Bericht – 122.Sitzung (8.9.2004) s. 1132 Dostupné na: <http://dipbt.bundestag.de/doc/btp/15/15122.pdf> (k 13.7.2018)

¹⁴¹ Ibid. s. 1130; Tím zároveň reagoval na jeden z návrhů, že by stálé místo pro EU rotovalo mezi jednotlivými členskými státy

¹⁴² Frankfurter Allgemeine. Interview s Angelou Merkel: Europa muss handlungsfähig sein. (3.6.2018) Dostupné na: <https://www.bundestkanzlerin.de/Content/DE/Interview/2018/06/2018-06-04-merkel-fas.html> (k 13.7.2018)

¹⁴³ Charta OSN, články 53 a 107.

¹⁴⁴ Organizace spojených národů. Sanfranciská mírová smlouva. Dostupné na: <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%20136/volume-136-i-1832-english.pdf> (k 6.7.2018)

¹⁴⁵ Drifte, Reinhard. Japan's Quest for a Permanent Security Council Seat: A Matter of Pride or Justice? (MacMillan Press, Basingstoke, 2009) s. 17

Rady bezpečnosti o 4 nestálé členy. Po úspěšné reformě se japonská pozornost obrátila k dalším tématům. V roce 1969 poprvé ministr zahraničí Kiichi Aichi zmínil ve svém projevu před Valným shromážděním OSN snahu o revizi tzv. klauzule o nepřátelských státech Charty OSN.¹⁴⁶ Tento požadavek se následně stal jedním z centrálních bodů japonské politiky v rámci OSN,¹⁴⁷ ale dodnes se ho nepovedlo realizovat, kvůli všeobecné neochotě otevírat téma změny Charty OSN.

Ve stejném projevu z roku 1969 byla poprvé nepřímě naznačena budoucí kandidatura Japonska na stálé členství v RB¹⁴⁸ podpořená jednoznačnými výroky při zákulisních jednáních.¹⁴⁹ Oficiálně však byla kandidatura ohlášena až po konci Studené války v roce 1993.¹⁵⁰ Stálé členství Japonska je dlouhodobě podporováno USA a také Velkou Británií a Francií, které by v RB rády viděly další industrializované státy. Japonskou kandidaturu také podporuje řada asijských, afrických i evropských států. Hlavními odpůrci jsou naopak Čína s Jižní Koreou, jejichž historie vztahů s Japonskem je plná konfliktů. Oba státy argumentují agresivní japonskou politikou v minulosti a tvrdí, že Japonsko dostatečně neodčinilo hrůzy spáchané za druhé světové války. Japonským problémem je hlavně nesouhlas Číny, která má jako stálý člen RB právo veta a může japonskou kandidaturu unilaterálně blokovat.

3.2. Spravedlivé zastoupení v RB

3.2.1. Německo

Po znovusjednocení v roce 1990 chtělo Německo převzít větší roli ve světovém dění, ale alespoň zpočátku se k tomuto tématu vyjadřovalo pouze zdrženlivě, jelikož se obávalo reakce evropských i světových partnerů a jejich obav z možného návratu německé mocenské politiky. Tomu odpovídalo i nesmělé oznámení kandidatury na stálé členství v RB na VS v roce 1992. Nový německý ministr zahraničí Klaus Kinkel prohlásil, že „my Němci nebudeme v tomto ohledu (*otázce reformy – pozn. autora*) přebírat

¹⁴⁶ Projev japonského ministra zahraničí Kiichi Aichiho na všeobecné rozpravě 24. Valného shromáždění OSN (19.9.1969). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/PV.1756 (k 6.7.2018)

¹⁴⁷ Drifte (2009) s. 32

¹⁴⁸ Projev japonského ministra zahraničí Kiichi Aichiho na všeobecné rozpravě 24. Valného shromáždění OSN (19.9.1969)

¹⁴⁹ Drifte (2009) s. 24

¹⁵⁰ Projev japonského premiéra Morihira Hosokawy na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (27.9.1993). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/48/PV.4 (k 6.7.2018)

iniciativu, ale pokud se opravdu bude uvažovat o změně složení RB, měli bychom také oznámit náš úmysl ucházet se o stálé místo“.¹⁵¹

K samotné podobě reformy se Německo zprvu vyjadřovalo stejně neochotně. V roce 1993 Kinkel pouze zmínil, že „musíme také vzít v potaz rostoucí důležitost třetího světa“.¹⁵² V druhé půlce roku 1994 předsedalo Německo Radě EU a německý ministr zahraničí tedy mluvil na VS jménem celé EU. Otázku reformy RB však zmínil jen velice povrchně.¹⁵³ V kontrastu s tím prezentoval německý velvyslanec při OSN o necelý měsíc později na zasedání VS přímo k otázce rozšíření RB velmi konkrétní představu Německa o reformě. Podle něj „by všechny regiony měly být v RB spravedlivě zastoupeny. Především Asie, Afrika a Latinská Amerika potřebují silnější reprezentaci. Zadruté by měly být v RB permanentně zastoupeny státy, které jsou schopny a ochotny přispívat v globálním měřítku k udržení míru a bezpečnosti a již nesou velkou zodpovědnost ohledně mezinárodního rozvoje a aktivit OSN. (...) Proto podporujeme nárůst počtu stálých i nestálých členů.“¹⁵⁴ Tento postoj potvrdil o rok později na všeobecné rozpravě i Klaus Kinkel, když prohlásil: „Stejně jako mnoho dalších států si Německo myslí, že by Rada bezpečnosti měla mít více stálých i nestálých členů. Státy Asie, Afriky a Latinské Ameriky potřebují širší reprezentaci a myslím, že jim to dlužíme, protože si to zasloužily. To samé platí pro země s důležitým globálním postavením.“¹⁵⁵

Od roku 1994 Německo vyjadřovalo podporu variantě rozšíření RB o pět stálých členů, z nichž tři měli být ze zemí třetího světa.¹⁵⁶ Další dvě místa nebyla explicitně zmíněna, ale měla zjevně patřit Německu a Japonsku. V roce 1996 Německo upřesnilo svoji představu tvrzením, že by se budoucí RB měla sestávat z 23 až 26 členů, ideálně 24.¹⁵⁷ To by znamenalo přidání čtyř nestálých členů, němečtí zástupci se ale nevyjádřili k jejich regionálnímu rozvržení. Po neúspěchu Razaliho plánu Německo

¹⁵¹ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (23.9.1992)

¹⁵² Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (29.9.1993) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/48/PV.8 (k 13.7.2018)

¹⁵³ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 49. Valného shromáždění OSN (27.9.1994) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/49/PV.6 (k 13.7.2018)

¹⁵⁴ Projev německého velvyslance při OSN Detleva Graf zu Rantzau na 49. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 33 (13.10.1994) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/866/30/PDF/N9486630.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

¹⁵⁵ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 50. Valného shromáždění OSN (27.9.1995) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/50/PV.8 (k 14.7.2018)

¹⁵⁶ Drifte (2009) s. 170

¹⁵⁷ Projev německého velvyslance při OSN Antonia Eitela na 51. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 47 (29.10.1996) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/866/45/PDF/N9686645.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

vyjadřovalo nespokojenost s patovou situací ohledně reformy. Německý velvyslanec při OSN Gerhard Henze pronesl ve svém projevu, že „pokud bude složení Rady bezpečnosti stále vylučovat důležité globální hráče, ztratí Rada svoji důvěryhodnost a následně i autoritu“.¹⁵⁸ Poté muselo Německo odvracet obvinění, že podporovalo tzv. rychlé řešení (neboli rozšíření pouze o Německo a Japonsko), které vyvolalo pobouření v rozvojovém světě. Německý velvyslanec tvrdil, že „má vláda nikdy nepodporovala tzv. rychlé řešení. Podle nás musí být Rada bezpečnosti rozšířena o stálé i nestálé členy z rozvinutých i rozvojových zemí. V tomto ohledu zůstává politika německé vlády nezměněna“.¹⁵⁹

Na přelomu milénia jednání o reformě na několik let přestala být prioritní záležitostí diskuse ve VS. Byla nahrazena ožehavějšími tématy, např. válkou proti terorismu po útocích 11. září 2001. Diskuse se znovu v plné síle rozhořely až rok před očekávaným Světovým summitem v roce 2005. Německo apelovalo na demokratizaci RB, protože „když Rada rozhoduje, určuje pravidla pro všechny členy. To znamená, že 15 států rozhoduje a dalších 176 je z tohoto procesu vyloučeno“.¹⁶⁰ V roce 2004 poznamenal ve svém projevu k VS německý ministr zahraničí Joschka Fischer, že „rozšíření Rady bezpečnosti musí adekvátně reflektovat změny jako dekolonizaci, konec Studené války a globalizaci. Složení Rady musí konečně odrážet současnou geopolitickou realitu. To znamená, že všechny hlavní regiony Jihu musí být v Radě bezpečnosti reprezentovány stálými členy. Zároveň musí být brán ohled na členy, kteří mohou, a chtějí, smysluplně a udržitelně přispívat k udržení světového míru a mezinárodní bezpečnosti“.¹⁶¹ Ve stejném projevu kromě Německa vyjádřil podporu kandidaturám Brazílie, Indie a Japonska, a také zastoupení afrického kontinentu.¹⁶²

Tento postoj byl zárodkem společenství čtyř jmenovaných zemí pod názvem G4. Tyto státy publikovaly před Světovým summitem v roce 2005 vlastní návrh reformy

¹⁵⁸ Projev německého velvyslance při OSN Gerarda Henzeho na 52. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (24.8.1998) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/856/89/PDF/N9885689.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

¹⁵⁹ Projev německého velvyslance při OSN Dietera Kastrupa na 53. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (20.11.1998) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N98/864/76/PDF/N9886476.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

¹⁶⁰ Projev německého velvyslance při OSN Güntera Pleugera na 53. Valném shromáždění OSN k bodům agendy 11 a 53 (12.10.2004) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/546/14/PDF/N0454614.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

¹⁶¹ Projev německého ministra zahraničí Joschky Fischera na všeobecné rozpravě 59. Valného shromáždění OSN (23.9.2004) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/PV.7 (k 14.7.2018)

¹⁶² Ibid.

požadující rozšíření o 6 stálých a 4 nestálé členy. Kromě G4 měly stálé členství získat ještě dva africké státy.¹⁶³ Po neúspěchu i tohoto reformního pokusu došlo v OSN k jisté únavě z diskusí o reformě a toto téma ustoupilo opět více do pozadí. Pouze v roce 2012 konstatoval ministr zahraničí Guido Westerwelle, že „není možné, aby Latinská Amerika a Afrika neměly stálé místo a dynamicky se rozvíjející Asie pouze jedno. To nereflektuje realitu dnešního, a už vůbec ne budoucího, světa“.¹⁶⁴ Německý postoj k reformě zůstává v posledních cca 10 letech konstantní a založený na reformním návrhu skupiny G4.

K evropské dimenzi otázky zastoupení v RB se Německo vyjadřuje pouze na webových stránkách ministerstva zahraničí. Tam se píše, že Německo usiluje o stálé křeslo pro EU do budoucna, ale evropská zahraniční politika prozatím není tak rozvinutá, aby se EU jako celek mohla vyjadřovat jednotně ke všem problémům. Velká Británie a Francie navíc nejsou ochotny se zatím vzdát svých národních míst ve prospěch EU.¹⁶⁵

Nedílnou součástí diskuse o reformě RB je také otázka práva veta, ke které se poprvé vyjádřil německý velvyslanec při OSN v roce 1994, když prohlásil, že „je nezbytné, aby všichni stálí členové měli nejen stejné povinnosti, ale i stejná práva“.¹⁶⁶ Německo bylo ochotno jednat ohledně veta o určitém kompromisu. V rádiovém rozhovoru odkazoval německý velvyslanec Gerard Henze na německou zkušenost z členství v EU, když řekl: „Pokud bychom někdy získali právo veta, pravděpodobně bychom ho nemuseli využít, alespoň ne unilaterálně. Německá zahraniční politika je zakořeněna v zahraniční politice EU a dva členské státy EU, Francie a Velká Británie jsou již stálými členy Rady bezpečnosti. Nedokážu si představit situaci, ve které by bylo pro Německo nutné využít právo veta, alespoň ne samostatně.“¹⁶⁷

Proti unilaterálnímu využití veta se vymezil i Joschka Fischer ve svém proslovu v roce 1999, když navrhl povinnost pro vetující státy vysvětlit jejich postoj.¹⁶⁸

¹⁶³ Návrh rezoluce G4 z roku 2005: <https://www.globalpolicy.org/images/pdfs/0706g4resolution.pdf> (k 6.7.2018)

¹⁶⁴ Projev německého ministra zahraničí Guida Westerwelleho na všeobecné rozpravě 67. Valného shromáždění OSN (28.9.2012) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/67/PV.15 (k 14.7.2018)

¹⁶⁵ Ministerstvo zahraničí Německa. Reform des Sicherheitsrats – Fragen und Antworten. Dostupné na: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/internationale-organisationen/uno/05-reform-des-sicherheitsrates-faq/205670> (k 14.7.2018)

¹⁶⁶ Projev německého velvyslance při OSN Detleva Graf zu Rantzau na 49. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 33 (13.10.1994)

¹⁶⁷ Drifte (2009) s. 177

¹⁶⁸ Projev německého ministra zahraničí Joschky Fischera na všeobecné rozpravě 54. Valného shromáždění OSN (22.9.1999) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/54/PV.8 (k 14.7.2018)

K otázce veta se vyjadřoval i reformní návrh G4 z roku 2005. Podle něj by právo veta měli mít všichni stálí členové, ale ti noví by ho neměli do revize reformy, která měla proběhnout za 15 let od uskutečnění, používat.¹⁶⁹

3.2.2. Japonsko

Japonsko, tak jako ostatní státy, považovalo za nutné přizpůsobit OSN a RB novému mezinárodnímu systému. Ve svém proslavu v roce 1992 se však ministr zahraničí Michio Watanabe omezil pouze na konstatování, že „by měly být zváženy funkce, složení a jiné aspekty RB“,¹⁷⁰ a jmenoval rok 1995, 50. výročí založení OSN, důležitým mezníkem pro tyto snahy. V roce 1993 však Japonsko zveřejnilo vlastní kandidaturu na stálé členství a argumentovalo tím, že „země které mají vůli a dostatečnou kapacitu přispět ke světové prosperitě a stabilitě, by měly být zapojeny do tohoto úsilí“.¹⁷¹ V tomto období vypadala reálně varianta rozšíření RB pouze o dva stálé členy – Německo a Japonsko – a několik nestálých členů. Japonsko podporovalo toto rychlé řešení, protože mu to zaprvé mělo zajistit stálé členství, a zadruhé bylo co nejmenší rozšíření v souladu se zájmy hlavního japonského spojence – USA.¹⁷² Tento návrh ale narazil na odpor rozvojových zemí, protože by dále zvýšil nepoměr mezi industriálními a rozvojovými státy.

Poprvé v roce 1996 zmínilo Japonsko explicitně, že by stálá místa měly dostat i státy z dosud nedostatečně reprezentovaných regionů: Afriky, Asie a Latinské Ameriky. K tomu měl být brán ohled na země s dostatečnou kapacitou přispět světové stabilitě (Japonsko a Německo). Vzhledem k obrovskému rozšíření členské základny od poslední reformy mělo také dojít k adekvátnímu rozšíření počtu nestálých míst.¹⁷³

Tato změna vedla i k neoficiální změně pozice ohledně celkového počtu míst v RB. Ačkoliv oficiální japonskou politikou v první polovině 90. let bylo neuvádět přesný počet, v zákulisních jednáních se Japonsko přiklánělo po vzoru USA k 20-21 členům. V letech 1996-97 ale došlo k příklonu k pozici Německa a dalších států, které si přály Radu

¹⁶⁹ Návrh rezoluce G4 z roku 2005

¹⁷⁰ Projev japonského ministra zahraničí Michia Watanabe na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (30.9.1992). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/47/PV.7 (k 6.7.2018)

¹⁷¹ Projev japonského premiéra Morihira Hosokawy na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (27.9.1993)

¹⁷² Drífte (2009) s. 169

¹⁷³ Projev japonského velvyslance při OSN Hisashi Owady na 51. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 47 (30.10.1996). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/866/58/PDF/N9686658.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

o velikosti 24-25 členů.¹⁷⁴ Tato pozice Japonska byla v souladu s Razaliho plánem prezentovaným v roce 1997, který však nebyl schválen kvůli nesouhlasu Itálie a Hnutí nezúčastněných. Italský návrh na rozšíření pouze počtu nestálých míst Japonsko odmítlo, protože by to „poškodilo legitimitu a efektivitu Rady bezpečnosti“.¹⁷⁵ K potvrzení oficiálně došlo v roce 1998, když japonský velvyslanec při OSN Hiroshi Sato prohlásil, že „spravedlivého zastoupení by mohlo být dosaženo při rozšíření na 24 členů – 10 stálých a 14 nestálých“.¹⁷⁶

Z vyjádření japonských zástupců po přelomu tisíciletí je znát narůstající frustrace ze zablokovaného vyjednávání o reformě. Až v roce 2004 došlo k posunu a Japonsko zmínilo, že kromě sebe považuje také Brazílii, Německo a Indii za legitimní kandidáty na stálé členství v Radě bezpečnosti.¹⁷⁷ Byla také zmíněna nutnost stálé reprezentace Afriky, ovšem bez konkrétního státu. Japonsko se v roce 2005 stalo součástí uskupení G4, které zveřejnilo vlastní představu o reformě ani tento návrh však neprošel. Od roku 2005 zůstává japonský názor na rozšíření RB v podstatě stejný, ale fakt, že ve všeobecné rozpravě Valného shromáždění Japonsko ani jednou nezmnělo svoji příslušnost ke G4, může znamenat, že je otevřen i jiným možnostem reformy.

Kromě adekvátního rozšíření RB je pro spravedlivé zastoupení všech států důležité i právo veta, které v současnosti drží pouze pět stálých členů. Japonsko je od počátku vyjednávání názoru, že by mělo právo veta získat, ale nechtělo tím zatěžovat jednání o rozšíření RB a řešit tuto otázku až v poslední fázi.¹⁷⁸ V roce 2015 vyjádřilo Japonsko podporu krokům Francie směřujícím k omezení práva veta v případě masových perzekucí.¹⁷⁹ Otázka veta je ovšem problémem, který vyžaduje revizi Charty OSN, a tuto otázku nejsou členské státy ochotny otevírat.

¹⁷⁴ Drifte (2009) s. 172

¹⁷⁵ Projev japonského ministra zahraničí Keiza Obuchiho na všeobecné rozpravě 52. Valného shromáždění OSN (23.9.1997). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/52/PV.8 (k 6.7.2018)

¹⁷⁶ Projev japonského velvyslance při OSN Hiroshi Sata na 53. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (20.11.1998). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/864/82/PDF/N9886482.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

¹⁷⁷ Projev japonského velvyslance při OSN Koichi Haraguchiho na 59. Valném shromáždění OSN k bodům agendy 11 a 53 (11.10.2004). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/543/84/PDF/N0454384.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

¹⁷⁸ Projev japonského velvyslance při OSN Hiroshi Sata na 53. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (20.11.1998)

¹⁷⁹ Projev japonského velvyslance při OSN Yoshifumi Okamury na 70. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 121 (30.10.2015). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/342/11/PDF/N1534211.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

3.2.3. Srovnání

Ihned po skončení Studené války se v OSN rozhořela debata o přizpůsobení celé organizace, a také RB, novému světovému pořádku, ze které vyšly jako dva zřejmě nejpřirozenější kandidáti Německo s Japonskem. Oba státy si chtěly nejdříve zajistit podporu členské základny OSN, a proto zveřejnily své kandidatury až v roce 1992 a 1993.¹⁸⁰ Krátce po zveřejnění německé i japonské kandidatury bylo ve hře tzv. rychlé řešení neboli rozšíření stálého členství pouze o tyto dva státy. Japonsko toto řešení otevřeně podporovalo, zatímco němečtí diplomaté později tvrdili, že byli vždy proti.¹⁸¹

V průběhu 90. let se německé a japonské představy o reformě sblížovaly. Japonsko postupně přestalo preferovat co nejužší rozšíření RB, které bylo přáním jeho nejbližšího spojence USA a přiklonilo se k představě zastávané, mimo jiné, právě Německem. Tou bylo rozšíření na 24-25 míst, z nichž pět nových by bylo stálých – tři pro země rozvojového světa – a zbylá dvě pro Japonsko a Německo. Malé rozdíly mezi Německem a Japonskem existovaly pouze v přístupu k otázce veta. Oba státy se nechtěly z principu stát stálými členy druhé kategorie, ale zatímco Japonsko nechtělo tímto problémem zatěžovat počátky vyjednávání, Německo od začátku deklarovalo, že požaduje stejná práva jako ostatní stálí členové. Na druhou stranu bylo ochotno uvažovat o kompromisu, a dokonce zdůrazňovalo své členství v EU jako důkaz, že by nemělo potřebu jednat v rámci RB unilaterálně. K oficiálnímu uzavření spojenectví došlo v roce 2005, kdy Německo a Japonsko společně s Brazílií a Indií podaly návrh na reformu RB, který by zajistil stálé členství těmto čtyřem státům a dalším dvěma zemím z Afriky.¹⁸²

Německo využívá neexistence jednotné evropské pozice k otázce nového složení RB. V rámci EU existuje hned několik názorových proudů ohledně reformy. Německo sice má podporu několika členských zemí, ale například Itálie se Španělskem jsou proti vzniku jakýchkoli nových stálých míst. Kvůli názorové nejednotnosti neexistuje v současnosti takový tlak na prosazování jednotného stálého křesla pro EU, které zůstává cílem pouze v dlouhodobém horizontu.

¹⁸⁰ Bourantonis, Dimitris. *The History and Politics of UN Security Council Reform: the Case for Adjustment in the post-Cold War Era* (Routledge, Milton Park, 2005) s. 31

¹⁸¹ Projev německého velvyslance při OSN Dietera Kastrupa na 53. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (20.11.1998)

¹⁸² Návrh rezoluce G4 z roku 2005

Německá argumentace ohledně spravedlivého zastoupení v RB tak vykazuje stejné prvky jako kandidatura Japonska. Argumentace obou zemí je založena na tvrzení, že by se členy reformované RB měly stát státy, které jsou schopny a ochotny přispívat ke světovému rozvoji, doplněné o rozvojové státy z méně reprezentovaných regionů. Německo i Japonsko tak těží z nejednoznačnosti kritérií pro stálé členství v RB. Nejdiskutovanějším z nich je rovnoměrné regionální zastoupení. Z tohoto hlediska je hlavně pro Německo problematické obhájit svou kandidaturu, protože se jedná o rozvinutý evropský stát. Japonsko sice také patří mezi rozvinuté země, ale existuje všeobecná shoda, že Asie potřebuje větší zastoupení.

Možnost evropské kandidatury Německo na půdě OSN zcela ignoruje a zmiňuje ji pouze v kontextu domácí politiky. V koaličních smlouvách a na webu ministerstva zahraničí figuruje stálé křeslo pro EU jako dlouhodobý cíl. Svoji národní kandidaturu zde obhajuje právě dosavadní neschopností evropské zahraniční politiky prosazovat jednotné pozice. Odvolává se také na neochotu Francie a Velké Británie vzdát se vlastních stálých míst.¹⁸³ V případě otázky veta dokonce Německo využilo svoji příslušnost k EU k podpoře vlastní kandidatury.

3.3. Ekonomická síla

3.3.1. Německo

Ekonomická síla a potenciál slouží Německu jako jeden z hlavních podpůrných argumentů jeho kandidatury již od svého zveřejnění v roce 1992. Významnou měrou k tomu přispělo znovusjednocení Německa, které sice krátkodobě zatížilo německou ekonomiku, ale v dlouhodobém horizontu významně zvýšilo její potenciál. Již v roce 1995 zdůrazňoval Klaus Kinkel, že je Německo třetím největším přispěvatelem do řádného rozpočtu OSN.¹⁸⁴ Ekonomickou sílu ještě více zdůraznil ve svém projevu v roce 1998 a nezapomněl přitom zmínit i EU, když řekl: „my Němci chceme pomoci přizpůsobit OSN 21. století. Čelíme této zodpovědnosti jako druhý nejvíce exportující stát, třetí největší ekonomika na světě a také země s největší populací v EU.“¹⁸⁵ Ve stejném projevu zároveň

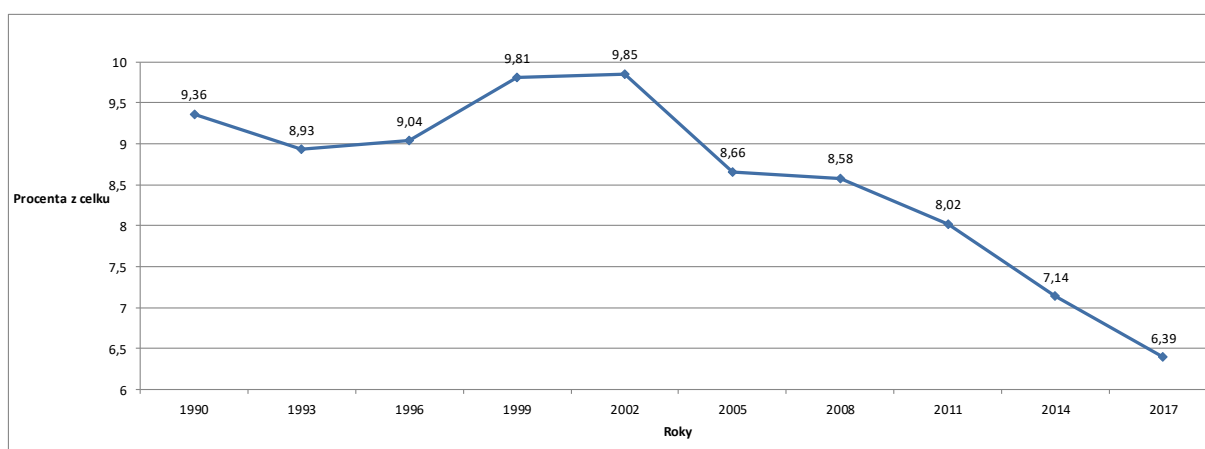
¹⁸³ Ministerstvo zahraničí Německa. Reform des Sicherheitsrats – Fragen und Antworten

¹⁸⁴ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 50. Valného shromáždění OSN (27.9.1995)

¹⁸⁵ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 53. Valného shromáždění OSN (22.9.1998) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/53/PV.9 (k 14.7.2018)

opět zmínil, že je Německo třetím nejvyšším přispěvatelem do rozpočtu.¹⁸⁶ O rok později si německý velvyslanec při OSN stěžoval, že „fakt, že kombinované finanční příspěvky čtyř stálých členů se stěží rovnají jedné třetině příspěvku dvou dalších států, které nemají žádný vliv na rozhodovací proces RB, podtrhuje pokřivenost celého systému.“¹⁸⁷ Toto tvrzení bylo trochu přehnané, protože Německo s Japonskem uhradily v roce 1999 necelých 30 % rozpočtu, zatímco Čína, Francie, Rusko a Velká Británie kolem 14 %, nicméně tím bylo poukázáno na břímě, které Německo s Japonském nesly. Na grafu č. 1 můžeme vidět vývoj německého příspěvku do řádného rozpočtu OSN.

Graf č. 1: Příspěvek Německa do řádného rozpočtu OSN¹⁸⁸

Na tomto grafu je vidět, že v průběhu 90. let zůstával německý příspěvek konstantně kolem 9 % celkového řádného rozpočtu. V období nejvážnějších jednání o reformě v letech 1997-2005 se téměř přiblížil 10 %, ale od roku 2005 německý podíl soustavně klesá, což mělo v roce 2016 za následek přenechání pozice třetího největšího přispěvatele Číně. Pokles na čtvrtou pozici uznal ve svém projevu v roce 2017 i německý ministr zahraničí Sigmar Gabriel.¹⁸⁹

Druhým důležitým ukazatelem ekonomické síly, kterou němečtí zastupitelé v OSN zdůrazňovali, je rozsah oficiální rozvojové pomoci. Již v roce 1993 prohlásil německý

¹⁸⁶ Ibid.

¹⁸⁷ Projev německého velvyslance při OSN Dietera Kastrupa na 54. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 38 (16.12.1999) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/205/19/PDF/N0020519.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

¹⁸⁸ Vytvořeno autorem podle údajů ze zprávy pro Americký kongres, dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30605.pdf> (k 24.7.2018) a oficiálních údajů OSN, dostupných na: <http://www.un.org/en/ga/contributions/budget.shtml> (k 24.7.2018)

¹⁸⁹ Projev německého ministra zahraničí Sigmara Gabriela na všeobecné rozpravě 72. Valného shromáždění OSN (21.9.2017) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/72/PV.12 (k 14.7.2018)

ministr zahraničí, že „za poslední 4 roky poskytlo Německo větší finanční podporu než jakákoli jiná země reformním (*evropským – pozn. autora*) zemím na jejich cestě k demokracii, vládě práva a tržní ekonomice“.¹⁹⁰

O pár let později zdůrazňovalo Německo, že „v letech 1991-95 poskytlo africkým subsaharským státům 16,3 miliardy německých marek“,¹⁹¹ a že „v roce 1997 utratilo 10,25 miliardy německých marek za bilaterální a multilaterální pomocná opatření.“¹⁹² V roce 2008 poukázal německý velvyslanec při OSN Thomas Matussek na fakt, že „Německo v posledních letech pravidelně navyšovalo svoji oficiální rozvojovou pomoc. V roce 2008 byla má země druhým největším dárcem oficiální rozvojové pomoci. Také znatelně navýšíme naše příspěvky multilaterálním rozvojovým bankám.“¹⁹³

Podle následující tabulky Německo skutečně v roce 2008 ve výši rozvojové pomoci překonalo Japonsko a na druhé pozici se drží dodnes.

Oficiální rozvojová pomoc vybraných států (v miliardách dolarů)¹⁹⁴										
	1990	1993	1996	1999	2002	2005	2008	2011	2014	2017
Japonsko	11,05	10,06	8,33	11,34	9,90	12,78	9,02	8,37	9,44	11,86
USA	19,01	15,61	13,62	12,73	17,41	33,83	29,68	33,40	33,88	34,64
Velká Británie	3,51	4,08	3,98	4,00	5,89	9,86	9,73	12,56	16,18	18,42
Francie	9,40	10,15	8,35	7,44	7,75	10,17	8,89	10,76	8,98	11,06
Německo	8,36	8,42	7,99	6,99	7,47	10,42	12,10	12,21	14,28	23,85

Z tabulky vyplývá, že se německá rozvojová pomoc držela v průběhu 90. let na téměř stejné úrovni. Nárůst, ke kterému dochází soustavně od roku 2005, byl nejprve způsoben hromadným odpuštěním dluhů rozvojovým zemím.¹⁹⁵ Více než 50% nárůst v letech 2014-17 je zapříčiněn pomocí uprchlíkům přichozím do Německa, která se také

¹⁹⁰ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkelera na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (29.9.1993)

¹⁹¹ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkelera na všeobecné rozpravě 52. Valného shromáždění OSN (24.9.1997) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/52/PV.9 (k 14.7.2018)

¹⁹² Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkelera na všeobecné rozpravě 53. Valného shromáždění OSN (22.9.1998)

¹⁹³ Projev německého velvyslance při OSN Thomase Matusseka na všeobecné rozpravě 64. Valného shromáždění OSN (28.9.2009) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/64/PV.12 (k 14.7.2018)

¹⁹⁴ Vytvořeno autorem podle údajů Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), dostupných na: <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm> (k 7.7.2018)

¹⁹⁵ Hellmann a Roos (2007) s. 25

počítá do oficiální rozvojové pomoci. Díky tomuto nárůstu tak poprvé Německo splnilo cíl OSN věnovat na rozvojovou pomoc 0,7 % hrubého národního produktu.¹⁹⁶

Na stránkách německého ministerstva zahraničí je finanční argument použit i v odpovědi na otázku, zda by Evropa nebyla kvůli zisku dalšího stálého křesla nadměrně reprezentovaná. Podle Německa nikoli, protože státy EU hradí 39 % rozpočtu OSN a 60,5 % objemu světové rozvojové pomoci (údaje pocházejí z roku 2011).¹⁹⁷

3.3.2. Japonsko

Ekonomická výkonnost je zřejmě největším japonským argumentem v rámci kandidatury na stálé členství v RB. Japonsko jí přisuzuje takovou váhu, protože se zavázalo se již nikdy nestát vojenskou velmocí,¹⁹⁸ soustředění se na ekonomiku je tak v souladu s konceptem civilní mocnosti. Přílišné zdůrazňování finančních příspěvků však občas vedlo k obviněním, že si Japonsko chce stálé místo v RB koupit.¹⁹⁹ Velikost finančních příspěvků posloužila jako podpůrný argument pro japonskou kandidaturu už v roce 1969, Japonsko bylo přitom v té době až šestým nejvíce přispívajícím státem.²⁰⁰ V roce 1986 se však stalo druhým největším přispěvatelem do řádného rozpočtu,²⁰¹ a tento fakt byl zmiňován japonskými zástupci po celá 90. léta.

V roce 1997 konstatoval japonský ministr zahraničí Keizo Obuchi, že „japonský příspěvek se téměř rovná příspěvku USA a je již skoro stejně velký jako příspěvky zbylých čtyř stálých členů dohromady. Pokud bude japonský příspěvek dále narůstat a reforma Rady bezpečnosti nebude realizována, vznikne problém ohledně férovosti takové situace.“²⁰² V roce 1998 skutečně došlo na jeho slova a japonský příspěvek přesáhl součet

¹⁹⁶ Ministerstvo průmyslu a energetiky. German ODA ratio rises to 0.7 per cent for the first time due to domestic spending on refugees. Dostupné na: https://www.bmz.de/en/press/aktuelleMeldungen/2017/april/170411_pm_040_German-ODA_ratio-rises-to-0-7-per-cent-for-the-first-time/index.html (k 14.7.2018)

¹⁹⁷ Ministerstvo zahraničí Německa. Reform des Sicherheitsrats – Fragen und Antworten

¹⁹⁸ Projev japonského ministra zahraničí Tara Nakayamy na všeobecné rozpravě 45. Valného shromáždění OSN (1.10.1990). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/45/PV.7 (k 6.7.2018)

¹⁹⁹ Drifte (2009) s. 166-167

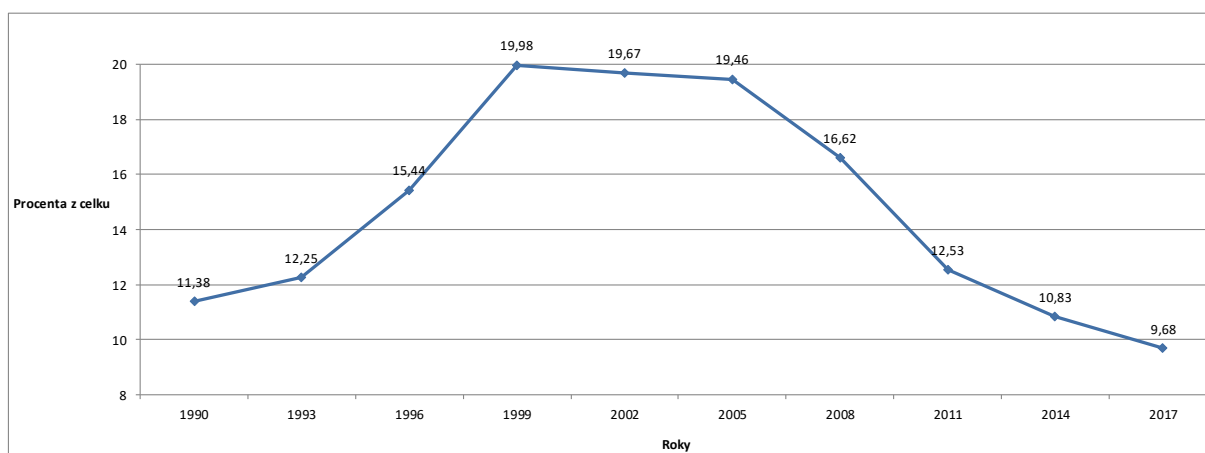
²⁰⁰ Projev japonského ministra zahraničí Kiichi Aichiho na všeobecné rozpravě 24. Valného shromáždění OSN (19.9.1969)

²⁰¹ Drifte (2009) s. 99

²⁰² Projev japonského ministra zahraničí Keiza Obuchiho na všeobecné rozpravě 52. Valného shromáždění OSN (23.9.1997)

příspěvků Číny, Francie, Ruska a Velké Británie.²⁰³ Nepoměr mezi finančními příspěvky a zastoupením v RB byl častým terčem kritiky japonských zástupců, kteří dokonce využívali populární slogan americké revoluce „žádné zdanění bez zastoupení“ (*no taxation without representation*).²⁰⁴ Japonsko také poukazovalo na snížení podílu stálých členů na řádném rozpočtu OSN – v roce 1965 kdy byla implementována dosud jediná reforma RB tvořil příspěvek stálých členů 64 % rozpočtu. V roce 2000 to bylo už pouhých 38 %, ²⁰⁵ zatímco Japonsko hradilo necelých 20 % (viz graf č. 2).

Graf č. 2: Příspěvek Japonska do řádného rozpočtu OSN²⁰⁶

Na tomto grafu je jasně vidět souvislost mezi velikostí japonského příspěvku do řádného rozpočtu OSN a vývojem jednání o reformě RB. V průběhu 90. let, kdy byla otázka reformy opravdu aktuální, se japonský příspěvek zvýšil z 11 % na téměř 20 %, čímž se velmi přiblížil do té doby neochvějněmu prvnímu místu USA, které po celá 90. léta platily přesně čtvrtinu celého rozpočtu.²⁰⁷ Tuto výši příspěvku Japonsko udržovalo až do roku 2005, kdy proběhl Světový summit, ve který byly vkládány velké naděje. Reformní návrh států G4 však, stejně jako ostatní návrhy, neuspěl. Po roce 2005 začala výše japonského příspěvku postupně klesat, v současnosti dokonce až pod 10 %, a vážně hrozí, že Japonsko klesne na třetí místo za Čínu, která v posledních letech platby

²⁰³ Browne, Marjorie Ann a Blanchfield, Luisa. United Nations Regular Budget Contributions: Members Compared, 1990-2010 (Congressional Research Service, 2013) Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30605.pdf> (k 6.7.2018) s. 11

²⁰⁴ Drifte (2009) s. 164-165

²⁰⁵ Projev japonského velvyslance při OSN Yukio Satoha na 55. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (16.11.2000). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/750/72/PDF/N0075072.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

²⁰⁶ Vytvořeno autorem podle údajů ze zprávy pro Americký kongres, dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30605.pdf> (k 24.7.2018) a oficiálních údajů OSN, dostupných na: <http://www.un.org/en/ga/contributions/budget.shtml> (k 24.7.2018)

²⁰⁷ Browne a Blanchfield (2013) s. 4-13

do rozpočtu razantně zvyšuje. Ve výši příspěvku do zvláštního rozpočtu na mírové operace už tato situace nastala.²⁰⁸ Se snižováním japonského příspěvku do rozpočtu ustalo i jeho zdůrazňování v proslovech Japonska na VS. Pouze v roce 2016 zdůraznil premiér Shinzo Abe, že Japonsko zaplatilo organizaci za posledních 30 let po USA nejvíc peněz.²⁰⁹

Druhým finančním nástrojem, který vyjadřuje japonskou ekonomickou sílu, a ospravedlňuje v jejich očích kandidaturu do RB, je oficiální rozvojová pomoc. V 90. letech uvádělo Japonsko na VS, že je největším světovým dárce rozvojové pomoci,²¹⁰ čímž chtělo podtrhnout svoji zodpovědnost za rozvoj zaostalých regionů, a zároveň si zajistit podporu rozvojových zemí pro svoji vlastní kandidaturu.²¹¹ Podle tabulky ze strany 45 ovšem japonská oficiální rozvojová pomoc ve skutečnosti nejvyšší nebyla.

Podle této tabulky je od roku 1990 až do současnosti největším světovým dárce oficiální rozvojové pomoci USA. Japonsko se v průběhu 90. let drželo většinou na druhém místě, v posledních letech ale kleslo až na místo čtvrté. Důležitějším faktorem je, že částka darovaná Japonskem zůstává po celé sledované období v podstatě na stejné úrovni, zatímco příspěvky ostatních států se zvyšují, např. u Velké Británie více než pětinasobně. Výše japonské rozvojové pomoci tak postupně, stejně jako příspěvek do řádného rozpočtu OSN, ztrácí relevanci jako argument pro kandidaturu do RB, protože japonský podíl se již delší dobu v poměru s podíly dalších zemí snižuje a vzhledem k ekonomickým předpovědím je pravděpodobné, že tento trend bude v budoucnu pokračovat.

3.3.3. Srovnání

Kandidatura Německa i Japonska je od začátku z velké části založena na jejich ekonomické výkonnosti, finančním příspěvku OSN a velikosti rozvojové pomoci. Japonsko se stalo druhým největším přispěvatelem do řádného rozpočtu v roce 1986 a Německo poskočilo na třetí místo na začátku 90. let po rozpadu Sovětského svazu.²¹² Obě země tento fakt často zdůrazňovaly a podobně argumentovaly, že pokud se tak moc podílí

²⁰⁸ United Nations Peacekeeping. How We Are Funded. Dostupné na: <https://peacekeeping.un.org/en/how-we-are-funded> (k 6.7.2018)

²⁰⁹ Projev japonského premiéra Shinza Abe na všeobecné rozpravě 71. Valného shromáždění OSN (19.9.2016). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/71/PV.5B (k 6.7.2018)

²¹⁰ Projev japonského ministra zahraničí Tara Nakayamy na všeobecné rozpravě 45. Valného shromáždění OSN (1.10.1990)

²¹¹ Drifte (2009) s. 136

²¹² Browne a Blanchfield (2013) s. 5-6

na financování organizace, měly by získat větší vliv na její rozhodování. V průběhu 90. let také dávaly výši vlastního příspěvku do kontrastu s příspěvky stálých členů kromě USA.

S přibývajícím časem, po který probíhala nikam nevedoucí jednání o reformě, byla na zástupcích obou zemí znát frustrace z patové situace. Německo i Japonsko si stěžovaly, že se jedná o neférový stav. Když ani na Světovém summitu v roce 2005 nedošlo k průlomů ohledně reformy, začal se podíl obou států na řádném rozpočtu OSN snižovat a tento trend trvá dodnes. Pro oba státy zároveň platí, že se četnost ekonomických argumentů při obhajobě nároku na stálé členství snižuje. Podle ekonomických prognóz a modelů demografického vývoje se v nedaleké budoucnosti mohou obě země potýkat s ekonomickými problémy vyvolanými stárnutím a nízkým přírůstkem obyvatelstva, je tedy pravděpodobné, že jejich pozice v globální ekonomice bude dále slábnout.

Německo i Japonsko také ve svých projevech často zmiňovaly velikost své rozvojové pomoci, která mohla zároveň sloužit jako prostředek kampaně za stálé členství. Hlavně v souvislosti s Japonskem se objevovaly názory, že se snaží si podporu rozvojového světa koupit.

V otázce ekonomické síly je argumentace Německa i Japonska takřka totožná. V debatě na VS Německo zdůrazňuje pouze národní ekonomickou sílu a potenciál. Pouze na stránkách ministerstva zahraničí se píše, že státy EU platí skoro dvě pětiny rozpočtu OSN a tři pětiny celosvětové rozvojové pomoci.²¹³ Tento fakt je ale využit k obhajobě stálého členství pro Německo, nikoliv pro EU.

3.4. Multilaterální spolupráce

3.4.1. Německo

Multilaterální spolupráce se stala po druhé světové válce hlavním prostředkem i cílem západoněmecké politiky. Díky zapojení do euroatlantických struktur SRN prožila hospodářský zázrak a stala se tahounem evropské integrace. Završením jejího snažení o multilaterální politiku byl vstup do OSN v roce 1973, kam ve stejném roce vstoupila i NDR. Po znovusjednocení Německo často zmiňovalo svou oddanost multilateralismu, která sloužila jako podpůrný argument pro německou kandidaturu na stálé členství v RB,

²¹³ Ministerstvo zahraničí Německa. Reform des Sicherheitsrats – Fragen und Antworten

ale také jako uklidnění pro ostatní státy, které se bály nového nástupu německé mocenské politiky. Německo se může opřít o své zkušenosti s fungováním RB, protože je jedním z nejčastěji volených nestálých členů. Sjednocené Německo kandiduje do RB v pravidelných osmiletých intervalech a v roce 2019 začne již své čtvrté členství.²¹⁴

Po konci Studené války se Německo začalo aktivně účastnit mírových operací OSN. Nejprve se účastnilo pouze těch humanitárních, např. v Namibii nebo Kambodži, ale od roku 1994 se po změně ústavy mohlo účastnit i misí bojových.²¹⁵ Většina německých jednotek však byla nasazena v rámci misí NATO nebo EU.²¹⁶ K tomuto tématu poznamenal v roce 1995 německý ministr zahraničí Klaus Kinkel: „Rekonstrukce bosenské ekonomiky vyžaduje opravdovou snahu o mezinárodní spolupráci. Evropská unie – a Německo jako její člen – sehraje svou roli. Věříme, že regionální organizace musí hrát větší roli, než tomu bylo doposud.“²¹⁷ Důležitost Německa pro mírové operace OSN zdůrazňoval také Frank-Walter Steinmeier, když ve svém projevu v roce 2006 vyjmenoval všechny operace, kterých se Německo v té době účastnilo.²¹⁸

Ve svém projevu z roku 1993 Kinkel řekl, že „žádná země v současnosti nemůže sama vyřešit globální problémy. Tudíž musíme nacionalismus nahradit multilateralismem. Německá zahraniční politika je zaměřena na posílení multilaterálního světového řádu. Také je oddána evropské integraci.“²¹⁹ V tomto projevu ale zároveň demonstroval připravenost Německa stát se stálým členem RB. Stejný postup opakoval o dva roky později, kdy prohlásil: „Naše ochota převzít větší zodpovědnost (*stát se stálým členem RB – pozn. autora*) je pro nás logickým rozšířením našeho závazku k OSN. Tento závazek je konzistentní se základním principem naší zahraniční politiky, kterým je dávat přednost multilaterální spolupráci. Tento princip jsme využili při budování evropské integrace a věříme, že nám pomůže hrát užitečnou roli i v Radě bezpečnosti.“²²⁰

²¹⁴ Organizace spojených národů. Countries Elected Members of the Security Council

²¹⁵ The New York Times. Court Permits German Troops a Foreign Role (13.7.1994) Dostupné na: <https://www.nytimes.com/1994/07/13/world/court-permits-german-troops-a-foreign-role.html> (k 25.7.2018)

²¹⁶ Organizace spojených národů. Peacekeeping Contributor Profile: Germany. Dostupné na: <http://www.providingforpeacekeeping.org/2014/04/03/contributor-profile-germany/> (k 14.7.2018)

²¹⁷ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 50. Valného shromáždění OSN (27.9.1995)

²¹⁸ Projev německého ministra zahraničí Franka-Waltera Steinmeiera na všeobecné rozpravě 61. Valného shromáždění OSN (22.9.2006) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/61/PV.16 (k 14.7.2018)

²¹⁹ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (29.9.1993)

²²⁰ Ibid.

V Kinkelových projevech je tedy paradoxně evropská integrace využita k obhajobě německé národní kandidatury a o možnosti stálého členství pro EU zde nepadne ani slovo.

Stejným způsobem využil evropskou integraci i následující ministr zahraničí Joschka Fischer, který v roce 1999 řekl: „Se vstupem do příštího milénia bude princip národního státu ztrácet na důležitosti. Dále už nebude možné řešit velké globální problémy unilaterálně. Bude se to spíše dít v posílených mezinárodních strukturách a přesunem pravomocí mezinárodním organizacím s OSN v čele. (...) V současnosti je naše země, z historické zodpovědnosti a hlubokého přesvědčení, oddána mírové harmonizaci zájmů a multilateralismu.“²²¹ Ve stejném projevu, ve kterém mluvil o úpadku národního státu, ale zároveň lobbboval za stálé členství v RB pro svoji zemi.²²² K tomu v roce 2004 dodal: „Jsme přesvědčeni, že není žádná alternativa k multilaterálně jednajícímu světu. Aby byla tato multilaterální spolupráce udržitelná a fungující, musí dojít k odvážné a komplexní reformě OSN, která ob stojí ve výzvách, kterým čelíme.“²²³

Otázce multilaterální spolupráce se věnoval i Sigmar Gabriel ve svém loňském proslovu, ve kterém řekl, že „při mezinárodní spolupráci nikdo neztrácí suverenitu. Spíše všichni společně získáváme suverenitu novou, takovou, kterou nemůžeme v dnešním světě mít jako národní státy sami o sobě. Proto v současnosti představuje EU rámec pro německou politiku.“²²⁴ Dále ve svém proslovu tuto problematiku vztáhl na otázku reformy RB tvrzením: „Připravujeme se (*Německo – pozn. autora*) na reformu OSN a Rady bezpečnosti a hodláme spolupracovat se všemi zeměmi OSN, (...) protože globální problémy můžeme vyřešit pouze, když se přestaneme soustředit pouze na národní zájmy a budeme místo toho pracovat na dosažení férové a mírové rovnováhy zájmů všech zemí.“²²⁵ Tento výrok je opět spíše rozporuplný, vzhledem k tomu, že Německo v otázce reformy sleduje výhradně svůj národní zájem – dosažení stálého členství v RB.

²²¹ Projev německého ministra zahraničí Joschky Fischera na všeobecné rozpravě 54. Valného shromáždění OSN (22.9.1999)

²²² Ibid

²²³ Projev německého ministra zahraničí Joschky Fischera na všeobecné rozpravě 59. Valného shromáždění OSN (23.9.2004)

²²⁴ Projev německého ministra zahraničí Sigmara Gabriela na všeobecné rozpravě 72. Valného shromáždění OSN (21.9.2017)

²²⁵ Ibid

3.4.2. Japonsko

Historie multilaterální spolupráce je dalším z častých japonských argumentů pro získání stálého křesla v RB, ale pro kritiky japonské kandidatury je to zároveň jeden z hlavních bodů proti. Japonsku je často vyčítána malá iniciativa, spíše reaktivní diplomacie, a také přílišné spoléhání na spojení s USA. Japonsku nepomáhá ani fakt, že kromě OSN a G7 není členem žádné újeji spolupracující regionální nebo nadnárodní organizace jako je např. ASEAN.²²⁶

Japonsko naopak může těžit ze znalosti prostředí RB, protože úspěšně plní svůj strategický cíl, tedy být co nejčastěji její součástí. Dosud bylo 11x nestálým členem, poprvé v letech 1958-59, a naposledy 2016-17, což je nejvíc ze všech členských států OSN.²²⁷ Pokud se do té doby nestane stálým členem, hodlá země znovu kandidovat pro období 2023-24.²²⁸ Kvantita nestálých členství nicméně nutně neznamená jejich kvalitu. Japonské úspěchy v průběhu těchto dvouletých období bývají málokdy uváděny jako důvod, proč by mělo Japonsko získat stálé místo. Chybí také konkrétní program, který by Japonsko chtělo realizovat po jeho zisku.²²⁹

Rozvojovou spolupráci nevyužívá Japonsko pouze jako ukázkou své ekonomické síly, ale také jako potvrzení multilaterální orientace, a částečně i jako prostředek kampaně za stálé členství. Hlavním japonským partnerem v rámci rozvojové spolupráce jsou africké státy. Do zemí Afriky jde největší část japonské oficiální rozvojové pomoci, a Japonsko navíc pravidelně pořádá Tokijskou mezinárodní konferenci o africkém rozvoji, která se dříve konala každých 5, a nyní každé 3 roky.²³⁰

Téměř souběžně s oznámením japonské kandidatury na stálé členství v RB povolil japonský parlament nasazení vojenských složek do mírových misí OSN. Japonsko tak mohlo kromě finanční pomoci nabídnout i vlastní personál, který byl téměř ihned vyslán na mise do Angoly a Kambodži.²³¹ Japonsko chápalo zapojení do mírových operací jako další

²²⁶ Drifte (2009) s. 55

²²⁷ Organizace spojených národů. Countries Elected Members of the Security Council

²²⁸ Japan Times. Japan to run for 2023-2024 seat on UNSC, continue reform push (16.12.2017). Dostupné na: <https://www.japantimes.co.jp/news/2017/12/16/national/politics-diplomacy/japan-seek-nonpermanent-u-n-security-council-seat-2023-2024/#.Wz3k1tIzbIU> (k 6.7.2018)

²²⁹ Drifte (2009) s. 104-105

²³⁰ Ministerstvo zahraničí Japonska. What is TICAD? Dostupné na: <https://www.mofa.go.jp/region/africa/ticad/what.html>

²³¹ Projev japonského ministra zahraničí Michia Watanabe na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (30.9.1992)

krok k získání právoplatného místa v mezinárodním systému. V roce 2004 zmínil premiér Junichiro Koizumi na VS japonské zapojení do misí OSN v Iráku a Východním Timoru slovy: „Věříme, že role, kterou Japonsko hraje, je solidním předpokladem pro získání stálého místa v Radě bezpečnosti.“²³² V roce 2015 navíc Japonsko udělalo další legislativní změny, které mu dovolí se ve větší míře účastnit mírových operací.²³³

Další z oblastí multilaterální spolupráce, ve které se Japonsko považuje za světového lídra je jaderné odzbrojení a nešíření jaderných zbraní. Japonsko navrhuje od roku 1994 každoročně rezoluci, která se zaměřuje na konkrétní kroky vedoucí k jadernému odzbrojení.²³⁴ V téměř každém projevu před VS se japonští zástupci vyjadřují k jaderné hrozbě ze strany Severní Koreje a v minulosti i Íránu. Japonsko se necítí znevýhodněno faktem, že všichni stálí členové RB patří mezi jaderné velmoci. Naopak považuje svoji unikátní historickou zkušenost s výbuchem jaderné bomby na vlastním území a absenci jaderných zbraní ve vlastním arzenálu za výhodu. V roce 2015 prohlásil současný japonský premiér Shinzo Abe na VS: „Věřím, že Japonsko je, jako jediná země, která zažila zkázu jaderné bomby a jako země, která nevlastní jaderné zbraně, vhodným státem, který by měl hrát důležitou roli v RB ve 21. století.“²³⁵

3.4.3. Srovnání

Multilaterální spolupráce je základním principem fungování OSN, a proto na ní také Německo i Japonsko při obhajobě své kandidatury do RB často odkazují. Japonsko se snaží poukazovat na své příspěvky k řešení globálních problémů, např. velké zapojení do mírových operací OSN nebo na angažování se ve snahách o jaderné i konvenční ozbrojení, a tím argumentovat ve prospěch své kandidatury. Německo sice také vyzdvihuje vlastní nasazení, ale mnohem více zdůrazňuje multilaterální spolupráci jako princip vlastní i evropské politiky.

Projevy německých zástupců jsou plné odkazů na evropskou integraci a nutnost posílení multilaterální spolupráce. Joschka Fischer prohlásil, že v budoucnu princip

²³² Projev japonského premiéra Junichira Koizumiho na všeobecné rozpravě 59. Valného shromáždění OSN (21.9.2004). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/PV.4 (k 6.7.2018)

²³³ Projev japonského premiéra Shinza Abe na všeobecné rozpravě 70. Valného shromáždění OSN (29.9.2015). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=a/70/pv.16 (k 6.7.2018)

²³⁴ Ministerstvo zahraničí Japonska. Japan's Position on United Nations Security Council for the 21st century. (březen 2011). Dostupné na: https://www.mofa.go.jp/policy/un/sc/pdfs/pamph_unsc21c_en.pdf (k 6.7.2018)

²³⁵ Projev japonského premiéra Naoto Kana na všeobecné rozpravě 65. Valného shromáždění OSN (24.9.2010). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/65/PV.14 (k 6.7.2018)

národního státu ztratí na důležitosti, a že se budou globální problémy řešit přesunem pravomocí mezinárodním organizacím.²³⁶ V dalších projevech se hovořilo o nutnosti nahradit nacionalismus multilateralismem²³⁷ a o tom, že EU je rámcem německé politiky.

Přes všechny tyto výroky vyjadřuje Německo téměř každý rok touhu stát se stálým členem RB, což je v přímém rozporu s myšlenkou jednotné evropské politiky a posílení role EU ve světě. Pokud by se mu skutečně povedlo získat stálé křeslo, tak je téměř nepředstavitelné, že by se v budoucnu to samé povedlo i EU. Německo prezentuje svoji kandidaturu jako snahu stát se platnějším členem mezinárodního společenství, ve skutečnosti jde ale, tak jako u ostatních států, o projev mocenských ambicí.

Argumentace ohledně multilaterální spolupráce se tedy v případě Německa a Japonska poměrně liší. Japonsko chápe tuto spolupráci jako prostředek pro posílení vlastního vlivu a využívá ji téměř výhradně k obhajobě vlastní kandidatury. Německé projevy oproti tomu nesou stopy evropské identity, když zmiňují předpokládaný úpadek národních států, posílenou roli mezinárodních organizací a celoevropské zájmy. Paradoxem ovšem je, že Německo následně využívá svoji deklarovanou oddanost multilateralismu a zkušenost z evropské integrace jako argument pro svoji národní kandidaturu do RB. Možnost stálého křesla pro EU jako celek němečtí zástupci na půdě OSN vůbec nezmiňují, ačkoliv by to bylo ideální završení multilaterální spolupráce v rámci EU.

3.5. Zodpovědnost a závazky

3.5.1. Německo

Poválečná německá politika je zatížena historickou zodpovědností za hrůzy spáchané během druhé světové války. Tento pocit byl pevně zakořeněn v německých politických představitelích během Studené války a do určité míry je patrný v německé politice doposud.

Prvním německým kancléřem, který nezažil válku byl Gerhard Schröder, a není náhodou, že zrovna za jeho vlády začalo Německo opět aktivněji prosazovat vlastní

²³⁶ Projev německého ministra zahraničí Joschky Fischera na všeobecné rozpravě 54. Valného shromáždění OSN (22.9.1999)

²³⁷ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkelera na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (29.9.1993)

národní zájmy. I dnes musí být ale Německo při jejich prosazování opatrné, protože strach z německé hegemonie je v Evropě stále živý.

Projevy Německa na VS byly zejména na začátku 90. let protkány odkazy na historickou odpovědnost Německa. Hned v roce 1990 prohlásil týden před znovusjednocením Německa ministr zahraničí Hans-Dietrich Genscher, že „v této historické fázi jsou Němci prodchnuti smyslem pro historii a zodpovědnost, nenechají se unést nevázaným nacionalismem. Nezapomeneme na nekonečné utrpení, které jsme způsobili zemím Evropy a celého světa ve jménu Německa. (...) Jsme si vědomi naší zodpovědnosti a přijímáme ji.“²³⁸ V tomto projevu se Genscher vyjádřil i k obavám z německé hegemonie v Evropě, když prohlásil: „Německo si uvědomuje a akceptuje závazek vybudovat lepší budoucnost pro celou Evropu. Nechceme německou Evropu, ale evropské Německo.“²³⁹ Zároveň zmínil, že si je vědom, že znovusjednocení Německa s sebou kromě zvýšené důležitosti Německa ve světě nese i zvýšenou zodpovědnost.²⁴⁰ O rok později se k tomuto tématu vrátil prohlášením: „My Němci považujeme větší váhu našeho národa sjednoceného v jednom státě za mandát k převzetí větší zodpovědnosti za svobodu, demokracii a lidská práva v evropském Německu, které za sebou nechalo národní cítění minulosti“,²⁴¹ k tomu dodal: „My Němci chceme, aby se nová Evropa ujala své globální zodpovědnosti.“²⁴²

Na Genschera navázal o rok později i nový ministr zahraničí Kinkel, který řekl ve svém projevu, že „ve světle této globální zodpovědnosti musí Evropa hovořit jedním hlasem i v OSN“.²⁴³ Po zveřejnění kandidatury na stálé členství do RB se sice v projevech německých zástupců dále objevovaly zmínky o uvědomování si zodpovědnosti, začala ale převládat prohlášení o připravenosti,²⁴⁴ nebo ochotě převzít větší zodpovědnost,²⁴⁵ tedy stát se stálým členem RB.

²³⁸ Projev německého ministra zahraničí Hans-Dietricha Genschera na všeobecné rozpravě 45. Valného shromáždění OSN (26.9.1990) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/45/PV.8 (k 14.7.2018)

²³⁹ Ibid.

²⁴⁰ Ibid.

²⁴¹ Projev německého ministra zahraničí Hans-Dietricha Genschera na všeobecné rozpravě 46. Valného shromáždění OSN (25.9.1991) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/46/PV.8 (k 14.7.2018)

²⁴² Ibid.

²⁴³ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (23.9.1992)

²⁴⁴ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (29.9.1993)

²⁴⁵ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 50. Valného shromáždění OSN (27.9.1995)

Tato situaci trvá až do současnosti. V roce 2012 prohlásil ministr zahraničí Guido Westerwelle: „Německá zahraniční politika je politikou pro mír. Německá zahraniční politika je zakotvena v Evropě. Mnoho lidí bylo zvědavých, zda Evropa zvládne dluhovou krizi a bude dále hrát ve světě vedoucí úlohu. Odpověď je rozhodně ano. Evropa má ve světě velkou zodpovědnost. A Německo si je vědomo své odpovědnosti za Evropu.“²⁴⁶ O pár vět dále ale konstatoval, že „pokud neadaptujeme Radu bezpečnosti pro dnešní svět, tak ji oslabíme. Společně s partnery z G4 je Německo připraveno převzít větší odpovědnost.“²⁴⁷

I v posledním projevu z roku 2017 zmínil Sigmar Gabriel, že je Německo „připraveno a ochotno převzít další závazky“,²⁴⁸ zároveň ale promluvil i na téma celoevropské zodpovědnosti: „Pokud bychom všichni sledovali pouze své národní zájmy, počet konfrontací a konfliktů by vzrostl a globální prosperita slábla. Motto „naše země především“ by nevedlo pouze k více konfrontacím a nižší prosperitě, nakonec bychom byli všichni poraženi. Historická zkušenost Němců je poměrně neobvyklá. Až po dvou strašných světových válkách jsme se naučili vidět v našich dřívějších nepřátelích sousedy a partnery, se kterými jsme chtěli sdílet a nést odpovědnost za mírumilovnou koexistenci. Až od té doby mají naši vlastní občané v Německu lepší život. Naučili jsme se, že to nebylo „Německo především“, co udělalo naši zemi silnou a prosperující, spíše to bylo „evropská a mezinárodní zodpovědnost především“, co dalo nám Němcům mír a prosperitu.“²⁴⁹

3.5.2. Japonsko

Japonští zástupci používají často ve svých projevech koncept zodpovědnosti a závazků vůči mezinárodnímu společenství k ospravedlnění své kandidatury do RB. Už před jejím oficiálním zveřejněním prohlásil v roce 1991 japonský ministr zahraničí, že Japonsko „vědomo si své globální odpovědnosti, která je výsledkem ekonomické síly, má historickou misi maximálně přispět k dosažení cílů nového světového řádu.“²⁵⁰

²⁴⁶ Projev německého ministra zahraničí Guida Westerwelleho na všeobecné rozpravě 67. Valného shromáždění OSN (28.9.2012)

²⁴⁷ Ibid.

²⁴⁸ Projev německého ministra zahraničí Sigmara Gabriela na všeobecné rozpravě 72. Valného shromáždění OSN (21.9.2017)

²⁴⁹ Ibid.

²⁵⁰ Projev japonského ministra zahraničí Tara Nakayamy na všeobecné rozpravě 46. Valného shromáždění OSN (24.9.1991) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/46/PV.7 (k 6.7.2018)

Japonský parlament povolil v roce 1992 vysílání japonských vojáků na mírové mise OSN, aby se země „jako zodpovědný člen mezinárodního společenství mohla podílet na udržení světového míru a bezpečnosti.“²⁵¹

V roce 1995 zdůraznil japonský zástupce, že „Japonsko je připraveno splnit závazky vyplývající ze stálého členství v souladu se svou základní filozofií neuchylování se k použití síly zakázaného japonskou ústavou.“²⁵² Před Světovým summitem v roce 2005 se japonský stálý zástupce při OSN snažil přesvědčit ostatní země, že „stálé členství není privilegium, spíše je to povinnost a závazek pro země, které jsou ochotny a schopny efektivně přispět k mezinárodnímu míru a bezpečnosti.“²⁵³ Japonsko se dlouhodobě snaží zapůsobit na ostatní státy svou unikátní historickou zkušeností, včetně statusu jediné země, která kdy utrpěla jaderný útok na svém území.²⁵⁴ Také vnímá jako závazek ekonomickou pomoc, které se mu dostalo po 2. světové válce, a díky které se mohlo stát ekonomickou velmocí. „S takovou historií nemůže Japonsko přehlížet realitu dnešního světa, kde miliarda lidí trpí hladu.“²⁵⁵ Zároveň se snaží poukázat na svou současnou ekonomickou výkonnost a absenci agresivní politiky garantovanou ústavou jako na faktory, které ho předurčují k převzetí větší globální zodpovědnosti – tedy stálého místa v RB.

Koncept zodpovědnosti se Japonsko snažilo využít i kolektivně pro urychlení reformy, ale nevedlo to doposud k žádným výsledkům. Japonští zástupci apelovali na Valné shromáždění, že „mají kolektivní zodpovědnost za osud organizace“,²⁵⁶ a v roce 1997 při projednávání Razaliho plánu dokonce že „my, členové OSN, čelíme nyní největší zodpovědnosti od založení organizace – reforma může určit budoucnost světa.“²⁵⁷

²⁵¹ Ministerstvo zahraničí Japonska. Japan's Contribution to UN Peacekeeping Operations Dostupné na: <https://www.mofa.go.jp/policy/un/pko/pamph2005.html> (k 5.7.2018)

²⁵² Projev japonského ministra zahraničí Yohei Kona na všeobecné rozpravě 50. Valného shromáždění OSN (26.9.1995). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/50/PV.7 (k 6.7.2018)

²⁵³ Projev japonského velvyslance při OSN Kenza Oshimy na 60. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 53 (11.7.2005). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/414/34/PDF/N0541434.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

²⁵⁴ Např. projev japonského ministra zahraničí Yohei Kona na všeobecné rozpravě 49. Valného shromáždění OSN (27.9.1994). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/49/PV.7 (k 6.7.2018)

²⁵⁵ Projev japonského premiéra Naoto Kana na všeobecné rozpravě 65. Valného shromáždění OSN (24.9.2010)

²⁵⁶ Projev japonského velvyslance při OSN Hisashi Owady na 50. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 47 (13.11.1995). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/866/30/PDF/N9586630.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

²⁵⁷ Projev japonského velvyslance při OSN Hisashi Owady na 52. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (4.12.1997). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/866/71/PDF/N9786671.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

3.5.3. Srovnání

Přístup Německa a Japonska k otázce zodpovědnosti se v projevech na VS zásadně liší. Zatímco němečtí politici mluvili, hlavně na začátku 90. let, o historické zodpovědnosti za škody a utrpení spáchané během druhé světové války,²⁵⁸ v japonských projevech, a celkově i politice, tato sebereflexe chyběla. Tento fakt je dodnes jedním z důvodů, proč asijské státy, v čele s Čínou a Jižní Koreou, odmítají japonskou kandidaturu, když tvrdí, že Japonsko, na rozdíl od Německa, ještě dostatečně neodčinilo své válečné chování.²⁵⁹ Z některých prohlášení japonských představitelů naopak vyplývá, že se Japonsko staví do role oběti, když například zdůrazňovalo svůj závazek věnovat se snaze o jaderné odzbrojení, vzhledem k tomu, že jde o jedinou zemi, která kdy byla zasažena jadernou bombou.²⁶⁰ Japonsko dále tvrdí, že převzetí větší globální odpovědnosti je spíše povinností než privilegiem pro státy, které jsou toho schopny.²⁶¹

V případě Německa je pojem „zodpovědnost“ používán hned v několika významech. Z uvědomování si historické odpovědnosti vyplývá celoevropská odpovědnost nedopustit chyby způsobené v minulosti nacionalismem. Podle Sigmara Gabriela trvalo Německu příliš dlouho zjistit, že jim evropská integrace přinese více výhod než národní soupeření, ale o to větší závazek teď za Evropu cítí.²⁶² Podle Klause Kinkela bylo vzhledem k pokračující integraci evropským závazkem sjednotit své vystupování i v rámci OSN,²⁶³ byl to však on, kdo dal pojmu „zodpovědnost“ v německých projevech třetí význam. Od zveřejnění kandidatury na stálé členství v RB Německo, stejně jako Japonsko, pravidelně deklaruje, že je připraveno a ochotno převzít tímto krokem více globální odpovědnosti.

Snaha o převzetí větší odpovědnosti spojuje německou a japonskou argumentaci ve VS. Ta německá je ovšem ovlivněna členstvím země v EU, protože Německo často

²⁵⁸ Projev německého ministra zahraničí Hanse-Dietricha Genschera na všeobecné rozpravě 45. Valného shromáždění OSN (26.9.1990)

²⁵⁹ The New York Times. 22 Million Chinese Seek to Block Japan's Bid to Join U.N. Council (31.3.2005) Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2005/03/31/international/asia/22-million-chinese-seek-to-block-japans-bid-to-join-un.html> (k 15.7.2018)

²⁶⁰ Projev japonského ministra zahraničí Yohei Kona na všeobecné rozpravě 49. Valného shromáždění OSN (27.9.1994)

²⁶¹ ²⁶¹ Projev japonského velvyslance při OSN Kenza Oshimy na 60. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 53 (11.7.2005)

²⁶² Projev německého ministra zahraničí Sigmara Gabriela na všeobecné rozpravě 72. Valného shromáždění OSN (21.9.2017)

²⁶³ Projev německého ministra zahraničí Klause Kinkela na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (23.9.1992)

mluví o celoevropské zodpovědnosti, nebo o zodpovědnosti Německa za Evropu. Navzdory výrokům, že německá politika nefunguje na principu „Německo především“, ale upřednostňuje Evropu,²⁶⁴ je i pojem „zodpovědnost“ nejčastěji využit pro obhajobu národní kandidatury namísto slibovaného evropského řešení.

²⁶⁴ Projev německého ministra zahraničí Sigmaru Gabriela na všeobecné rozpravě 72. Valného shromáždění OSN (21.9.2017)

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, zda je německá kandidatura na stálé členství v RB ovlivněna členstvím Německa v EU. Německo zveřejnilo svůj záměr získat stálé křeslo v roce 1992, a od té doby vede za tímto účelem doposud neúspěšnou kampaň. Ve stejném roce byla také podepsána Maastrichtská smlouva, kterou ustanovila Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, jejímž cílem bylo posílit koordinaci zahraničních politik evropských partnerů. V průběhu 90. let se tak objevily návrhy zmiňující v dlouhodobém horizontu možnost stálého členství v RB pro EU jako celek.

Práce je zasazena do kontextu debaty o europeizaci zahraničních politik členských států EU, která se v posledních letech stává diskutovaným tématem. Jako metoda byla využita komparativní případová studie, která slouží k identifikaci možného evropského vlivu. Německý případ byl porovnán s Japonskem, které zveřejnilo svou kandidaturu pouze o rok později a sdílí s Německem podobný osud. Jedná se o poražené státy druhé světové války, které následně prožily velký ekonomický rozmach a dnes patří mezi nejrozvinutější země na světě. Oba státy lze považovat za civilní velmoci, které kladou důraz na mezinárodní spolupráci a ekonomiku, a které se vzhledem k historii vyhýbají řešení konfliktů silou. Zásadním rozdílem je, že Německo je členem EU, zřejmě nejintegrovanejší mezinárodní organizace na světě, zatímco Japonsku podobná zkušenost chybí.

Pro účely komparace jsem identifikoval čtyři témata, která se často objevují v diskusi o reformě. Jedná se o spravedlivé zastoupení v RB, ekonomickou sílu, multilaterální spolupráci a zodpovědnost a závazky. Na základě těchto témat jsem analyzoval projevy německých a japonských zástupců na VS a vládní dokumenty obou zemí vztahující se k reformě RB. Došel jsem k závěru, že u prvních dvou jmenovaných témat je německá argumentace velice podobná té japonské a nevykazuje tedy prvky ovlivnění myšlenkami evropské integrace. U spravedlivého zastoupení v RB se přístup obou zemí v průběhu 90. let sblížoval, až oba státy na začátku třetího tisíciletí vytvořily formální alianci. Argumentace ekonomickou silou probíhá u obou zemí téměř totožně. Německo i Japonsko obhajují svou kandidaturu vlastní ekonomickou výkoností, podílem na financování OSN a rozvojové pomoci. U dalších dvou témat lze již nalézt značné

rozdíly mezi německými a japonskými projevy. V případě multilaterální spolupráce Japonsko nejčastěji zmiňuje vlastní příspěvky k mezinárodnímu dění, zatímco Německo mluví o multilateralismu jako o principu vlastní i evropské politiky a často zmiňuje i celoevropské zájmy. U posledního tématu, zodpovědnosti a závazků, se oba státy shodují, že chtějí převzít více zodpovědnosti, čímž vyjadřují svou touhu získat stálé členství v RB. Německo ovšem zároveň mluví i o celoevropské zodpovědnosti.

Z výše uvedených zjištění vyplývá, že se můj předpoklad, tedy že bude německá kandidatura ovlivněna členstvím země v EU, splnil jen částečně. Německá argumentace jeví známky europeizace pouze ve dvou ze čtyř analyzovaných témat. Do očí navíc bije fakt, že Německo na půdě OSN zcela ignoruje možnost budoucího zisku stálého křesla pro EU jako celek. Stálé členství pro celou EU přitom Německo deklaruje jako dlouhodobý cíl své zahraniční politiky v každé koaliční smlouvě od roku 1998 a tento záměr takto figuruje i na stránkách německého ministerstva zahraničí. I několik vrcholných německých politiků by, dle svých vyjádření, upřednostnilo jednotné evropské křeslo před ryze německým stálým členstvím.

Proč tedy Německo aktivněji nepodporuje možnost stálého členství pro EU? Odpověď je možné hledat právě v debatě o europeizaci zahraničních politik. Jedním ze základních předpokladů europeizace je, že existuje nesoulad mezi národní a evropskou politikou a adaptační tlak z evropské úrovně vyvolá změny na té národní.²⁶⁵ V tomto případě existuje nesoulad mezi německou kandidaturou na stálé členství v RB a do budoucna zvažovaného jednotného evropského křesla v rámci jednotnější zahraniční politiky EU. Domnívám se, že adaptační tlak však prozatím není tak velký, aby dokázal změnit německý postoj ve prospěch evropského řešení. To je způsobeno absencí jednotného evropského postoje k otázce reformy RB. Německo tak sice v oficiálních dokumentech možnost stálého členství pro EU slovně podporuje, ale zároveň vždy dodává, že to prozatím není uskutečnitelné, a proto se zatím bude snažit získat stálé místo pro sebe.

Podle racionalistického institucionalismu aktéři zvažují svoje náklady a následně se buď přizpůsobí evropskému rámci, nebo ho využijí.²⁶⁶ Jak již bylo řečeno, v případě Německa ke přizpůsobení nedochází. Německo naopak evropský rámec spíše využívá, ovšem ne obvyklým způsobem, kterým je *upload* vlastních preferencí na evropskou

²⁶⁵ Börzel a Risse (2000) s. 1-2

²⁶⁶ Tonra (2013) s. 8

úroveň. Německá kandidatura je od počátku podporována několika členskými státy EU, včetně stálých členů RB Velké Británie a Francie, ale není příliš pravděpodobné, že by se Německu podařilo získat podporu celé Unie. Místo toho Německo propaguje své zkušenosti z evropské integrace v rámci debaty OSN jako argument pro získání stálého členství pro sebe.

Německá strategie by se dala interpretovat i jako tzv. slabé učení. Podle Radaelliho existují dvě formy učení. Slabé (*thin*), které se projevuje změnou aktérový strategie pro dosažení stejného cíle a silné (*thick*), při kterém může docházet ke změně hodnot a preferencí.²⁶⁷ Slabé učení je také v souladu s racionálním institucionalismem, podle kterého jsou preference aktérů pevně dány a aktéři využívají svou strategii k dosažení maximálního výsledku.²⁶⁸ Německo je skutečně od zveřejnění své kandidatury plně oddáno získání stálého křesla pro sebe. Na konci 90. let začalo připouštět možnost jednotné evropské reprezentace, ale nikdy v tomto směru nepodniklo žádné konkrétní kroky. Slovní podpora stálému členství EU by tak mohla být považována za strategii sloužící k odvedení pozornosti od prosazování vlastního nároku v, pro Evropu vzdálenějších, strukturách OSN.

Jedním z výsledků této práce je zjištění, že Německo na domácí politické scéně deklaruje stálé členství v RB pro Evropskou unii jako svůj dlouhodobý cíl, ale v rámci OSN tento fakt nikdy ani nezmínilo. Budoucí výzkum by se mohl snažit osvětlit tento zjevný rozpor. Nabízí se otázka, zda se skutečně jedná pouze o strategii na uklidnění evropských partnerů, nebo zda Německo například jen čeká na to, až EU v oblasti zahraniční politiky dosáhne hlubší integrace a cíl stálého křesla bude reálnější. Vhodným prostředkem pro tento výzkum by mohlo být pořízení rozhovorů s německými diplomaty, které by pomohly lépe osvětlit pozadí německého uvažování. Další zajímavou otázkou je, jak se k tomuto rozporu v německé politice staví evropští partneři, kteří ho jistě museli zaregistrovat.

²⁶⁷ Radaelli, Claudio M. (2003) s. 38

²⁶⁸ Hall a Taylor (1996) s. 944

Summary

The aim of this thesis was to find out, if has German bid for permanent membership in the UN Security Council been influenced by membership of Germany in the European Union. Germany went public with its intention to gain permanent seat in 1992 and since then it runs, so far unsuccessful, campaign. In the same year was also signed Maastricht Treaty, which established EU's Common Foreign and Security Policy, aimed at strengthening the coordination of member states' foreign policies. During 90's therefore emerged first proposals mentioning the possibility of permanent seat for EU in long-term horizon.

This thesis contributes to the debate about Europeanisation of EU member states' foreign policies, which has been more and more discussed in recent years. Comparative case study was used as a method, it serves to better identification of the Europeanisation effect. German bid was compared with Japan, which published its candidature only one year later and its fate in 20th century is very similar to Germany. Both states lost Second World War, were almost destroyed and afterwards experienced economic miracle. Nowadays both belong among the most developed countries in the world. Germany and Japan are nowadays civilian powers, emphasize international cooperation and economy, and both have distaste for conflict resolution by force. Crucial difference is, that Germany is nowadays member of EU, possibly the most integrated international organisation in the world, whereas Japan lacks this kind of experience.

For purpose of comparison were identified four topics, often discussed in debate about UNSC reform, namely: equitable representation, economic power, multilateral cooperation, and responsibility. With regard to these topics I analysed statements of German and Japanese representatives in UN General Assembly and national documents mentioning the UNSC reform. I found out, that in first two cases has German argumentation been very similar to Japan and therefore does not show signs of Europeanisation. The approach of both states regarding equitable representation was converging until they eventually created formal alliance in 2000s. Argumentation with economic strength has been in both cases almost identical. Both countries have advocated its bid with its own economic performance, its share on financing UN budget and development aid.

In case of other two topics could be found significant differences in German and Japanese approach. When speaking about multilateral cooperation, Japan has been most often mentioning its own contributions to the international effort, whereas Germany has been talking about multilateralism as founding principle of German and European policy. In case of last topic have been both states claiming they want to assume more responsibility – meaning they want to gain permanent seat in UNSC. However, Germany at the same time also mentions pan-European responsibility.

This research shows, that my assumption, that German policy will be influenced by its membership in EU, was fulfilled only partially. German argumentation shows signs of Europeanisation only in two of four analysed topics. What's more, in UN structures Germany completely ignores the possibility of future permanent seat for the European Union. Single European representation is at the same time declared as long-term goal of German foreign policy in each coalition agreement since 1998 and in the same way it is mentioned on the website of German Foreign Ministry. Even some well-known German politicians would, according to their statements, prefer the single European seat to the national seat for Germany.

Why then does not Germany more actively support the possibility of permanent seat for EU? The answer could be found within debate about Europeanisation of foreign policies. One of its basic assumptions is, that there exists a “misfit” between national and European policy and adaptational pressure from European level leads to changes in national policy. In this case really exists the misfit between German bid and future possibility of permanent seat for EU. However, I assume, that the adaptational pressure is for now not so strong, that it could change German position in favour of European solution. It is caused by the absence of single European attitude to the UNSC reform issue. Germany thus in its national documents verbally supports the possibility of permanent seat for EU, however it always adds, that for now it is not feasible, therefore it will run campaign for its own national seat.

According to rational choice institutionalism, actors always consider their costs and subsequently they either adapt to the European level or use it for their own purpose. As stated above, no signs of adaptation emerge in case of Germany. It, on the contrary, rather uses the European level, but not the usual way, which is uploading national preferences to the European policy. German bid has been from the beginning supported

by some EU member states including UNSC permanent members France and United Kingdom, it however seems improbable for Germany, to gain support from whole EU. Instead, Germany promotes its experience from European integration as an argument for its own national seat.

German strategy could be also interpreted as so called *thin learning*. According to Radaelli exist two forms of learning. *Thin*, which could be recognized by change of actor's strategy while pursuing the same goal and *thick*, which includes possible change of actor's values and preferences. *Thin learning* is also in harmony with rational choice institutionalism, which states, that actor's preferences are strictly given, and it uses own strategy to achieve best possible outcome. Germany has really been, since publishing of its bid, fully committed to its goal – to gain a permanent seat in UNSC. At the end of 90's it started to admit possibility of single European seat but has never made any concrete steps in this direction. Verbal support of permanent seat for EU could therefore be seen as strategy, serving to take the focus of European partners off its national bid for permanent seat.

Seznam zdrojů

Primární zdroje

Abe, Shinzo. Projev na všeobecné rozpravě 70. Valného shromáždění OSN (29.9.2015).

Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=a/70/pv.16 (k 6.7.2018)

Abe, Shinzo. Projev na všeobecné rozpravě 71. Valného shromáždění OSN (19.9.2016).

Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/71/PV.5B (k 6.7.2018)

Aichi, Kiichi. Projev na všeobecné rozpravě 24. Valného shromáždění OSN (19.9.1969).

Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/PV.1756 (k 6.7.2018)

Bělehradská deklarace z roku 1961. Dostupné na:

<https://ratical.org/radiation/BftB/BelgradeConference-1961.pdf> (k 25.7.2018)

Deklarace z Harare 1997. Dostupné na:

[http://archive.au.int/collect/auassemb/import/English/AHG%20Decl%203%20\(XXXIII\)%20_E.pdf](http://archive.au.int/collect/auassemb/import/English/AHG%20Decl%203%20(XXXIII)%20_E.pdf) (k 4.6.2018)

Eitel, Antonius. Projev na 51. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 47 (29.10.1996)

Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/866/45/PDF/N9686645.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

Evropská unie. Lisabonská smlouva. Dostupné na: https://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/lisabonska_smlouva.pdf (k 15.6.2018)

Evropská unie. Smlouva o EU. Dostupné na: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf (k 15.6.2018)

Evropský parlament. Rezoluce Evropského parlamentu z 24.11.2015. Dostupné na:

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2015-0403&language=EN&ring=A8-2015-0308> (k 15.6.2018)

Ezulwini konsensus. Dostupné na:

http://www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/cap_screform_2005.pdf (k 4.6.2018)

Fischer, Joschka. Projev na všeobecné rozpravě 54. Valného shromáždění OSN

(22.9.1999) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/54/PV.8 (k 14.7.2018)

Fischer, Joschka. Projev na všeobecné rozpravě 59. Valného shromáždění OSN (23.9.2004) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/PV.7 (k 14.7.2018)

Frankfurter Allgemeine. Interview s Angelou Merkel: Europa muss handlungsfähig sein. (3.6.2018) Dostupné na: <https://www.bundeskanzlerin.de/Content/DE/Interview/2018/06/2018-06-04-merkel-fas.html> (k 13.7.2018)

Gabriel, Sigmar. Projev na všeobecné rozpravě 72. Valného shromáždění OSN (21.9.2017) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/72/PV.12 (k 14.7.2018)

Genscher, Hans-Dietrich. Projev na všeobecné rozpravě 45. Valného shromáždění OSN (26.9.1990) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/45/PV.8 (k 14.7.2018)

Genscher, Hans-Dietrich. Projev na všeobecné rozpravě 46. Valného shromáždění OSN (25.9.1991) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/46/PV.8 (k 14.7.2018)

Graf zu Rantzau, Detlev. Projev na 49. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 33 (13.10.1994) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/866/30/PDF/N9486630.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

Haraguchi, Koichi. Projev na 59. Valném shromáždění OSN k bodům agendy 11 a 53 (11.10.2004). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/543/84/PDF/N0454384.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Henze, Gerard. Projev na 52. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (24.8.1998) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/856/89/PDF/N9885689.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

Hosokawa, Morihiro. Projev na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (27.9.1993). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/48/PV.4 (k 6.7.2018)

Kan, Naoto. Projev na všeobecné rozpravě 65. Valného shromáždění OSN (24.9.2010). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/65/PV.14 (k 6.7.2018)

Kastrup Dieter. Projev na 53. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (20.11.1998)
Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/PRO/N98/864/76/PDF/N9886476.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

Kastrup, Dieter. Projev na 54. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 38 (16.12.1999)
Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/205/19/PDF/N0020519.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

Kinkel, Klaus. Projev na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (23.9.1992)
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/47/PV.8 (k 13.7.2018)

Kinkel Klaus. Projev na všeobecné rozpravě 48. Valného shromáždění OSN (29.9.1993)
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/48/PV.8 (k 13.7.2018)

Kinkel Klaus. Projev na všeobecné rozpravě 49. Valného shromáždění OSN (27.9.1994)
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/49/PV.6 (k 13.7.2018)

Kinkel, Klaus. Projev na všeobecné rozpravě 50. Valného shromáždění OSN (27.9.1995)
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/50/PV.8 (k 14.7.2018)

Kinkel, Klaus. Projev na všeobecné rozpravě 52. Valného shromáždění OSN (24.9.1997)
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/52/PV.9 (k 14.7.2018)

Kinkel, Klaus. Projev na všeobecné rozpravě 53. Valného shromáždění OSN (22.9.1998)
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/53/PV.9 (k 14.7.2018)

Koizumi Junichiro. Projev na všeobecné rozpravě 59. Valného shromáždění OSN (21.9.2004). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/PV.4 (k 6.7.2018)

Kono, Yohei. Projev na všeobecné rozpravě 49. Valného shromáždění OSN (27.9.1994).
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/49/PV.7 (k 6.7.2018)

Kono, Yohei. Projev na všeobecné rozpravě 50. Valného shromáždění OSN (26.9.1995).
Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/50/PV.7 (k 6.7.2018)

Křesťansko-demokratická unie. Koaliční smlouva mezi CDU, CSU a SPD (2018)
Dostupné na:

https://www.cdu.de/system/tdf/media/dokumente/koalitionsvertrag_2018.pdf?file=1 (k 13.7.2018)

Matussek Thomas. Projev na všeobecné rozpravě 64. Valného shromáždění OSN (28.9.2009) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/64/PV.12 (k 14.7.2018)

Ministerstvo zahraničí Japonska. Japan's Contribution to UN Peacekeeping Operations Dostupné na: <https://www.mofa.go.jp/policy/un/pko/pamph2005.html> (k 5.7.2018)

Ministerstvo zahraničí Japonska. Japan's Position on United Nations Security Council for the 21st century. (březen 2011). Dostupné na: https://www.mofa.go.jp/policy/un/sc/pdfs/pamph_unsc21c_en.pdf (k 6.7.2018)

Ministerstvo zahraničí Německa. Reform des Sicherheitsrats – Fragen und Antworten. Dostupné na: <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/internationale-organisationen/uno/05-reform-des-sicherheitsrates-faq/205670> (k 14.7.2018)

Mitteldeutsche Zeitung. Interview s Hans-Dietrich Genscherem: Ein Volk stellt sein Leben auf den Kopf (24.9.2010) Dostupné na: <https://www.mz-web.de/politik/archiv--interview-mit-hans-dietrich-genscher-ein-volk-stellt-sein-leben-auf-den-kopf-7415236#> (k 13.7.2018)

Nakayama, Taro. Projev na všeobecné rozpravě 45. Valného shromáždění OSN (1.10.1990). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/45/PV.7 (k 6.7.2018)

Nakayama, Taro. Projev na všeobecné rozpravě 46. Valného shromáždění OSN (24.9.1991) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/46/PV.7 (k 6.7.2018)

Návrh rezoluce G4 z roku 2005: <https://www.globalpolicy.org/images/pdfs/0706g4resolution.pdf> (k 4.6.2018)

Návrh rezoluce Uniting for Consensus z roku 2005: <https://www.un.org/press/en/2005/ga10371.doc.htm> (k 5.6.2018)

Německý spolkový sněm. Stenografischer Bericht – 122.Sitzung (8.9.2004) Dostupné na: <http://dipbt.bundestag.de/doc/btp/15/15122.pdf> (k 13.7.2018)

Obuchi, Keizo. Projev na všeobecné rozpravě 52. Valného shromáždění OSN (23.9.1997). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/52/PV.8 (k 6.7.2018)

Okamura, Yoshifumi. Projev na 70. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 121 (30.10.2015). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/342/11/PDF/N1534211.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Net ODA. Dostupné na: <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm> (k 7.7.2018)

Organizace spojených národů. Charta Organizace spojených národů. Dostupné na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf> (k 6.7.2018)

Organizace spojených národů. Report of the Special Committee on the Charter of the United Nations and on the Strengthening of the Role of the Organization (11.12.1995) Dostupné na: <http://www.un.org/documents/ga/res/50/a50r052.htm> (k 13.7.2018)

Organizace spojených národů. Rezoluce Valného Shromáždění č. 3208. Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/738/10/IMG/NR073810.pdf?OpenElement> (k 15.6.2018)

Organizace spojených národů. Rezoluce Valného shromáždění č. 61/69. Dostupné na: <https://undocs.org/A/61/L.69/Rev.1> (k 5.6.2018)

Organizace Spojených národů. Návrh rezoluce Valného shromáždění č. 64/67. Dostupné na: <http://undocs.org/A/64/L.67> (k 24.6.2018)

Organizace spojených národů. Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 65/276. Dostupné na: <https://undocs.org/A/RES/65/276> (k 15.6.2018)

Organizace spojených národů. Sanfranciská mírová smlouva. Dostupné na: <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%20136/volume-136-i-1832-english.pdf> (k 6.7.2018)

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Net ODA. Dostupné na: <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm> (k 7.7.2018)

Oshima, Kenzo. Projev na 60. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 53 (11.7.2005). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/414/34/PDF/N0541434.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Owada, Hisashi. Projev na 50. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 47 (13.11.1995). Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N95/866/30/PDF/N9586630.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Owada, Hisashi. Projev na 51. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 47 (30.10.1996).
Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N96/866/58/PDF/N9686658.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Owada, Hisashi. Projev na 52. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (4.12.1997).
Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/866/71/PDF/N9786671.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Pleuger, Günther. Projev na 53. Valném shromáždění OSN k bodům agendy 11 a 53 (12.10.2004) Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/546/14/PDF/N0454614.pdf?OpenElement> (k 14.7.2018)

Sato, Hiroshi. Projev na 53. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (20.11.1998).
Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/864/82/PDF/N9886482.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Satoh, Yukio. Projev na 55. Valném shromáždění OSN k bodu agendy 59 (16.11.2000).
Dostupné na: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/750/72/PDF/N0075072.pdf?OpenElement> (k 6.7.2018)

Sociálně-demokratická strana Německa. Koaliční smlouva mezi SPD a Zelenými (1998).
Dostupné na:
https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Beschluesse/Bundesparteitag/koalitionsvertrag_bundesparteitag_bonn_1998.pdf (k 13.7.2018)

Steinmeier, Frank-Walter. Projev na všeobecné rozpravě 61. Valného shromáždění OSN (22.9.2006) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/61/PV.16 (k 14.7.2018)

Touray, Shekou. Projev na mezivládním vyjednávání o reformě OSN. (10.4.2012).
Dostupné na:
<http://www.centerforunreform.org/sites/default/files/SIerra%20Leone%20Statement%2010%20April%202012.pdf> (k 4.6. 2018)

Watanabe, Michio. Projev na všeobecné rozpravě 47. Valného shromáždění OSN (30.9.1992). Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/47/PV.7 (k 6.7.2018)

Westerwelle, Guido. Projev na všeobecné rozpravě 67. Valného shromáždění OSN (28.9.2012) Dostupné na: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/67/PV.15 (k 14.7.2018)

Sekundární zdroje

African Parliamentary Alliance for UN Reforms. Committee of Ten. Dostupné na:

<http://apaunr.org/c10.php> (k 4.6.2018)

Armstrong, Kenneth K. a Bulmer, Simon. The Governance of the Single European Market. (Manchester University Press, Manchester, 1998)

Baun, Michael a Marek, Dan. The New Member States and the European Union: Foreign Policy and Europeanization (Routledge, New York, 2013)

Bell, Stephen. Institutionalism Old and New. In Woodward, Dennis, Parkin, Andrew, a Summers, John (eds.). Government, Politics, Policy and Power in Australia, 7th edition. (Longman, Frenchs Forest N.S.W., 2002) s. 363-380

Börzel, Tanja A. Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanisation in Germany and Spain (Journal of Common Market Studies, vol. 37, no. 4, 1999) s. 573-596

Börzel, Tanja A. Pace-Setting, Foot-Dragging and Fence-Sitting: Member State Responses to Europeanization. (Journal of Common Market Studies, vol 40, no. 2, 2002) s. 193-214

Börzel, Tanja A. a Risse, Thomas. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change (European Integration Online Papers, vol. 4, no. 15, 2000)

Bosco, David L. Five to Rule Them All: The UN Security Council and the Making of the Modern World (Oxford University Press, Oxford, 2009)

Bourantonis, Dimitris. The History and Politics of UN Security Council Reform: the Case for Adjustment in the post-Cold War Era (Routledge, Milton Park, 2005)

Bourantonis, Dimitris a Magliveras, Konstantinos. The Enlargement of the UN Security Council: Reflections from the Current Debate (Politics, vol. 22, no. 1, 2002) s. 24-30

Browne, Marjorie Ann a Blanchfield, Luisa. United Nations Regular Budget Contributions: Members Compared, 1990-2010 (Congressional Research Service, 2013)
Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL30605.pdf> (k 6.7.2018)

Bulmer, Simon. Theorizing Europeanization. In: Graziano, Paolo a Vink, Maarten. Europeanization: New Research Agendas (Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2007) s. 46-58

Bulmer, Simon a Radaelli, Claudio M. The Europeanisation of National Policy? (Queen's Papers on Europeanisation, no. 1, 2004)

Center for UN Reform. Factsheet on position of states to UNSC reform:

<http://www.centerforunreform.org/sites/default/files/Security%20Council%20Reform%20>

[Country%20Positions%20-%208%20Dec%2008.pdf](#) (k 5.6.2018)

Center for UN Reform. Porovnání návrhu rezolucí skupiny L69 a CARICOM: <http://www.centerforunreform.org/sites/default/files/L69%20and%20CARICOM%20resolutions%20pdf2.pdf> (k 5.6.2018)

Cook, Karen Schweers a Levi, Margaret. *The Limits of Rationality*. (The University of Chicago Press, Chicago, 1990)

DiMaggio, Paul J. a Powell, Walter W. *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields*. (*American Sociological Review*, vol. 48, no. 2, 1983) s. 147-160

Drifte, Reinhard. *Japan's Quest for a Permanent Security Council Seat: A Matter of Pride or Justice?* (MacMillan Press, Basingstoke, 2009)

European External Action Service. *The European Union at United Nations*. Dostupné na: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/eu-un_relations_fact_sheet.pdf (k 26.6.2018)

Fiala, Vlastimil (et al.). *Teoretické a metodologické problémy evropské integrace*. (Periplum, Olomouc, 2007)

Götz, Norbert. *Western Europeans and Others: The Making of Europe at United Nations* (*Alternatives*, vol. 33, no. 3, 2008)

Hadfield, Amelia, Manners, Ian a Whitman, Richard (eds.). *Foreign Policies of EU Member States: Continuity and Europeanisation* (Routledge, New York, 2017)

Hall, Peter a Taylor, Rosemary. *Political Science and Three New Institutionalisms* (*Political Studies*, vol. 44 no. 5, 1996) s. 936-957

Havlík, Vlastimil a Pšeja, Pavel. *Evropeizace jako předmět výzkumu v sociálních vědách* (*Sociální studia*, vol. 3, 2007) s. 7-15

Hellmann, Gunther a Roos Ulrich. *Das deutsche Streben nach einem ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat* (Institut für Entwicklung und Frieden, Duisburg, 2007)

Howell, Kerry. *Developing Conceptualisations of Europeanisation: A study of Financial Services* (*Politics*, vol. 24, no. 1, 2004) s. 20-25

Irondele, Bastien. *Europeanization without the European Union: French Military Reforms 1991-1996* (*Journal of European Public Policy*, vol. 10, no. 2, 2003) s. 208-226

Japan Times. *Japan to run for 2023-2024 seat on UNSC, continue reform push* (16.12.2017). Dostupné na: <https://www.japantimes.co.jp/news/2017/12/16/national/politics-diplomacy/japan-seek-nonpermanent-u-n-security-council-seat-2023-2024/#.Wz3k1tIzbIU> (k 6.7.2018)

Karlas, Jan. Komparativní případová studie. In: Drulák Petr (ed.). Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích (Portál, Praha, 2008) s. 62-91

Knill, Christopher, The Europeanisation of National Administrations: Patterns of Institutional Change and Persistence (Cambridge University Press, Cambridge, 2001)

Kratochvíl, Petr. Teorie evropské integrace. (Portál, Praha, 2008)

Krippendorff, Klaus. Content Analysis: An Introduction to its Methodology (Sage, Thousand Oaks, 2004)

Major, Claudia. Europeanisation and Foreign and Security Policy – Undermining or Rescuing the Nation State? (Politics, vol, 25, no. 3, 2005) s. 175-190

March, James G. a Olsen Johan P. The Logic of Appropriateness (Centre for European Studies, Arena Working Papers, no. 4, 2009)

March, James G. a Olsen, Johan P. The New Institutionalism: The Organizational Factors in Political Life. (The American Political Science Review, vol. 78, no .3, 1984) s. 734-749

Marchesi, Daniele. The EU Common Foreign and Security Policy in the UN Security Council: Between Representation and Coordination (paper presented at the 2008 International Studies Association (ISA) convention in San Francisco on 27 March 2008)

Mendez, Carlos, Wishlade, Fiona a Yuill, Douglas. Made to Measure? Europeanization, Goodness of Fit and Adaptation Pressures in EU Competition Policy and Regional Aid (Journal of Comparative Policy Analysis, vol. 10, no. 3, 2008) s. 279-298

Meyer, John W. a Rowan, Brian. Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth Ceremony. (American Journal of Sociology, vol. 83 no. 2, 1977) s. 340-363

Ministerstvo průmyslu a energetiky. German ODA ratio rises to 0.7 per cent for the first time due to domestic spending on refugees. Dostupné na: https://www.bmz.de/en/press/aktuelleMeldungen/2017/april/170411_pm_040_German-ODA_ratio-rises-to-0-7-per-cent-for-the-first-time/index.html (k 14.7.2018)

Ministerstvo zahraničí Japonska. What is TICAD? Dostupné na: <https://www.mofa.go.jp/region/africa/ticad/what.html> (k 6.7.2018)

Ministerstvo zahraničí Německa. Germany: Member of the United Nations Security Council in 2019-20. Dostupné na: <https://www.auswaertiges-amt.de/en/aussenpolitik/internationale-organisationen/vereintenationen/-/229924> (k 13.7.2018)

Miskimmon, Alister. Germany and the common foreign and security policy of the

European Union: between Europeanisation and national adaptation (Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2007)

Moe, Terry M. The New Economics of Organization. (American Journal of Political Science, vol. 28, no. 4, 1984) s. 739-777

Müller, Patrick a Alecu de Flers, Nicole. Applying the Concept of Europeanisation to the Study of Foreign Policy: Dimensions and Mechanisms (Institute for European Integration Research, Working Paper Series, no. 5, 2009)

Olsen, Johan P. Many Faces of Europeanization (Journal of Common Market Studies, vol. 40, no. 5, 2002) s. 921-952

Organizace spojených národů. Countries Elected Members of the Security Council. Dostupné na: <http://www.un.org/en/sc/members/elected.asp> (k 6.7.2018)

Organizace spojených národů. Peacekeeping Contributor Profile: Germany. Dostupné na: <http://www.providingforpeacekeeping.org/2014/04/03/contributor-profile-germany/> (k 14.7.2018)

Organizace spojených národů. Yearbook of the United Nations, 1963 (UN Office of Public Information, New York, 1964)

Organizace spojených národů. United Nations Regional Groups of Member States. Dostupné na: <http://www.un.org/depts/DGACM/RegionalGroups.shtml> (k 15.6.2018)

Organizace spojených národů. Veto List. Dostupné na: <https://research.un.org/en/docs/sc/quick> (k 25.7.2018)

Padelford, Norman J. Politics and Change in the Security Council (International Organization, vol. 14, no. 3, 1960) s. 381-401

Pedersen Susan, Back to the League of Nations (American Historical Review, vol.112, issue 4, 2007) s. 1091-1117

Peters, Guy. Institutional Theory in Political Science: The New Institutionalism. (Pinter, Londýn, 1999)

Pierson, Paul. Increasing Returns, Path Dependence and the Study of Politics. (The American Political Science Review, vol. 94, no. 2, 2000) s. 251-267

Pierson, Paul. The New Politics of the Welfare State. (World Politics, vol. 48, no. 2, 1996) s. 143-179

Pirozzi, Nicoletta a Ronzitti, Natalino. The European Union and the Reform of the UN Security Council: Toward a New Regionalism (IAI Working Papers 11/12, 2011)

Radaelli, Claudio M. The Europeanisation of Public Policy. In: Featherstone, Kevin a

Radaelli, Claudio M. (eds.) *The Politics of Europeanization* (Oxford University Press, Oxford, 2003)

Report of the Secretary General. In *Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All*, 2005, dostupné online na adrese <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/A.59.2005.Add.3.pdf> (k 5.6.2018)

Rosamond, Ben. *Theories of European Integration*. (Palgrave, Houndmills, 2000)

Samuels, Gertrude. *Mixed Reaction at the UN: Russia Slips into the Soviet Seat* (*The New Leader*, vol. 75, no. 2, 1992) s. 5-7

Swart, Lydia a Perry, Estelle (eds.). *Governing and Managing Change at the United Nations: Reform of the Security Council from 1945 to September 2013* (Center for UN Reform Education, New York, 2013)

The New York Times. 22 Million Chinese Seek to Block Japan's Bid to Join U.N. Council (31.3.2005) Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2005/03/31/international/asia/22-million-chinese-seek-to-block-japans-bid-to-join-un.html> (k 15.7.2018)

The New York Times. Germany's Merkel Calls for EU Coordination at UN's Top Table. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/aponline/2018/06/07/world/europe/ap-eu-germany-un-security-council.html> (k 15.6.2018)

The New York Times. Court Permits German Troops a Foreign Role (13.7.1994) Dostupné na: <https://www.nytimes.com/1994/07/13/world/court-permits-german-troops-a-foreign-role.html> (k 25.7.2018)

Tonra, Ben. *Europeanisation and EU Foreign Policy: A Genealogy and Survey* (Paper presented at the 8th PanEuropean Conference on International Relations, Varšava, 2013)

United Nations Association of Germany. 40 Years of German Membership in the United Nations. Dostupné na: <https://www.dgvn.de/germany-in-the-united-nations/40-years-of-german-membership-in-the-united-nations/> (k 13.7.2018)

United Nations Peacekeeping. *How We Are Funded*. Dostupné na: <https://peacekeeping.un.org/en/how-we-are-funded> (k 6.7.2018)

United Nations Regional Information Centre for Western Europe (UNRIC). *How the European Union and the United Nations cooperate* (2007). Dostupné na: https://www.unric.org/html/english/pdf/Leporello_EU-VN_e.pdf (k 15.6.2018)

Weiss, Tomáš. *Europeizace a zahraniční politika: prostor pro další výzkum* (*Středoevropské politické studie*, vol. 15, no.4, 2013) s. 268-283

Wong, Reuben a Hill, Christopher (eds.). *National and European Foreign Policies: towards*

Europeanization (Routledge, Abingdon, 2011)

Wong, Reuben, *The Europeanization of French Foreign Policy: France and the EU in East Asia* (Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2006)

Wood, Michael C. *Security Council Working Methods and Procedure: Recent Developments* (*International and Comparative Law Quarterly*, vol. 45, no. 1, 1996) s. 150-161

Wouters, Ian, Odermatt, Jed a Ramopoulos Thomas. *The Lisbon Treaty and the Status of the European Union in the International Arena: The May 2011 Upgrade at the UN General Assembly* (*IEMed Mediterranean Yearbook*, 2011) s. 167. Dostupné na:

http://www.iemed.org/observatori-en/arees-danalisi/arxius-adjunts/anuari/med.2011/Wouters_en.pdf (k 15.6.2018)

Zucker, Lynne G. *The Role of Institutionalization in Cultural Persistence*. (*American Sociological Review*, vol. 42, 1977) s. 726-743

ZÁVĚREČNÁ TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno:

Robert Franěk

E-mail:

robert.franek@email.cz

Specializace (uved'te zkratkou):

ES

Semestr a školní rok zahájení práce:

LS 2017/2018

Semestr a školní rok ukončení práce:

LS 2017/2018

Vedoucí diplomového semináře:

prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., Ph.D.

Vedoucí práce:

doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Název práce:

Ovlivňuje členství v Evropské unii postoj k reformě Rady bezpečnosti OSN? Srovnání případů Německa a Japonska

Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):

Reforma Rady bezpečnosti OSN se již pomalu stává evergreenem mezinárodní politiky. Existuje mnoho návrhů, ale nedaří se najít dostatečnou shodu na žádném z nich. Jedním z hlavních kandidátů na nového stálého člena je Německo, které zveřejnilo svou kandidaturu v roce 1992. V průběhu 90. let se také objevily první návrhy, zmiňující možnost budoucího stálého členství pro Evropskou unii jako celek. Tato práce se snaží přispět do debaty o europeizaci zahraničních politik členských států EU. Cílem je zjistit, zda je německá kandidatura na stálé členství v RB ovlivněna členstvím země v EU. Pro lepší rozeznání možného europeizačního efektu je provedena komparace s Japonskem, které zveřejnilo svou kandidaturu pouze o rok později a vykazuje podobné charakteristiky jako Německo. V práci je využita metoda obsahové analýzy pro srovnání německé a japonské argumentace ohledně čtyř témat: spravedlivé reprezentace v Radě bezpečnosti, ekonomické síly, multilaterální spolupráce a zodpovědnosti a závazků.

Vývoj tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):

V analytické části jsem ustoupil od rozboru vnitrostátní německé a japonské debaty a jejím vlivu na postoj těchto států k reformě. Nakonec jsem analyzoval pouze projevy německých a japonských zástupců ve Valném shromáždění OSN a národní dokumenty vztahující se k reformě. Původně jsem plánoval věnovat Německu a Japonsku samostatné kapitoly. Tato část byla nakonec sloučena do jedné kapitoly, ve které byla analyzována argumentace obou zemí ke čtyřem vybraným tématům. Jedná se o spravedlivé zastoupení v RB (equitable representation), ekonomickou sílu, multilaterální spolupráci a zodpovědnost a závazky (responsibility). Po každé části následuje srovnání.

Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):

V první kapitole je představen výzkumný rámec. Nejprve je práce zasazena do nového institucionalismu, konkrétně do institucionalismu racionální volby. Druhá část se soustředí na současnou akademickou debatu o konceptu europeizace se zaměřením na zahraniční politiku. Poslední část se zaměřuje na metodologii výzkumu. V druhé kapitole jsou nejprve krátce vylíčeny vznik a funkce Rady bezpečnosti, a poté je hlavní část věnována chronologickému popisu reformních snah. Poslední část této kapitoly se věnuje působení Evropské unie v rámci OSN. Třetí kapitola je koncipována jako komparativní případová studie německé a japonské

kandidatury na stálé členství v RB. V úvodu je krátce shrnuta historie obou zemí v souvislosti s OSN. Následují čtyři srovnání vyjádření obou kandidátů k vybraným tématům, která se často objevují v diskusi o reformě. V závěru je, kromě shrnutí dosažených poznatků, výzkum porovnán se současnou debatou o europeizaci zahraniční politiky.

Hlavní výsledky práce (max. 10 řádek):

Došel jsem k závěru, že u prvních dvou témat (spravedlivé zastoupení v RB a ekonomická síla) je německá argumentace velice podobná té japonské a nevykazuje tedy prvky ovlivnění myšlenkami evropské integrace. U dalších dvou témat (multilaterální spolupráce a zodpovědnost a závazky) lze již nalézt značné rozdíly mezi německými a japonskými projevy a německá argumentace vykazuje známky europeizace. Z výše uvedených zjištění vyplývá, že se můj předpoklad, tedy že bude německá kandidatura ovlivněna členstvím země v EU, splnil jen částečně. Do očí navíc bije fakt, že Německo na půdě OSN zcela ignoruje možnost budoucího zisku stálého křesla pro EU jako celek, ačkoliv ho v domácím prostředí deklaruje jako dlouhodobý zahraničně-politický cíl. Německá slovní podpora budoucímu stálému členství EU v Radě bezpečnosti by se tak dala považovat za strategii, k odvedení pozornosti evropských partnerů od německé národní kandidatury neboli, podle Radaelliho dělení, za slabou europeizaci.

Prameny a literatura (výběr nejpodstatnějších):

Projevy německých a japonských zástupců ve Valném shromáždění OSN v letech 1990-2017
Börzel, Tanja A. a Risse, Thomas. When Europe Hits Home: Europeanization and Domestic Change (European Integration Online Papers, vol. 4, no. 15, 2000)

Bourantonis, Dimitris. The History and Politics of UN Security Council Reform: the Case for Adjustment in the post-Cold War Era (Routledge, Milton Park, 2005)

Drifte, Reinhard. Japan's Quest for a Permanent Security Council Seat: A Matter of Pride or Justice? (MacMillan Press, Basingstoke, 2009)

Hall, Peter a Taylor, Rosemary. Political Science and Three New Institutionalisms (Political Studies, vol. 44 no. 5, 1996) s. 936-957

Hellmann, Gunther a Roos Ulrich. Das deutsche Streben nach einem ständigen Sitz im UN-Sicherheitsrat (Institut für Entwicklung und Frieden, Dusiburg, 2007)

Weiss, Tomáš. Europeizace a zahraniční politika: prostor pro další výzkum (Středoevropské politické studie, vol. 15, no.4, 2013) s. 268-283

Etika výzkumu:

Při zpracování tématu jsem se neseťkal s žádnými etickými dilematy.

Jazyk práce:

Český

Podpis studenta a datum

Schváleno

Datum

Podpis

Vedoucí práce

Vedoucí diplomového semináře

Vedoucí specializace

Garant programu